

๖๖๖๖๖๖

๖๖๖๖๖๖

๖๖๖

เพลงรำผีมอญของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี

ปริญญานิพนธ์

ของ

สายสุนีย์ ขาวปลัม

๖๖๖๖๖๖๖๖

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

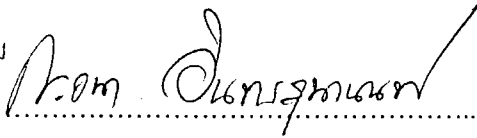
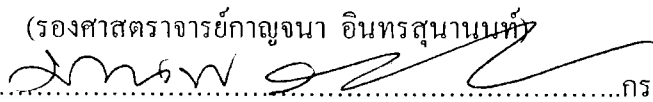
ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยวิทยามหิดล

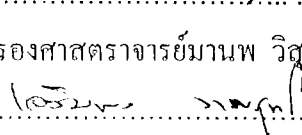
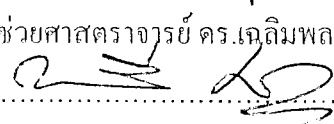
มีนาคม ๒๕๔๔

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

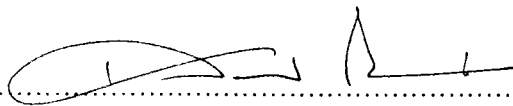
๖๖๖๖๖๖๖๖

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกมานุษยดุริยางควิทยา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม .....ประธาน
(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุณานนท์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย)

คณะกรรมการสอบ .....ประธาน
(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุณานนท์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกตุมพล งามสุทธิ)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสี เกษมสุข)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยดุริยางควิทยา ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ 2544

ประกาศศัญญาการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการทำงานจนผลสำเร็จลุล่วงในที่สุด

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์อีก 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสี เกษมสุข ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำให้ผู้วิจัยพบเห็นข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น อันเป็นแนวทาง แก้ไขปรับปรุง จนทำให้ปริญญานิพนธ์ เล่มนี้สำเร็จ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารย์ ที่เป็นกำลังใจ และช่วยเหลือในด้านการทำงาน และการศึกษาดลอดมา

ขอขอบคุณ นายมงคล พงษ์เจริญ ที่ให้กำลังใจและให้ความรู้เรื่องดนตรีมอญ และเป็นผู้บรรเลงเพลงมอญในพิธีรำผีให้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ นายอู๋ม ดนตรีเจริญ ที่ให้ความกรุณาในเรื่องการเข้าร่วมพิธีรำผี และเป็นผู้แนะนำพิธีกรรมพร้อมทั้งข้อมูลต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับดนตรีมอญในพิธีรำผี และเป็นผู้ให้กำลังใจในการทำวิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณ นายคงเดช หลาวทอง ที่เป็นผู้ให้กำลังใจ และพิมพ์งานครั้งนี้ จนงานวิจัยสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ นายอดิวิฑูมิ กิรเกียรติ ที่ช่วยเหลือในเรื่องการเขียนโน้ต จนงานวิจัยสำเร็จ

ขอขอบคุณ คุณแม่ลมูล หะหวัง ที่ให้แสงสว่างในชีวิต และมอบการศึกษาให้ลูกมาโดยตลอด ตลอดจนญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมเรียนทุกท่านที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ

คุณค่า และประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้ขอมอบเป็นสิ่งบูชา คุณแม่ลมูล หะหวัง ครูเชื้อ ดนตรีรส นายเงิน ฮ่องเสนาะ ซึ่งสั่งสอนการดนตรีอันมีคุณค่าให้กับลูกและศิษย์

สายสุนีย์ ขาวปลื้ม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความหมายของการวิจัย.....	20
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	20
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	21
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	21
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	21
นิยามศัพท์.....	22
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
บทความและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	33
ขั้นการรวบรวมข้อมูล.....	33
ขั้นการศึกษาข้อมูล.....	33
ขั้นการวิเคราะห์.....	34
1. สภาพทั่วไปของชุมชนชาวมอญจังหวัดปทุมธานี.....	34
2. ศึกษาและวิเคราะห์ดนตรีในพิธีรำผี.....	34
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
สภาพทั่วไปของชาวมอญปทุมธานี.....	35
ลักษณะการแต่งกายของชาวมอญ.....	35
วัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญ.....	35
ภาษามอญ.....	36
ประวัติความเป็นมาของดนตรีมอญในเมืองไทย.....	36
ลักษณะโดยทั่วไปของดนตรีมอญ.....	37

บทที่	หน้า
การผสมวงดนตรีมอญ.....	39
ระบบเสียงของเครื่องดนตรีมอญ.....	40
ลักษณะการบรรเลงเครื่องดนตรีมอญ.....	41
บทเพลงมอญ.....	43
บทเพลงและการวิเคราะห์.....	46
เพลงปะละ.....	46
เพลง 12 ภาษา.....	55
เพลงประจำบ้าน.....	80
เพลงดาวกระจาย.....	85
เพลงพระฉัน.....	92
เพลงพินดาบ.....	97
เพลงเร้วมอญ เพลงที่ 1.....	107
เพลงเร้วมอญ เพลงที่ 2.....	110
เพลงเซ่นเหล้ามอญ.....	114
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	120
อภิปรายผลการวิจัย.....	130
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	131
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก.....	135
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	161

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิเพลงในวงปีพาทย์มอญ.....	5
2 โรงพิธีใช้รำผี.....	8
3 หน้าโรงพิธีปลูกต้นหว่า 1 ต้น และมีกระป๋องน้ำวางหน้าต้นหว่า 3 กระป๋อง (แทนอ่างน้ำ).....	9
4 เครื่องเซ่นไหว้ผี.....	10
5 วงปีพาทย์มอญเครื่อง 5 ตั้งข้างโรงพิธี 1 วง.....	11
6 ญาติรำมอญแก้บน.....	12
7 พิธีแห่ขันหมาก.....	12
8 พิธีทูปมะพร้าว.....	13
9. พิธีทอดผ้าป่า.....	13
10 พยัญชนะภาษามอญ 35 ตัว.....	19
11 ฆ้องมอญ.....	37
12 ปี่มอญ.....	38
13 ลูกเปึงมวง.....	38
14 ตะโพนมอญ.....	39
15 แผนภูมิแสดงเพลงที่ใช้ในวงปีพาทย์สำหรับพิธีรำผีแบบดั้งเดิม.....	44

บทที่ 1

บทนำ

มอญ เป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานชาติหนึ่งในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีวัฒนธรรม เป็นแบบฉบับของตนเองมาเป็นเวลาช้านาน ชนชาตินมอญมีประเพณีความเชื่อที่ผูกพันต่อชีวิต และความเป็นอยู่นอกเหนือจากปัจจัยการดำรงชีพที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของชาวมอญที่ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ มอญและไทยมีอาณาเขตใกล้เคียงกันจึงรับเอาวัฒนธรรมและความเชื่อจากอินเดียมา คล้าย ๆ กันเช่น ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู ทำให้รับเอาความเชื่อเกี่ยวกับการทำพิธีกรรม ต่าง ๆ จากอินเดียมาด้วย พิธีกรรมต่าง ๆ นั้นก็เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิตนั่นเองและพิธีกรรม ต่าง ๆ นั้นได้ทำติดต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม จากการศึกษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อย ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้ทราบว่ามอญอาศัยอยู่บริเวณตอนใต้ของประเทศพม่า โดยครั้ง นั้นเมืองหลวงของมอญคือ "หงสาวดี" มอญเป็นชนชาติที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัฒนธรรม สูง และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ทั้งด้านภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย การฟ้อนรำ และ ดนตรี แต่เนื่องจากมอญกับพม่าเป็นศัตรูกันมาช้านานมีสงครามสู้รบกันอยู่ตลอด ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะ ในระยะหลังต่อมามอญก็ตกอยู่ในความปกครองของพม่าในปีพุทธศักราช 2206 ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นับแต่นั้นมามอญจึงเริ่มหนีภัยสงครามเข้าไปอยู่ กับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงรวมทั้งประเทศไทยด้วย หลังจากมอญตกอยู่ในความปกครองของ พม่า มอญที่ยังเหลืออยู่ที่เมืองเมาะตะมะก็เป็นกบฏต่อพม่าอีกจึงถูกพม่าปราบปราม ชาวมอญ เหล่านั้นจึงพากันหลบหนีเข้ามาในดินแดนไทยอีก ครั้นถึงสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี มอญก็ก่อ กบฏในพม่าอีก พระยาเจ่งกับชาวมอญจำนวนหนึ่งอพยพเข้าเมืองไทยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงโปรดให้อาศัยอยู่บริเวณนครเขื่อนขันธ์คือ ปากลัดหรืออำเภอพระประแดง และบริเวณฝั่งธนบุรี วัดมอญประดิษฐาราม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี . 2539 : 131)

การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ดินแดนประเทศไทยแบ่งช่วงเป็น 3 สมัย มีทั้งหมด 9 ครั้ง สมัยอยุธยา 6 ครั้ง สมัยธนบุรี 1 ครั้ง สมัยรัตนโกสินทร์ 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ราว พ.ศ. 2108 ครั้งนั้นชาวมอญได้อพยพมาอยู่บริเวณ บ้านใหม่ บางลี่ บาง ขาม ปากน้ำปะสพ บ้านไร่ ป่าฝ้าย

ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2184 ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้ารามาธิบดี (พระเจ้าปราสาททอง) ครอบครัวมอญถูกจัดให้อยู่บริเวณเมืองนครนายก

ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2203 ในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 3 (พระนารายณ์มหาราช) ชาวมอญได้ถูกจัดให้อยู่ในบริเวณตำบล สามโคก ซึ่งขณะนั้นขึ้นอยู่กับแขวงกรุงศรีอยุธยา

ครั้งที่ 4 สมเด็จพระนารายณ์ได้จัดให้ชาวมอญไปอยู่บริเวณเมืองนครนายก กาญจนบุรี
ราชบุรี

ครั้งที่ 5 ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมโกศ ได้จัดให้มอญอยู่บริเวณวัดมณเฑียร

ครั้งที่ 6 ในแผ่นดินสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ) ได้จัดให้มอญอยู่
บริเวณด้านเจดีย์สามองค์

ครั้งที่ 7 สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินได้จัดให้มอญอยู่บริเวณเมืองนนทบุรี ตั้งแต่ปากเกร็ดถึง
สามโคก ซึ่งพระยาเจ่งเป็นผู้นำมอญเข้ามาในครั้งนี้และพระยาเจ่งท่านนี้เองที่เป็นต้นสกุลคชเสนี

ครั้งที่ 8 ในสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สมิงสอเดบาเป็นผู้นำการอพยพของ
มอญและถูกจัดให้อยู่บริเวณ นนทบุรี เมืองนครเขื่อนขันธ์ และบริเวณตำบลสามโคก ซึ่งโปรดยกตำบลสามโคก
เป็นเมืองปทุมธานี และให้พวกมอญไปเป็นเจ้าเมืองปทุมธานีและเมืองนครเขื่อนขันธ์ ด้วย

ครั้งที่ 9 ในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าฯเจ้าอยู่หัว ชาวมอญได้ถูกจัดให้อาศัยอยู่บริเวณหน้า
วัดชนะสงครามและบริเวณนครเขื่อนขันธ์ (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระครูปทุมธรรม
โชติ . 2540:41)

หลังจากที่มอญได้อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยตามถิ่นต่างๆ ที่ได้ถูกจัดให้อาศัยอยู่นั้นซึ่ง
เป็นธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อไปอยู่ที่ใดก็จะนำเอาวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของชาติตนติดตัวไป
ด้วยเสมอ วัฒนธรรมประเพณีของมอญจึงได้เกิดขึ้นตามท้องถิ่นต่างๆ ที่มีชาวมอญไปตั้งหลักฐาน
ซึ่งในปัจจุบันถึงแม้ว่าชาวมอญเหล่านั้นจะแต่งงานกับคนไทยจนกลายเป็นคนไทยไปส่วนหนึ่งแล้ว
ก็ตามแต่วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ชาวไทยเชื้อสายมอญยังสืบทอดกันมาแต่โบราณก็ยังคงปฏิบัติ
กันในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทย เช่น

อำเภอปากเกร็ด	จังหวัดนนทบุรี
อำเภอสามโคก	จังหวัดปทุมธานี
อำเภอพระประแดง	จังหวัดสมุทรปราการ
อำเภอเมือง	จังหวัดสมุทรสาคร
อำเภอกำแพงและอำเภอสังขละบุรี	จังหวัดกาญจนบุรี
อำเภอบางเลน	จังหวัดนครปฐม

ในการอพยพของมอญแต่ละครั้งที่เข้ามาในประเทศไทยได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมต่างๆ
เข้ามากับการอพยพนั้นๆ ด้วย ซึ่งวัฒนธรรมของมอญบางอย่างได้เป็นแม่บทแก่ชนชาติที่มอญ
อาศัยอยู่ได้แก่ภาษา หนังสือ ศิลปกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ กฎหมาย ศาสนา และอื่นๆ อีกมาก

มาสำหรับวัฒนธรรมทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น บางอย่างได้เป็นที่ยอมรับของคนไทย ด้วยเหมือนกันเช่น ประเพณีสงกรานต์ ปลอยนก ปลอยปลา ข้าวแช่ และอื่น ๆ ดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน ขนบธรรมเนียมประเพณีอีกหลาย ๆ อย่างจะปฏิบัติกันเฉพาะในหมู่ชาวมอญตั้งแต่ระยะแรกของชีวิตคือขณะที่อยู่ในครรภ์จนกระทั่งถึงการตาย เนื่องจากมอญนับถือและเลื่อมใสในศาสนาอย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกันก็นับถือผีบรรพบุรุษกับผีอื่นๆ ด้วย จึงเป็นเหตุให้มอญต้องมีการปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างเพื่อให้ได้รับในสิ่งที่ชาวมอญมีความเชื่อและนับถือ การปฏิบัติบางอย่างกระทำเพื่อให้สอดคล้องกับคติ ปรัชญาธรรม เพื่อเป็นข้อพิจารณา การปฏิบัติ

บางอย่างเพื่อป้องกันความอัปมงคลที่จะเกิดกับครอบครัว ฝึดตามความเชื่อของชาวมอญ และการปฏิบัติบางอย่างไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น(ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี.2540:71)

ในด้านวัฒนธรรมประเพณีของมอญที่อยู่ในสังคมไทยนั้นนับว่ามีศิลปหลาย ๆ อย่างที่ได้รับการยอมรับและยังมีปฏิบัติกับอยู่ในทุกวันนี้คือ ดนตรี นาฏศิลป์ และประเพณีความเชื่อเช่น การทำบุญตักบาตรตามเทศกาล การรำผี เป็นต้น

ศิลปวัฒนธรรมมอญในเมืองไทย

1. นาฏศิลป์มอญ มีทำรำอยู่ไม่น้อยที่ไทยได้นำแบบอย่างของมอญมาใช้ทั้งที่ยังมีแบบอย่างในปัจจุบันและทำรำจากการคิดคำนึง ทำรำที่เป็นปัจจุบันนั้นเป็นทำรำที่ชาวมอญยังใช้รำอยู่เช่นทำรำในรำมอญ ส่วนทำรำจากการคิดคำนึงหมายถึง ทำรำที่เกิดจากการคิดประดิษฐ์ของบรมครูทางนาฏศิลป์โดยได้เค้าเงื่อนมาจากรูปแบบและหลักฐานจากภาพฝาผนังเป็นต้น เช่น ระบำโบราณคดี ชุด ทวาราวดี นาฏศิลป์มอญที่ยังพบอยู่ในปัจจุบันได้แก่

1.1 ทะแยมอญ เป็นนาฏศิลป์ที่มีลักษณะคล้ายกับลำตัดของไทยมีการขับร้องเป็นภาษามอญพร้อมกับการรำรำไปพร้อมกันมีการเกี่ยวพาราสีไปในขณะที่ร้องเพลงบางครั้งเล่นเป็นเรื่องเป็นราวเหมือนกับลิเก โดยจะผลัดเปลี่ยนกันร้องระหว่างหญิงและชาย

1.2 รำมอญ ถือว่าเป็นนาฏศิลป์ชั้นสูงของชาวมอญอย่างหนึ่งการรำมอญเป็นการรำตามหน้าทับจังหวะตะโพนมอญโดยปกติแล้วรำมอญจะรำได้ทุกโอกาสไม่ว่าจะเป็นงานมงคลใดๆ และยังนิยมใช้รำถวายสักการศพ พระเจ้านาย ศพพระภิกษุ ศพผู้สูงอายุได้ทั้งนั้น

2. ดนตรีมอญ ไทยเราับเอาดนตรีมอญมาทั้ง เครื่องดนตรี ทำนองเพลง สำเนียงและจังหวะหน้าทับของมอญมาบรรเลงกันอย่างแพร่หลาย ถึงแม้ว่าเราจะดัดแปลงเพื่อให้เข้ารสนิยมของคนไทยบ้างแล้วก็ตามแต่ทำนองเพลงของมอญก็ยังมีสำเนียงที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นศิลป

ของมอญอยู่ไม่น้อยดนตรีมอญที่นับว่ามีบทบาทอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันคือดนตรีมอญที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มอญประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของมอญได้แก่ เปิงมางคอก ตะโพนมอญ ปี่มอญ และฆ้องมอญ (สัมภาษณ์หม่อมหลวงสุรักษ์ สุวัชดิกุล 21 เมษายน 2541)

เนื่องจากมอญอพยพมาอยู่เมืองไทยนานแล้ววัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไปบางอย่างที่ยังเหลืออยู่ก็จะรับเอาวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาร่วมด้วย เช่นเดียวกับดนตรีดนตรีบางชนิดของไทยได้เข้าไปบรรเลงร่วมกับวงปี่พาทย์มอญเช่นระนาดเอก ระนาดทุ้ม เป็นต้น แต่ก็ยังเรียกวงดนตรีมอญอยู่อย่างเดิม โดยยึดเอา ฆ้องมอญ ปี่มอญ เปิงมางคอก ตะโพนมอญที่เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของมอญเป็นหลักในการบรรเลง โดยคงลักษณะของทำนองเพลงและสำเนียงเพลงมอญไว้

ในด้านของลักษณะบทเพลงมอญนั้น นายเงิน ฆ้องเสนาะ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเพลงมอญไว้ว่าเพลงมอญเข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่ครั้งสมัยที่มอญอพยพเข้ามาอยู่ที่อำเภอสามโคกเดิมโดยมีชาวมอญชื่อนายสี เป็นผู้แบกฆ้องมอญมาจากเมืองมอญโดยแบกมากับเพื่อน ๆ คนละท่อน แล้วเริ่มมาบรรเลงอยู่แถบจังหวัดปทุมธานีเดิมนั้นบรรเลงในงานทั่ว ๆ ไปและในพิธีรำผีไม่เฉพาะเจาะจงว่าต้องบรรเลงในงานศพดนตรีมอญก็คล้ายกับดนตรีไทยคือมีการแบ่งหรือจำแนกประเภทของบทเพลงเช่นกันแต่ไม่มีการบอกเล่าและการสืบทอดกันอย่างจริงจังและถูกต้องเพลงมอญจึงถูกจัดให้บรรเลงแต่เฉพาะงานศพเท่านั้นบทเพลงมอญนั้นจำแนกตามการใช้และชนิดของงานที่ใช้ดังนี้

ประเภทของเพลง

1. เพลงประโคม หมายถึง เพลงที่ใช้บรรเลงประโคมในงานศพทั่ว ๆ ไป
2. เพลงที่ใช้ในพิธีรำผี หมายถึง เพลงที่บรรเลงเกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของคนมอญ เช่นพิธีรำผี
3. เพลงรื่นเริงต่าง ๆ หมายถึง เพลงที่มีทำนองสนุกสนานบรรเลงในงานมงคลทั่ว ๆ ไป โดยแยกได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิเพลงในวงปีพาทย์มอญ

ทั้งนาฏศิลป์และดนตรีของมอญนับว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่มีความเป็นลักษณะที่มีความเฉพาะในตัวของมอญเองซึ่งในปัจจุบันนี้นับได้ว่าวงดนตรีปีพาทย์มอญนั้นยังมีบทบาทในสังคมไทยและยังได้รับความนิยมที่จะปฏิบัติกันอยู่อย่างแพร่หลายทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวมอญ ทั้งนาฏศิลป์และดนตรีเป็นศิลปและวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งในพิธีกรรมความเชื่อของมอญซึ่งเชื่อว่าเป็นพิธีกรรมที่ทำให้เกิดดนตรีและนาฏศิลป์ของมอญในเมืองไทย พิธีกรรมนี้เรียกว่าพิธีกรรมรำผี (เงิน ช้องเสนาะ.2540:สัมภาษณ์)

การรำผี

การรำผี หมายถึงประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อของคนมอญมาแต่โบราณกาล ชาวมอญจะนับถือผีปู่ ย่า ตา ยาย และผีเรือน(หมายถึงผีที่คอยปกป้องรักษาบ้านเรือน โดยจะนับถือสิ่งของต่างๆ สัตว์ต่างๆ เช่น งู เต่า ไก่ หรือผลไม้เช่น มะพร้าว ไม้ไผ่ เป็นต้น) ซึ่งชาวมอญเชื่อว่าสิ่งต่างๆ เหล่านั้นถ้าได้รับการเคารพบูชาจากมนุษย์เป็นอย่างดีแล้วก็จะนำแต่ความโชคดีมีสุขมาให้กับครอบครัว (มงคล พงษ์เจริญ.2542: สัมภาษณ์)

ในเรื่องของผีมอญซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อของชาวมอญนั้น จากการศึกษาตามประวัติศาสตร์ของชาวมอญตั้งแต่โบราณกาลมานั้น ชาวมอญแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกันคือ

1. มอญเตี้ย อยู่บริเวณแคว้นพะลิม ประเทศพม่า พวกนี้นับถือผีโดยทำพิธีบูชา มะพร้าวโดยเอามะพร้าวแห้งทั้งผลรวมทั้งหมดติดมาด้วยผูกติดกับผ้าแดง ผ้าขาว แขนวไว้ที่หัว

เสาเอกของบ้าน คนในบ้านต้องคอยดูไม่ให้มะพร้าวเน่าหรืองอก ถ้าเน่าหรืองอกจะต้องหามาผูกใหม่

2. มอญเตี้ยะ อยู่บริเวณแคว้นหงสาวดี ประเทศพม่า นับถือผีฟ้าโดยมีพิธีบูชาผีฟ้าของผู้ชาย 1 ผืน เลี้ยงผู้ชายสีขาว 1 ตัว(ผ่าอกแขนยาว) ผ่าสไบ 2 ผืน (สีขาว 1 ผืน สีแดง 1 ผืน) แหวน 1 วง

3. มอญยะ อยู่บริเวณแคว้นสะเทิม ประเทศพม่า นับถือผีกระบอไม้ไผ่ โดยมีพิธีบูชาเอาระบอไม้ไผ่ขนาดเล็กมีข้อติดอยู่กับกระบอ 7 อัน ใส่ข้าวในกระบอให้เต็มใส่ใบหว้ากระบอละ 1 ใบ แหวนไว้ที่เสาผีของบ้าน คนในบ้านต้องคอยดูแลไม่ให้น้ำแห้ง ใบหว้าเน่า ถ้าละเลยไม่ตรวจดูและเมื่อเกิดความเสียหาย เชื่อว่าจะเกิดอันตรายแก่ครอบครัวด้วยประการต่าง ๆ (ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพคุณพ่อเพิ่ม รามัญจิต.2539:99)

ในเรื่องของการนับถือผีนั้น ชาวมอญจะมีพิธีมอบผีต่อๆ กันไปตามแต่ว่าตระกูลใดจะนับถือผีที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษกลุ่มใด ซึ่งโดยทั่วไปนั้นจะมีการรับมอบผีให้กับคนในตระกูลรุ่นหลัง ๆ ต่อมา โดยครอบครัวใดที่มีบุตรชายเป็นบุตรคนโตก็จะให้บุตรคนโตนั้นเป็นผู้รับผีนั้นไว้ในบ้านและให้ญาติ พี่ น้อง ที่ไม่ได้รับผีไว้ในบ้านมาคอยกราบบูชาผีนั้น ๆ ที่บ้านบุตรคนโต พิธีรับมอบผีนั้นจะมีแหวนทองคำ 1 วง เรียกว่า แหวนผี แหวนวงนี้ถ้าผีได้รับไว้จะทำลายมีไม้ถ้าทำลายจะเกิดเหตุเภทภัย ทำมาหากินไม่เจริญ และไม่มีความสุข เมื่อรับผีมาบูชาแล้วจะต้องปฏิบัติในการบูชาผิอย่างเคร่งครัดและเมื่อใดที่มีการปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือมีการกระทำที่ผิดจากการนับถือผีไปก็จะต้องมีการรำผีเพื่อบูชาตามประเพณีของมอญกลุ่มนั้น ๆ

เรื่องจากการนับถือผีนั้น มอญเชื่อว่าผีสืบมาแต่สมัยพุทธกาล ครั้งนั้นมีเศรษฐีผู้หนึ่งมีภรรยา 2 คน ต่อมาเมียหลวงฆ่าลูกของเมียน้อยตายเพราะความริษยา ทั้งสองคนนี้เมื่อตายไปแล้วก็อาฆาตจองเวรกันและกัน และกินลูกของอีกฝ่ายหนึ่งสลับกันไปแต่ละชาติ ในที่สุดฝ่ายหนึ่งไปเกิดเป็นผี อีกฝ่ายหนึ่งไปเกิดเป็นมนุษย์และมีลูกด้วย ฝ่ายผีนั้นไล่ตามมนุษย์เพื่อจะกินลูกของมนุษย์ ฝ่ายมนุษย์หนีไปขอพึ่งพระพุทธองค์ขณะประทับอยู่ที่เวฬุวันมหาวิหาร พระพุทธองค์ทรงทราบถึงความเป็นไปจึงโปรดเทศนานางผีนั้นให้เห็นโทษของการจองเวร นางมนุษย์กับนางผีจึงได้ระงับเวรต่อกัน ต่อมานางผีได้ไปอยู่กับนางมนุษย์ได้ช่วยเหลือแนะนำนางมนุษย์ให้น่าได้ผลดี จนบังเกิดโภคทรัพย์มั่งคั่งและต่อมาชาวเมืองนั้นด้วยเช่นกัน อันนี้จึงเป็นมูลเหตุแห่งการนับถือผีมาจวบทุกวันนี้

สำหรับมอญในประเทศไทยนั้น นอกจากจะนับถือผีต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาโดยการรับเอาผีมาจากบรรพบุรุษแต่เมื่อครั้งอาศัยอยู่ในเมืองมอญแล้วก็ตาม ยังพบว่ามีบางตระกูลนับถือผีอื่น ๆ อีกเช่น ผีงู ผีไก่ ผีข้าวเหนียว และอาจจะผีอื่น ๆ อีกที่ไม่ทราบ ถ้านับถือผีงูในการรำผีจะ

ต้องเอามาทำอาหารเพื่อเซ่นสรวงบรรพบุรุษด้วย ผีไก่ก็เช่นเดียวกันกับผีงู ถ้านับถือผีเต่า เดินออกจากบ้านไปพบเต่ากลางทางหากไม่ทำปณิธาตาก็ต้องออกปากว่าเต่านั้นเฒ่าและตนเองต้องหลีกเลี่ยงไปเสียทางอื่น แต่ถ้าไม่พูดเช่นนั้นก็ต้องเอาเต่านั้นไปฆ่าเพื่อทำอาหารกิน แต่ก่อนจะกินต้องเซ่นผีบรรพบุรุษเสียก่อนจึงจะกินได้ ถ้าหากไม่เตือนว่าเต่านั้นเฒ่าและทั้งไม่เอาไปทำอาหารกิน จะเกิดเภทภัยนานาต่อคนในตระกูลนั้นได้ ถ้านับถือผีข้าวเหนียวหากมีผู้อยากข้าวเหนียวในบ้านตนคนในบ้านจะให้หรือขายข้าวเหนียวนั้นไม่ได้ แต่ถ้าขโมยเอาไปโดยเจ้าของไม่ทราบก็ไม่ใช่โทษแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาตรุลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดน่าจะหมายความว่า เป็นของผีบรรพบุรุษชอบกินหรือเป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำมากกว่าที่จะเป็นความเชื่อของมอญเอง ชื่อของผีพวกนี้อาจจะเป็นอย่างอื่น แต่กาลเวลาอาจจะทำให้การจำชื่อของผีของตนแปรปรวนไปและจำไม่ได้ จำได้แต่ว่าต้องทำอะไรหรือห้ามอะไรเกี่ยวกับสัตว์หรือสิ่งของเหล่านี้ เมื่อจำชื่อผีเดิมไม่ได้ก็เลยต้องอนุมานเรียกว่าเป็นผีงูบ้าง ผีเต่าบ้าง ดังกล่าวมาแล้ว

การนับถือผีนั้นจะต้องรับกันเป็นทอด ๆ จากบรรพบุรุษและผู้ที่มีหน้าที่รับคือ บุตรผู้ชาย คนหัวปีของตระกูล บุตรหญิงรับไม่ได้ และเมื่อถึงคราวทำพิธีรำผี บุตรชายนั้นจะเป็นผู้เข้าพิธีและเรียกว่าเป็นผีต้น (ตอม-อะลก) บุตรหญิงถ้ายังอยู่ในบ้านและยังไม่มีสามีก็มีสิทธิ์ที่จะเข้าร่วมพิธีรำผีของตระกูลนั้นได้ (และเรียกว่า ลุ่ม-ตา) แต่ถ้าแต่งงานแล้วถือว่าต้องเป็นสมาชิกของผีใหม่คือของสามีและไม่มีสิทธิ์ที่จะมาร่วมในพิธีของตระกูลเดิมของตน นอกจากนี้เพียงได้รับเชิญมาเป็นแขกของพิธีเท่านั้น

ส่วนใหญ่มักไม่ทำพิธีรำผีเป็นประจำจะทำเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นซึ่งอาจเป็นไปได้หลายลักษณะคือ

1. เป็นการแก้บนเช่นลูกหลานของเจ้าบ้านหายสาบสูญไปก็ดี คนในบ้านป่วยก็ดี เจ้าบ้านจะบนบานศาลกล่าวต่อผีว่าถ้าช่วยให้คนหายคืนมาก็ดี หรือคนป่วยนั้นหายก็ดี จะรำผีถวาย
2. เป็นการขอขมาในกรณีที่เกิดการ "ผีดผี" เกิดขึ้นเช่นมีคนที่มีกรรมมานอนในบ้านหรือสามีภรรยาที่เป็นผีอื่นมานอนค้างในบ้าน (ในเมืองไทยบางท่านว่าถ้าเด็กที่ยังไม่ได้โกนจุกมานอนในบ้านก็เป็นการผีดผี)
3. เป็นการขอขมาผีในกรณีที่ไม่ว่าปัจจัยใดเช่นเกิดเหตุเภทภัยใด ๆ ที่ร้ายแรงขึ้นในบ้านเจ้าบ้านไปหาหมอดู แล้วหมอดูก็มักจะเสี่ยงทายโดยการเสียบกระดูกไก่ลงในสมุดเสี่ยงทาย ถ้าบังเอิญกระดูกไก่ไปเสียบตรงกับหน้าที่บ่งบอกว่าเหตุเภทภัยนั้นๆ เป็นเพราะผีทำก็ต้องกระทำพิธีรำผีเพื่อเป็นการขอขมาเพื่อให้ผียกโทษให้ (หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระปทุมธรรมาธิบดี.2540:92)

การรำผีมักทำในฤดูแล้งประมาณตั้งแต่เดือน 4 ถึงเดือน 6 เว้นไม่กระทำในวันพระ สิ่งแรกที่ต้องทำคือบอกกล่าวญาติพี่น้องด้วยกัน เชิญแขกอื่นให้มาร่วมในพิธี จัดซื้อข้าวของและปลุกโรงพิธีภายในบริเวณบ้านของตน โรงพิธีปลุกด้วยเสา 6 ต้น มุงหลังคาและอาจทำพาไลข้าง ๆ สำหรับแขวนนั่ง หันหน้าโรงพิธีไปทางด้านตะวันตก ด้านหลังของโรงพิธีทำหิ้งยาวสำหรับวางของเพื่อใช้ในการรำผีซึ่งจัดไว้เป็นชุด ๆ บรรจุอยู่ในอ่างโลหะขอบสูง ในอ่างโลหะนี้จะมีกล้วย อ้อย มะพร้าว ขนมชนิดต่าง ๆ ปลาย่าง ไก่ต้มพร้อมด้วยน้ำจิ้ม นอกจากนี้มีเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการรำเช่น ใบสั่นพรั้มมอญ ดาบ 2 หรือ 3 คู่ แหวน 2 หรือ 3 อัน เอาต้นกล้วย 2 ต้น ผูกเข้ากับเสาหน้าทั้งคู่ของโรงพิธี ด้านหน้าของโรงพิธีทำหิ้งออกไปจะปลุกต้นหว้าไว้ 1 ต้น ที่โคนต้นหว้ามีอ่างใส่น้ำสำหรับใช้อาบน้ำให้ต้นผี นอกจากนั้นต้องหาพิณพาทย์มอญ 1 วง เพื่อใช้บรรเลงประกอบการรำ ให้อยู่ที่ระเรียงของโรงพิธีจากเพดานของโรงพิธีค่อนข้างไปทางหลังมีผ้าผืนหนึ่งผูกห้อยลงมาถึงพื้นเรียกว่า ยาด-หะ-ลัว เมื่อเกาะผ้าผืนนี้จะให้ผีออกจากร่างของคนทรง (อุ่ม ดนตรีเจริญ.2542: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 2 โรงพิธีใช้รำผี

ภาพประกอบ 3

หน้าโรงพิธีปลูกต้นหว่า 1 ต้น และมีกระป๋องน้ำวางหน้าต้นหว่า 3 กระป๋อง (แทนอ่างน้ำ)

นอกจากนี้ กล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้ความนิยมในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของมอญมีน้อยเป็นลำดับซึ่งเป็นเพราะสังคม เศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งการศึกษาของคนสมัยใหม่ที่เห็นว่สิ่งเหล่านี้เป็นของล้าสมัยปราศจากคุณประโยชน์ การนับถือผีในหลายแห่งได้เลิกกระทำแล้วเนื่องจากสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ก็ยังมีการรำผีของชาวมอญให้ได้พบเห็นกันอยู่บ้างตามความเชื่อเดิมคือที่จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรปราการ(พระประแดง) เป็นต้น

การรำผีนั่นถึงจะมีเหลืออยู่อีกในหลายท้องที่ก็ตาม แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกที่จะวิจัยการรำผีของจังหวัดปทุมธานีเพราะยังคงพิธีกรรมและรูปแบบพิธีรำผีแต่เดิมไว้ เพลงรำผีที่ใช้ในพิธีเป็นเพลงที่เป็นต้นกำเนิดของเพลงมอญอีกมากมายหลายเพลง ในระยะหลังต่อมา

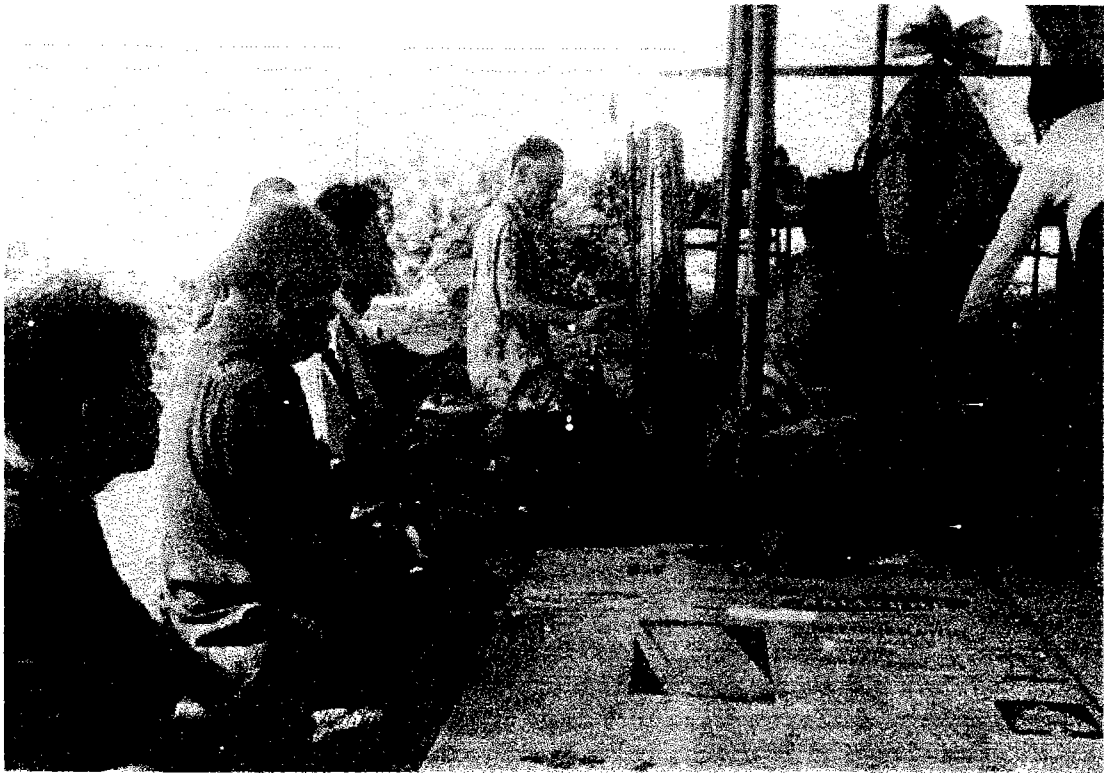
สำหรับพิธีกรรมรำผีนั่นจากการสัมภาษณ์นางเมี้ยน บุญมาก ซึ่งเป็นผู้ทำพิธีรำผีได้บอกเล่าถึงความเป็นมาและขั้นตอนการทำพิธีว่า การรำผีนั่นเป็นพิธีความเชื่อของคนมอญที่มีมาแต่โบราณซึ่งเป็นประเพณีที่คนมอญถือว่าการกระทำเพื่อบูชาผีที่เป็นที่เคารพ ถ้าได้ทำและปฏิบัติแล้วจะประสบความสำเร็จทุกสิ่งทุกอย่างจากผีนั่น ๆ ซึ่งการรำผีนี่จะเป็นการจำลองประเพณี

ต่าง ๆ ของคนมอญที่ปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการบูชาโดยจะมีพิธีต่าง ๆ แบ่งเป็น 2 วันคือ

วันที่ 1 จะเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำพิธี โดยจะมีการปลุกโรงพิธี ปลุกต้นไม้ ทำอาหารคาว หวาน ไว้เตรียมเช่นไหว้ในวันที่ 2 การสร้างโรงพิธีสำหรับการรำผีนั้น ปลุกโรงไว้เหมือนโรงเก็บของไม่ต้องมีฝาภายในโรงพิธีจะต้องมีที่วางของที่ใช้ในการรำผี สิ่งของที่ต้องเตรียมไว้ในโรงพิธีได้แก่ ถังน้ำ กล้วย อ้อย มะพร้าว ขนมนชนิดต่าง ๆ อุปกรณ์ที่ใช้รำ ได้แก่ดาบ 2 เล่ม ดันกล้วย 2 ดัน ผูกเข้ากับเสาหน้าทั้งคู่ของโรงพิธี มีวงปีพาทย์มอญอยู่หน้าโรงพิธี 1 วง

ภาพประกอบ 4 เครื่องเซ่นไหว้ผี

ภาพประกอบ 5 วงปีพาทย์มอญเครื่อง 5 ตั้งข้างโรงพิธี 1 วง

วันที่ 2 เป็นวันที่ทำพิธีมีขั้นตอนต่าง ๆ โดยย่อ ๆ ดังนี้ เริ่มโดยการเชิญผีของต้นตระกูล มาเข้าในโรงพิธี ทุกคนในพิธีจะเวียนรอบโรงพิธี ต่อไปก็จะเริ่มทำพิธีการรำถวายแต่ละ ในโรงพิธี โดยจะเริ่มจากบทแก้บนก่อน (ใครบนอะไรไว้อย่างไรก็ให้รำอย่างนั้นเช่น ใครบนว่าจะรำมอญ ถวายก็ให้รำมอญ ใครบนว่าถือดาบก็ให้รำดาบ) ต่อไปก็จะเป็นการรำบูชาผีเจ้าพ่อหลักเมือง เจ้าทั้งหลายในหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็จะพันต้นกล้วย โปรยข้าวตอก อาบน้ำให้แต่ต้นผี บวช เณร ออกบิณฑบาตร พายเรือ รับขันหมากเจ้าหนุ่ม ออกศึก ชนไก่ ทูบมะพร้าว คล้องช้าง ผี บ้าน เล่นสะบ้า ลากเรือ ขณะรำผีแต่ละบท ผู้ประกอบพิธี(ได้ง) จะจัดเอาอ่างบรรจุเครื่องเช่นที่ จัดไว้บนหิ้งออกมาใช้บทละ 1 อ่าง หรือมากกว่าก็ได้เพื่อบูชา เมื่อเสร็จในแต่ละบทในการบูชา แล้วจะต้องเอาอ่างที่ใส่อาหารนั้นๆให้กับผู้ที่เข้ามารำถวายผู้นั้นไป นับว่าเป็นการทำทานไปในตัว การรำผีจะจบลงด้วยการรวบรวมเศษอาหารและต้นกล้วยที่เอามาทำในพิธีเทรวมกันบรรจุทุกลงเรือ ซึ่งทำขึ้นด้วยต้นกล้วย แล้วเอาเรื่อนั้นลอยไปเพื่อเป็นการลอยเสนียดทั้ง (เมียน บุญมาก.2542: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 6 ญาติร่วมบุญแก่น

ภาพประกอบ 7 พิธีแห่ขันหมาก

ภาพประกอบ 8 พิธีทูนมะพร้าว

ภาพประกอบ 9 พิธีทอดผ้าป่า

สำหรับดนตรีที่ใช้ในพิธีนั้นนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่ง นายอุ่ม ดนตรีเจริญ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องดนตรีในพิธีรำผีว่าเพลงมอญที่ใช้ในพิธีรำผีนั้นเป็นเพลงที่มีมาแต่ครั้งสมัยที่มอญอพยพเข้ามาในไทยพร้อมกับเครื่องดนตรีมอญ เพลงต่าง ๆ ที่เข้ามาในครั้งนั้นจะเป็นเพลงที่อยู่ในพิธีรำผีทั้งนั้น เนื่องจากการรำนั้นต้องมีดนตรีด้วยจึงจะรำได้ การรำโดยไม่มีดนตรีนั้นจะไม่ส่งผลในด้านใดเลยไม่ว่าจะเป็นความสวยงามหรือในเรื่องของความเชื่อ ดนตรีที่บรรเลงนั้นเหมือนคำพูดของคนี่พูดกับผี แต่พูดเป็นภาษาดนตรีเพื่อให้เกิดความไพเราะหูเมื่อผีได้ยินก็จะพอใจ การรำผีเป็นพิธีกรรมที่เหมือนกับการดำเนินชีวิตของคนมอญตั้งแต่ระยะแรกเกิดถึงตาย พิธีกรรมต่าง ๆ จึงเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อรวมทั้งการดำเนินชีวิตด้วย เพลงต่าง ๆ ที่อยู่ในพิธีจึงเป็นเพลงที่เกี่ยวกับการละเล่นนาฏศิลป์ของคนมอญนั่นเอง สิ่งต่างๆที่จำลองขึ้นในพิธีรำผีถือเป็นการบูชาหรือเช่นไหว้แก่นับต่อผีที่คนมอญนับถือเพื่อให้เกิดเป็นสิริมงคลต่อตัวเองและครอบครัว บทเพลงต่างๆที่อยู่ในพิธีรำผีได้แก่

1. เพลงปะละ(เพลงเชิญ) เป็นเพลงที่ใช้สำหรับการเชิญผีจากบ้านเรือนมายังโรงพิธี ความหมายของเพลงหมายถึงการกราบบูชา หรือบอกเล่าให้ผีรับทราบ
2. เพลง 12 ภาษา หรือเพลงรำมอญ บรรเลงเพื่อให้คนในบ้านหรือเจ้าของบ้านมารำบูชาผี หรือเพื่อแก้บน
3. เพลงประจำบ้าน บรรเลงเพื่อบอกให้ผีบ้านผีเรือนรับรู้และให้ผีได้กินอาหารที่ทำการบวงสรวงหรือแก้บน
4. เพลงดาวกระจาย ใช้เวลาที่มีการทำพิธีอาบน้ำนาคและการบวชนาค
5. เพลงพระจันทร์มอญ ใช้เวลาที่พิธีพระจันทร์อาหาร
6. เพลงพันดาบ ใช้เวลาที่กลับจากการทอดผ้าป่าแล้วจะมีการละเล่นที่เรียกว่า พันดาบเพื่อความสนุกสนาน คือเป็นการฉลองผ้าป่า
7. เพลงเร้วมอญ บรรเลงเมื่อมีการละเล่นสนุกสนานเช่น การชนไก่ ชนช้าง เป็นต้น
8. เพลงเช่นเหล้ามอญ บรรเลงเมื่อมีการทำพิธีเลี้ยงเหล้าให้แก่เจ้าตามความเชื่อนั้นมาดื่มสุราที่ถวายหรือบวงสรวง

(มงคล พงษ์เจริญ.2542: สัมภาษณ์)

ขั้นตอนและลำดับของเพลงรำผีที่ใช้ในพิธีรำผี

1. พิธีเชิญผีจากบ้านเรือนมายังโรงพิธี ใช้เพลงปะละ
2. ให้เจ้าของบ้านที่ทำพิธีรำแก้บนในโรงพิธี ใช้เพลงรำมอญ(เพลง 12 ภาษา)

3. นำอาหารให้ผีกิน ใช้เพลงประจำบ้าน
 4. ไต้ 2 คน รำถวายมือ ใช้เพลงรำมอญ(เพลง 12 ภาษา)
 5. พิธีอาบน้ำให้เจ้าของบ้านเพื่อทำพิธีบวงสรวง ใช้เพลง ปะละ ดาวกระจาย
 6. พิธีออกบิณฑบาต ใช้เพลงปะละ
 7. พิธีเลี้ยงพระ ใช้เพลงพระจันทร์มอญ
 8. พิธีให้ญาติ พี่ น้อง มารำแก้บนให้กับคนบนครั้งละ 2 ถึง 4 คน ใช้เพลงรำมอญ (เพลง 12 ภาษา)
 9. พิธีทอดผ้าป่า บรรเลงเพลงที่ 5 ของเพลงรำมอญ พอกลับจากการทอดผ้าป่าใช้เพลงพื้นดาบ
 10. พิธีหาบกล้วย โยนทาน ใช้เพลง
 11. การละเล่นเสือกินปลา ใช้เพลงเร็วมอญ
 12. เชิญเจ้าที่ที่อยู่บริเวณบ้านที่เคารพนับถือมากินอาหาร ใช้เพลงทะแยมอญ
 13. พิธีผ่ามะพร้าว แล้วพ่นน้ำมะพร้าวใส่บนหัวคนนอนหรือบวงสรวงผี ใช้เพลงเร็วมอญ
 14. พิธีแต่งงานและพิธีส่งผี ใช้เพลงรำมอญ
 15. เซ่นเจ้าที่ที่อยู่นอกโรงพิธี ใช้เพลงเซ่นเหล้ามอญ
 16. พิธีชนไก่ ใช้เพลงเร็วมอญ
 17. พิธีชนช้าง ใช้เพลงเร็วมอญ
 18. ปามะพร้าวปอกเปลือกให้แตก ใช้เพลงเร็วมอญ
 19. พิธีไล่โรคภัยไข้เจ็บไปไม่ให้เข้ามาในบ้านผู้ทำพิธี ใช้เพลงเร็วมอญ
 20. ส่งผีทั้งหมดเอน้ำไปรดนอกบ้านบอกให้ผีกลับ
- (อุม ดนตรีเจริญ.2542: สัมภาษณ์)

ประวัติและอาณาเขตของจังหวัดปทุมธานี

ประวัติศาสตร์เมืองปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานี เดิมชื่อสามโคกเพราะมีโคกโบราณอยู่ในเมืองสามแห่งเชื่อกันว่าตั้งมาตั้งแต่ปลายสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมาถึงแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ.2112 กรุงศรีอยุธยาได้เสียแก่พม่าเมืองสามโคกจึงร้างไป มีหลักฐานในกฎหมายเก่าลักษณะพระธรรมนูญว่าด้วยการใช้ตราราชการ พ.ศ.2179 แผ่นดินพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยาว่าสามโคกเป็นหัวเมืองขึ้นกรมพระกลาโหมซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมืองสามโคกมีฐานะเป็นเมืองมาก่อนตั้งแต่สมัยอยุธยา

ครั้นแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชราว พ.ศ.2202 ชาวมอญเมืองเมาะตะมะพากันอพยพหนีพม่าเข้ามาสวามิภักดิ์ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงโปรดเกล้าให้มอญมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลสามโคก เมืองสามโคกจึงเป็นที่ตั้งชุมชนชาวมอญเป็นครั้งแรกในสมัยนี้

การตั้งเมืองปทุมธานีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 2 ทรงวินิจฉัยว่าเมืองปทุมธานีตั้งขึ้น ณ วันพุธ เดือน 9 แรม 3 ค่ำ ปีกุน พ.ศ.2358 ในปีนี้เองสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จประพาสเมืองสามโคก ในเทศกาลออกพรรษาเดือน 11 โดยมีชาวมอญได้เข้าเฝ้ารับเสด็จและนำดอกบัวหลวงมาถวายสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์จึงโปรดเกล้าพระราชทานนามเมืองสามโคกให้ว่า “เมืองปทุมธานี” ยกฐานะเป็นเมืองชั้นตรี

ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานีตั้งอยู่ทางภาคกลางของประเทศไทยประมาณเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก พื้นที่ราบลุ่มมีเนื้อที่ 1528 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	จรดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	จรดกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี
ทิศตะวันออก	จรดจังหวัดนครนายก
ทิศตะวันตก	จรดจังหวัดนนทบุรี

ประชากรตามสำนักงานสถิติแห่งชาติ(ปทุมธานี) พ.ศ.2533 รวมทั้งสิ้น 415,193 คนแบ่งเป็นชาย 207,551คน หญิง207,642 คน

การปกครอง แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ

1. อำเภอเมืองปทุมธานี
2. อำเภอสามโคก
3. อำเภอลาดหลุมแก้ว

4. อำเภอรัญบุรี
5. อำเภอกองหลวง
6. อำเภอลำลูกกา
7. อำเภอหนองเสือ

วัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญ

ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวมอญที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ จนถึงปัจจุบัน เห็นได้ว่าเกี่ยวข้องกับดนตรีปี่พาทย์มอญทั้งนั้น เนื่องจากชาวมอญ มีความเชื่อว่าดนตรีคือเสียงทิพย์ ที่สื่อถึงเทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นตัวแทนของการกระทำ การพูด การปฏิบัติ ที่ทำให้มนุษย์ได้รับรู้ถึงกิริยา ท่าทาง และความรู้สึกต่าง ๆ ที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมอบให้ วัฒนธรรมต่าง ๆ จึงมีดนตรีประกอบ เพื่อจุดประสงค์ของพิธีกรรมต่าง ๆ นั้น ได้แก่

1. พิธีโกนผมไฟ	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ
2. พิธีโกนผมลูก	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ
3. ทำบุญเข้าพรรษา	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ
4. บวชนาค	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ
5. การรำผี	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ
6. รำน้ำศพ	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ
7. พิธีศพ	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ
8. แห่ข้าวแช่	ใช้ดนตรี	วงกลองยาว
9. ทำบุญงานวัดต่าง ๆ	ใช้ดนตรี	ปี่พาทย์มอญ

วงปี่พาทย์มอญในสมัยเริ่มแรกที่เข้ามาในเมืองไทยนั้น ใช้กับพิธีกรรมต่าง ๆ ทั่วไป ทั้งงานมงคล และงานอวมงคล แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งการอยู่ร่วมกัน การสมรสกับคนไทยจึงทำให้ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจในเรื่องดนตรีมอญเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้ พิธีที่ใช้ปี่พาทย์มอญบรรเลง มีเพียงพิธีศพ พิธีรำผีมอญ การรำน้ำศพเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วจะเป็นปี่พาทย์ไทยทั้งนั้น ตามความเชื่อสมัยใหม่

ภาษามอญ

จากการศึกษาภาษามอญพบว่าภาษามอญ เป็นภาษาที่มีเสียงสั้นทั้งหมด ดังนั้น เสียงที่ออกมาจึงเป็นเสียงต่ำ และเรียบ ๆ ระดับเสียงมักจะลงต่ำลง ๆ มีเสียงสระเท่านั้นที่มีเสียงยาว บาง

ตัวคนมอญจะพูดซ้ำเนิบ ๆ และอ่อนหวานรวมถึงกิริยาท่าทาง ที่แสดงออกจะเป็นกิริยาที่อ่อนช้อย
เรื่องซ้ำเช่นเดียวกับการพูด

พยัญชนะภาษามอญ ๓๕ ตัว ในเมืองไทย

ก ก๊ะ	ข คะ	ค เคี้ยะ	ฌ เจี้ยะ	จ เจี้ยะ
ฉ จ๊ะ	ฉ ชะ	ช เชี้ยะ	ฌ เจี้ยะ	ญ เนญ๓ึยะ
ฎ จ๊ะ	ฎ กะ	ท ทะ	ฒ เตี้ยะ	ณ ณะ
ด ด๊ะ	ด ทะ	ท เตี้ยะ	ด เตี้ยะ	น เนี้ยะ
ป ป๊ะ	ผ พะ	พ เพี้ยะ	ภ เกี้ยะ	ม เมี้ยะ
ย เยี้ยะ	ร เรี้ยะ	ล เลี้ยะ	ว เวี้ยะ	ส ชะ
ห หะ	ฬ ชะ	บ บ๊ะ	อ อ๊ะ	เ เปี้ยะ

หมายเหตุ

- ๕ เขียนได้ ๒ อย่าง ๕
 ๖ เขียนได้ ๓ อย่าง ๖ ๗
 ๘ เขียนได้ ๓ อย่าง ๘ ๙
 ๑๐ เขียนได้ ๒ อย่าง ๑๐

๑๑ เปี้ยะ ไม่มีคำเทียบในภาษาไทย

วัฒนธรรมประเพณีและการละเล่นท้องถิ่นของชาวมอญปทุมธานีที่ยังปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนี้ได้แก่

1. เป็งสงกรานต์เป็นประเพณีแห่ข้าวแช่ คือการนำข้าวสุกแช่น้ำเย็น ลอยดอกมะลิพร้อมกับจัดอาหาร คาว หวาน เป็นสำรับแล้วนำออกชบวนแห่ไปถวายวัด และญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ในวันสงกรานต์ พอตอนบ่ายก็จะมีพิธีก่อพระทราย สงค้ำน้ำพระ ปล่อยนก ปล่อยปลาและรดน้ำผู้ใหญ่ ตามธรรมเนียมประเพณี

2. มอญรำ เป็นประเพณีโบราณตั้งแต่สมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยการให้ปีพาทย์มอญบรรเลงประกอบการรำมอญโดยจะใช้หญิงจำนวน 8 ถึง 12 คน แต่งตัวสวยงามไปรำในพิธีที่เป็นมงคลต่าง ๆ เช่น งานต้อนรับแขกเมือง งานเลี้ยงฉลองในโอกาสต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันนี้มักพบมอญรำเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากการนำรำมอญไปรำในพิธีศพของบรมวงศ์สากุนวงศ์ในสมัยรัชการที่ 5 นั้นเอง

3. ทะแยมอญ เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีลักษณะคล้ายลำตัดของไทยหรือหมอลำทางภาคอีสานเป็นการเกี่ยวพาราสีกันระหว่าง หญิง และชาย

4. การตักบาตรพระร้อย เป็นประเพณีของชาวมอญในเทศกาลออกพรรษา โดยการนำเอาอาหารคาวหวานมาเรียงรายกันแล้วนำมาตักบาตร

5. การรำผี เป็นประเพณีความเชื่อที่มีมาแต่โบราณว่าถ้าได้ทำพิธีบรวงสรวงเส้นไหว้ผีต่าง ๆ ที่ตนนับถือแล้วจะทำให้เกิดแต่ความเป็นสิริมงคลต่อครอบครัวและผีจะช่วยดูแลปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บยังแต่จะทำให้มีความสุขตลอดไปอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและบทบาทของเพลงรำผีในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทเพลงรำผีทั้งหมด 8 เพลง
3. เพื่อรวบรวมเพลงในพิธีรำผีทั้งหมดแล้วบันทึกเป็นโน้ตไทยและโน้ตสากล

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาเพลงรำผีนี้จะทำให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของเพลงมอญต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเพราะเพลงรำผีนี้ถือว่เป็นต้นกำเนิดของเพลงมอญทั่ว ๆ ไปในปัจจุบันและในพิธีรำผีนั้นยังเป็นพิธีที่มีเพลงที่ใช้เฉพาะเจาะจงและเพลงที่บรรเลงทั่วไปอยู่ด้วย

2. จากการวิเคราะห์เพลงรำผีนี้สามารถทำให้เห็นถึงความเด่นชัดของลักษณะของบทเพลงและองค์ประกอบของบทเพลงมอญอีกด้วยเช่น สำเนียงเพลง ลีลาของเพลง รูปแบบของเพลง

3. เพื่อเป็นการเผยแพร่เพลงมอญที่อยู่ในพิธีรำผีของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยศึกษาจากชาวมอญที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานีเท่านั้น
2. ศึกษาดนตรีที่ใช้ในพิธีรำผีโดยศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมกับการนำดนตรีมาใช้ในพิธีกรรมรวมทั้งขั้นตอนในการบรรเลงเพลงต่าง ๆ และวิเคราะห์เพลงต่าง ๆ ที่อยู่ในพิธีรำผี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้รู้ถึงประวัติความเป็นมาของพิธีรำผีในจังหวัดปทุมธานี
2. ทำให้เกิดความเข้าใจรูปแบบของเพลงมอญและเพลงในพิธีรำผี
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพลงมอญและเพลงที่มีต้นกำเนิดมาจากเพลงรำผีในรูปแบบอื่น ๆ อีกต่อไป

ข้อดกลงเบื้องต้น

1. เพลงรำผีที่ศึกษาครั้งนี้เป็นเพลงรำผีของจังหวัดปทุมธานีเท่านั้น
2. บันทึกทำนองเพลงทั้งหมดด้วยโน้ตไทยและโน้ตสากล
3. ศึกษาประวัติความเป็นมาของเพลงรำผีและรวบรวมบทเพลงที่ใช้ในพิธีรำผีทั้งหมดวิเคราะห์โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับโคลงสร้าง รูปแบบ ทำนองเพลง บันไดเสียง และอื่น ๆ

นิยามศัพท์

โต้้ง หมายถึงผู้ที่ทำพิธีรำผี

ดนตรีมอญ หมายถึงเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญและเครื่องดนตรีวงเครื่องสายมอญที่ใช้บรรเลงในพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆของชาวมอญ

บันไดเสียง หมายถึงบันไดเสียงเพลงไทยซึ่งประกอบด้วยเสียง 7 เสียงเรียงตามลำดับโดยมีเสียงลำดับขั้นที่ 1 2 3 5 6 เป็นกลุ่มเสียงหลัก และเสียงในลำดับ 4 และ 7 เป็นเสียงรอง

ผีมอญ หมายถึงผีของบรรพบุรุษของชาวมอญรวมถึงผีต่างๆที่เป็นสัตว์ลี้ลับของที่ชาวมอญนับถือเช่นเสื้อผ้า ไก่ ปลา มะพร้าว และอื่นๆ แล้วแต่ว่ามอญในกลุ่มใดจะมีความเชื่อและนับถือ

เพลงมอญ หมายถึงบทเพลงและทำนองเพลงที่มีสำเนียงและจังหวะหน้าทับที่แสดงถึงความเป็นศิลปะของคนมอญโดยเฉพาะและบรรเลงด้วยวงดนตรีของมอญที่น่าติดตามมาครั้งเมื่ออพยพเข้ามาอยู่เมืองไทยและยังบรรเลงอยู่ในปัจจุบันนี้

พิธีกรรม หมายถึงการประกอบกิจกรรมที่เป็นพิธีการซึ่งปฏิบัติกันในกลุ่มชนต่างๆโดยมีรูปแบบปฏิบัติที่ยึดมั่นสืบต่อกันมาเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงคุณค่าที่แตกต่างกันทางสังคม

มอญ หมายถึงกลุ่มชนชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

โรงพิธี หมายถึงสิ่งที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อทำพิธีของโต้้งในการบรวงสรวงผีของคนมอญ

รำผี หมายถึงพิธีกรรมการบรวงสรวงเส้นไหว้ผีที่ที่ชาวมอญเคารพนับถือและจัดพิธีกรรมบูชาผีเหล่านั้นเพื่อให้เป็นสิริมงคลตามแบบอย่างของชาวมอญ

วัฒนธรรมมอญปทุมธานี หมายถึงแนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบแผนของการสืบทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ การแสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนมอญในจังหวัดปทุมธานี

เสียงโครงสร้าง หมายถึงเสียงที่เป็นโครงสร้างหลักของทำนองเพลงซึ่งได้มาจากเสียงโน้ตที่ตรงจังหวะตกท้ายห้องโน้ตดนตรีไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลต่างๆที่นำมาประกอบการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา และจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

บทความและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

เรื่องความเป็นมาของชนชาติมอญที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย

เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ (2540:28) ได้กล่าวถึงเรื่องราวของชาวมอญได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งในครั้งนั้นมอญเริ่มเข้ามาเป็นระยะๆ โดยจัดให้อยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดปทุมธานีบ้าง ปากเกร็ดบ้าง เมื่อสมัยกรุงธนบุรีพม่าได้อพยพเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนจึงได้จัดให้อยู่ทางปากลัดพระประแดง ผังธนบุรี ซึ่งในแต่ละครั้งที่เข้ามาพระมหากษัตริย์ของไทยก็จะรับเอาผู้อพยพของชาวมอญไว้ทุกครั้งโดยแบ่งให้อยู่ตามสถานที่ต่างๆ ตามที่ได้มีมอญอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องการอพยพ ชาวมอญเข้ามาในเมืองไทยนั้นในหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระครูปทุมธรรมโชติ (2540:41) ยังได้กล่าวถึงการอพยพของชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยว่า “ชาวมอญได้มีการสู้รบกับพม่าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแต่ละครั้งจะมีการอพยพหลบหนีไม่เว้นแต่ละครั้ง โดยมากจะหนีมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย โดยได้มีการอพยพครั้งใหญ่ๆ ได้ 9 ครั้ง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2108 สมัยสมเด็จพระธรรมราชา และครั้งสุดท้ายสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในครั้งนั้นชาวมอญได้อพยพตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลหลุมช้าง แขวงเมืองกาญจนบุรี สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ จึงได้โปรดให้เจ้าพระยาสุรเสนาออกไปต้อนรับ และให้เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ โดยโปรดให้เจ้าพระยาธรรมราชารามัญไปตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกกำแพงพระนครตรงหน้าวัดชนะสงคราม ส่วนครอบครัวมอญให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ หรือพระประแดงในปัจจุบัน ในการเข้ามาแต่ละครั้งนั้นชาวมอญจะนำเอาวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เข้ามาด้วยเช่น ประเพณีการเล่นสบ้า มอญช้อนผ้า การรำผี ฯลฯ ในการดนตรีและนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน ได้ถูกถ่ายทอดให้คนไทยได้รู้จักและสืบทอดจากชาวมอญไว้มากมาย” เช่นเดียวกันนี้เชื้อ ว่องส่งสาร (2527:10) ได้กล่าวสนับสนุนเรื่องการอพยพของชนชาติมอญไว้ว่า “ชนชาติมอญที่ได้อพยพมาในสมัยรัชกาลที่ 2 นั้นได้ทรงโปรดให้ชาวมอญไปตั้งถิ่นฐานที่นครเขื่อนขันธ์ และให้ย้ายครอบครัวมอญ พวกพระยาแจ้งไปที่ปทุมธานี ให้มอญใหม่ที่มาไปอยู่ด้วยโปรดฯ ตั้ง สมิงขอปา บุตรพระยาแจ้งเป็นพระยาราม เป็นพระยานครเขื่อนขันธ์รามัญราชเสนาบดี ศรีลัทธิตสงครามผู้รักษาเมือง

ในครั้งหลังๆ ไทยเรียกคนมอญสองแห่งตามภูมิลำเนาที่อยู่นั้นๆ ว่า มอญสามโคก คือปทุมธานี กับมอญปากลัด คือมอญนครเขื่อนขันธ์ ซึ่งมอญส่วนใหญ่จะมีถิ่นฐานอยู่ใกล้กรุงเทพฯ เช่นมอญปากลัด มอญปากเกร็ด มอญสามโคก"

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี (2540:71) เสนอเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของมอญว่า"มอญเป็นชาติหนึ่งที่มีวัฒนธรรมประจำชาติมั่นคงและเคร่งครัดในเรื่องการปฏิบัติต่อวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ อย่างจริงจังไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ลัทธิประเพณี ศาสนา ศิลป การดนตรี และนาฏศิลป์ ชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยจะปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมของตนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเช่น ประเพณีปล่อยปลา ประเพณีสงกรานต์ การละเล่นสะบ้า การรำผีรำเจ้า เข้าทรง ซึ่งในพิธีการต่างๆของชาวมอญ ชาวมอญนำนาฏศิลป์และดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องกับพิธีต่างๆเสมอเพราะชาวมอญถือว่าทำรำเป็นสัญลักษณ์ของภาษาท่าทางที่จะเป็นสื่อให้กับผู้นับถือได้รู้ ดนตรีเป็นเสียงที่จะบอกถึงอารมณ์ต่างๆในการพูดกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือภูตผีปีศาจ ลัทธิของมอญจะนับถือผีปู่ ย่า ตา ยาย และผีเรือน ถ้าผู้ใดมีบุตรชายหัวปี บุตรชายต้องรับเอาผีไว้ ถ้าไม่มีผีสกุลนั้นก็จะขาดสกุลไปทันที"

การทำบุญในโอกาสต่าง ๆ ชาวมอญจะมีการทำบุญใหญ่ ๆ ในวันสงกรานต์ วันออกพรรษา การทำบุญในวันสงกรานต์นั้นจะทำกัน 3 วัน คือจะมีวันต้นสงกรานต์ จะมีการทำบุญข้าวแช่ วันสงกรานต์มอญเรียกวันเนา คือวันกลางระหว่างวันปีเก่าและวันปีใหม่ และวันรับปีใหม่ คือวันที่ 3 ของการทำบุญ ในช่วงสงกรานต์นี้ชาวมอญจะมีการรำเจ้าเข้าผีตามศาลต่างๆที่ชาวมอญนับถือ โดยจะเป็นการรำเพื่อถวายการเคารพและระลึกถึงตามแต่ว่าในถิ่นใดนับถือเจ้าองค์ใด ซึ่งในช่วงนี้จะเริ่มตั้งแต่วันที่ 2 ของวันทำบุญสงกรานต์จนครบ 15 วัน ก็จะเลิกมีการทรงเจ้าตามศาลต่างๆ ซึ่งในเรื่องของวัฒนธรรม สามารถนำมาวิเคราะห์ในเรื่องของความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อดนตรีได้เป็นอย่างดี ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมนั้น ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ (2539:21) ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีต่างๆ ของมอญ เพื่อเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ ตามความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ชาวมอญในท้องถิ่นรวบรวมประเพณีและวัฒนธรรมของมอญในจังหวัดสมุทรสาครไว้ และยังได้เขียนเรื่องราวที่เกี่ยวกับประเพณีรำผีไว้อย่างละเอียด นับว่ามีประโยชน์ต่อการทำวิจัยเรื่องของเพลงรำผีอย่างยิ่ง นอกจากนี้แล้ว พระมหาช่วง อุเจริญ (2540:92) ได้เขียนถึงวัฒนธรรมประเพณีการรำผีของคนมอญไว้ในหนังสือพระราชทานเพลิงศพพระปทุมธรรมโชติ โดยกล่าวไว้ว่า "การรำผีนั้นจะมีผู้อำนวยพิธีรำผีเรียกว่า ไต้ง จะเป็นหญิงหรือชายก็ได้ ซึ่งจะมีอาชีพเป็นไต้้งโดยเฉพาะ เป็นผู้สั่งการ

ให้ต้นผี หรือวงศ์ญาติทำพิธีกรรมต่างๆ และรำบทย่างๆ สำหรับผีแต่ละตนที่เชิญมา จำนวนผีที่รำนั้นขึ้นอยู่กับตระกูลนั้นๆ เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีนี้

ทองคำ พันนัทธิ (2539 : 71) ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีไว้ มอญแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ มอญแดง อยู่บริเวณแคว้นพะสิม มี 32 หัวเมือง พวกนี้นับถือผีโดยทำพิธีบูชาพระพร้าว โดยเอามะพร้าวแห้งทั้งผลรวมทั้งหมดติดมาด้วยผูกติดกับผ้าแดง ผ้าขาว แหวนไว้ที่หัวเสาเอกของบ้าน คนในบ้านต้องคอยดูแลไม่ให้มะพร้าวเน่าหรือหัก ถ้าเน่าหรือหักจะต้องหามาผูกใหม่ ส่วนมอญเดียะ อยู่บริเวณแคว้นหงสาวดี มี 32 เมือง พวกนี้นับถือผีผ้า ต้องมีการบูชาผ้านุ่งเวลาทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามต้องเอาผ้าซึ่งมีผ้านุ่งผู้ชาย 1 ผืน เสื้อผู้ชายสีขาว 1 ตัว (ผ่าอกแขนยาว) ผ้าสไบ 2 ผืน (สีขาว 1 ผืน สีแดง 1 ผืน) แหวน 1 วง มาบูชา ส่วนมอญยะ อยู่บริเวณแคว้นสะเทิม มี 32 เมือง นับถือผีกระบอกละไม้ไผ่ โดยมีพิธีบูชาเอาระบอกละไม้ไผ่ขนาดเล็กมีข้อติดอยู่กับกระบอกละ 7 อัน ใส่ลงในกระบอกละให้เต็มใส่ใบหว่ากระบอกละ 1 ใบ แหวนไว้ที่เสาผีของบ้าน คนในบ้านต้องคอยดูแลไม่ให้เน่าแห้งเป็นอันขาด มิฉะนั้นจะเกิดเรื่องร้ายขึ้นในบ้านของเจ้าของบ้าน ในด้านวัฒนธรรมและความเชื่อของมอญนั้นจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ดนตรี นาฏศิลป์ เสมอ

วิเชียร อ่อนละมูล (ปีพ.ศ. 31-34) ได้เขียนตำราปีพ.ศ.ไว้ และได้กล่าวถึงบทเพลงของวงปีพ.ศ.มอญว่า เพลงมอญ เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่นักดนตรีทุกคนจะต้องเรียนรู้ทั้งทางด้านเนื้อเพลงและวิธีการบรรเลง เพลงพื้นฐานที่จะต้องบรรเลงคือ เพลงประจำวัด ยกศพ เพลงเชิญ ฯลฯ เพลงเหล่านี้จะมีจังหวะหน้าทับตะโพนมอญกำกับประจำแต่ละเพลง โอกาสที่จะนำเพลงเหล่านี้ไปใช้ก็เหมือนกัน ฉะนั้นนักดนตรีจำเป็นต้องศึกษาอย่างละเอียดเมื่อนำไปใช้อย่างถูกต้อง

มนัส ชาวปลื้ม (2541:63) ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะของวงดนตรีมอญ บทเพลงมอญ และจังหวะหน้าทับมอญไว้ว่า “ดนตรีมอญจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดนตรีและกลุ่มวงดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย ตะโพน (ตะโพน) ปังมาง (เปิงมาง) ช้องมอญ ซึ่งเชื่อว่าเป็นของมอญแท้ดั้งเดิม” ส่วนวงปีพ.ศ.มอญนั้นเดิมใช้ได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล สาเหตุที่ไทยนำมาใช้ในงานศพในปัจจุบันเนื่องจากว่าไทยเริ่มนำปีพ.ศ.มอญมาใช้ในงานศพเป็นครั้งแรกจึงกลายเป็นประเพณีว่า ปีพ.ศ.มอญนั้นใช้ในงานศพ นอกจากนี้แล้วยังได้เขียนอธิบายถึงบทเพลงมอญและจังหวะหน้าทับที่มีความแตกต่างกันระหว่างเพลงมอญที่บรรเลงทั่วไปกับเพลงมอญที่บรรเลงในพิธีกรรมต่างๆ โดยได้เขียนบันทึกทำนองเพลงเป็นโน้ตไทย อธิบายให้ชัดเจนพร้อมกับการบันทึกทำนองตะโพนมอญและเปิงมางคอกควบคู่กันไปโดยแยกลักษณะทำนองเพลงต่างๆ เป็นสามแถว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. เพลงมอญบรรเลงโดยทั่วๆ ไป เช่น

1.1 เพลงที่บรรเลงในโอกาสใดก็ได้ เช่น เพลงมอญกละ

_ช_ล	_ท_ด	_รม	_ร_ม	_ช_ด	รม_ร	_ด_ม	_ร_ช
_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____	_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____
_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

_ช_ด	รม_ร	_ด_ท	_ล_ร	_____	_ร	_รร	_ร_ร
_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____	_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____
_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

_มรด	รรม	ชมรด	_ร	_มรด	รรม	ชมรด	_ร
_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____	_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____
_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

_ดดด	รม_ร	_ด_ท	_ล_ท	_ลช	_ล_ช	_____	_____
_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____	_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____
_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

_ดดด	รม_ร	_ด_ท	_ล_ท	_ลช	_ล_ช	_____	_____
_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____	_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____
_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

_ร_ม	_ช_ล	_ท_ม	_ร_ท	_____	_____	_ททท	_ท_ท
_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____	_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____
_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

_____	_ช_ล	_ชล	_ช	_ลชม	ชลชล	ทลชล	_ช
_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____	_โป่ง	_โป่ง_โป่ง	_____	_____
_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	_____	_____	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

_ด_ม	ชดชด	ทลชด	_ช_	_รร	_ด_ร	ดทลท	ดว_ช
__เปิง	_เปิง_เปิง	__	__	__เปิง	_เปิง_เปิง	__	__
__	__	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง	__	__	_เท่งเท่ง	_เท่งเท่ง

1.2 เพลงที่เกี่ยวข้องกับศพ เช่นเพลงยกศพ และเชิญผี เพลงยกศพใช้บรรเลงเมื่อมีการเคลื่อนย้ายศพจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เพลงนี้จะใช้ตะโพนมอญอย่างเดียวไม่ต้องใช้เปิงมางคอก เป็นลักษณะเพลงที่ใช้สำหรับการประโคม

ตัวอย่างเพลงยกศพ

__ด	__ร	_ด_ม	_ร_ด	__ด	__ร	_ด_ม	_ร_ด
__	_เท่ง	_เท่ง_เท่ง	__ทิ้ง	__	_เท่ง	_เท่ง_เท่ง	__ทิ้ง

__ช	__ล	__ด	__ร	_รร	_ร_ช	รชรม	_ร_ร
__	_เท่ง	_เท่ง_เท่ง	__ทิ้ง	__	_เท่ง	_เท่ง_เท่ง	__ทิ้ง

เพลงเชิญผี ใช้ทั้งตะโพนมอญและเปิงมางคอกในการบรรเลงทำนองหน้าทับ เป็นบทเพลงที่ใช้ในการประโคมเช่นกัน

ตัวอย่างเพลงเชิญผี

__	__	_ร	_ม_ร	_ร	__ช	_รช	ลทดร
__	__	__	__	__	__	__	__
__	__	__	__	__	_เท่ง	_เท่งทิ้ง	_เท่งทิ้ง

__ท	__ร	__ม	__ช	_ท_ล	_ช_ท	_ล_ช	_ม_ร
__	__เปิง	_เปิง_เปิง	_เปิง_เปิง	__	__	__	__
__	__	__	__	__	_เท่ง	_เท่งทิ้ง	_เท่งทิ้ง

2 เพลงที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ เช่นเพลงเร้วมอญ ให้เมื่อมีการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย หรือเมื่อพระสงฆ์ไป-มา ในการสวดคถาธรรมและการแสดงเทศนา

ตัวอย่างเพลงเร็วมอญ

__ด	_ฟ_ด	__ฟ	__ด	_ม_ร	_ด_ม	_ร_ด	_ล_ช
__	__	__	ร้วเปิงฯ	(__	__	__	__)
__	__	__	__	__ทิ้ง	__เท่ง	__ทิ้ง_เท่ง	__เท่งทิ้ง

__ด	_ฟ_ด	__ฟ	__ด	_ม_ร	_ด_ม	_ร_ด	_ล_ช
ร้ว(	__	__	__	__	__	__	__)
__ทิ้ง	__เท่ง	__ทิ้ง_เท่ง	__เท่งทิ้ง	__ทิ้ง	__เท่ง	__ทิ้ง_เท่ง	__เท่งทิ้ง

_ล_ช_ม	ช_ม_ร_ด	_ช_ด	_ด_ร_ม	_ร_ช	_ร_ม	_ช_ล	_ช_ช
ร้ว(	__	__	__	__	__	__	__)
__ทิ้ง	__เท่ง	__ทิ้ง_เท่ง	__เท่งทิ้ง	__ทิ้ง	__เท่ง	__ทิ้ง_เท่ง	__เท่งทิ้ง

3 เพลงบรรเลงที่ใช้บรรเลงประกอบในงานต่างๆ ซึ่งมี 2 ประเภทคือ

3.1. เพลงบรรเลงทั่วไปใช้หน้าทับเดียวกับเพลงมอญกะ

3.2. มอญในชุดย่าเทียงซึ่งเพลงมอญในชุดย่าเทียงนี้เป็นเพลงที่บรรเลงโดยวงปี่พาทย์มอญที่สำคัญมากที่สุดชุดหนึ่ง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงอิสระและใช้บรรเลงประกอบพิธีรำ เพลงชุดนี้มีหน้าทับเฉพาะที่แตกต่างไปจากเพลงมอญอื่นๆ ดังตัวอย่างเพลงมอญชุดย่าเทียงเพลงที่ 1 และเพลงที่ 2 ดังนี้

ตัวอย่างเพลงมอญชุดย่าเทียง

เพลงที่ 1

__	__	__	__ด	_ด_ม	_ร_ด	_ช_ช_ด	_ร_ม
__	__	__	__	__	__	__	__ร้ว
__	__	__	__ทิ้ง	__ทิ้ง	__ทิ้ง	__ทิ้ง	__ทิ้ง

__ล	_ล_ม	_ล_ช_ม	_ร_ล	__ล	_ล_ม	_ร_ด	_ท_ล_ล
ร้ว(	__	__	__	__	__	__	__)
__ปะ	_เท่ง_ทิ้ง	__เท่งทิ้ง	__เท่งพรีด	__ทิ้ง	__เท่ง	__ทิ้ง_เท่ง	__ทิ้ง__

_ทลท	ลทดร	_ม_ช	_ม_ร	_มรร	_ทลล	_ร_ช	_ชลท
ร้ว(____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____)
_ปะ_เถะ	_เถะ_เถะ	_เท่ง_เท่ง	_____	_____	_เท่ง_เท่ง	_เท่ง_เท่ง	_เท่ง_เท่ง

_ด_ร	มรดท	ลชลท	ลทดร	_ม_ม	รด_ช	_ช_ม	ชลทด
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

_รดด	_ทลล	_ทลล	มด_ม	_ลชม	_ร_ด	_ชลท	_ลลล
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

ลชชม	รด_ล	_ล_ม	_ร_ล	_ม_ร	_ม_ช	_ท_ล	_ช_ม
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

_รรร	_ม_ช	_ล_ช	_ม_ร	รรดท	ลชลท	ดชดม	_ร_ด
ร้ว(____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____)
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

เพลงที่ 2

_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
ร้ว(____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____)
_ปะ_เถะ	_เถะ_เถะ	_เท่ง_เท่ง	_____	_____	_เท่ง_เท่ง	_เท่ง_เท่ง	_เท่ง_เท่ง

_ด_ล	ดรรล	ดรรล	ดรร_ด	_ม_ร	_ด_ล	_พ_ล	_ด_ร
_____	_____ปะ	_____	_____ปฐ	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____เท่ง_ปะ	_____เท่งเท่ง

_มรร	รร_ม	_ชชช	_ม_ช	_ร_ม	_ช_ล	_ท_ล	_ช_ร
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____เท่งเท่ง	_____เท่งเท่ง	_____เท่งเท่ง	_____เท่งทึง	_____	_____เท่ง_ทึง	_____เท่งทึง	_____เท่งทึง

เรื่องจังหวะหน้าทับเพลงต่างๆนี้เป็นเพลงที่อยู่ในพิธีซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องหน้าทับเพลงได้เป็นอย่างดี

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533) ได้แต่งตำราดนตรีไทยวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎีวิเคราะห์ดนตรีไทยในเรื่องต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ไปของดนตรีไทย ทำนองหลัก ทำนองแปร จังหวะ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในเรื่องของการวิเคราะห์บทเพลง ทฤษฎีต่างๆ ช่วยทำให้เกิดแนวทางและแนวความคิดต่างๆ ในการวิเคราะห์บทเพลงและนอกจากนี้แล้วในเรื่องของรูปแบบของบทเพลงได้อธิบายถึงบทเพลงแต่ละบทเพลงว่ามีคุณลักษณะที่เฉพาะของบทเพลงนั้นซึ่งรูปแบบของเพลงมอญนั้นอาจจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปแต่สามารถนำแนวทางจากตำราการวิเคราะห์เพลงไทยมาเป็นแนวทางการวิเคราะห์เพลงมอญได้

สัจด์ ภูเขาทอง (2532 :102) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ในการเคลื่อนย้ายบันไดเสียงซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องของการวิเคราะห์ลักษณะของบทเพลงได้เป็นอย่างดีเช่นกันหนังสือที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ดนตรีนี้ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2522:36) ได้เขียนหนังสือทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทยภาค 1เป็นตำราควบคุมเนื้อหาซึ่งนับว่ามีประโยชน์ในด้านการวิเคราะห์ทำนองเพลง นำมาเปรียบเทียบเรื่องของบันไดเสียง ลำเนียงและคีตลักษณ์ ของบทเพลงด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องของเพลงที่เกี่ยวกับผีนั่น สุมาลย์ เรื่องเดช (2518:236)ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้กับพิธีต่างๆ เช่น ผีกะลา ผีกะดัง ผีลิง ผีแม่ศรี สรุปใจความได้ว่าการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อนั้นแนวนั้นในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อสะท้อนให้เห็นแนวคิด ค่านิยมและแนวทาง

การปฏิบัติของชาวบ้านว่ามีอิทธิพลทางศาสนา คำสั่งสอนของผู้อาวุโส สภาพเหตุการณ์บ้านเมือง พิธีกรรมต่างๆ และบทเพลงยังยั้งเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

ศรัณย์ นักรบ (2541:178) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับบทเพลงชาวเขาเผ่าเหยาเป็นการวิเคราะห์เพลงต่างๆ โดยทั่วไป โดยเฉพาะการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับอารมณ์ของบทเพลงนั้นจะบอกให้รู้ถึงสภาพของสังคม ความเป็นอยู่ และความหมายต่างๆ ซึ่งมีประโยชน์มากกับการวิเคราะห์บทเพลงมอญของปทุมธานี เพราะเพลงจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมความเป็นอยู่ของคนมอญ วัฒนธรรม ดนตรีและอื่นๆ

วิมาลา ศิริพงษ์ (2534:1-2) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมในชีวิตของคนไทย พิธีกรรมที่ถูกกลืนเลยคือพิธีกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เช่น พิธีการโกนผมไฟหรือพิธีโกนจุก ส่วนพิธีกรรมที่ยังคงอยู่ก็รวบรัดตัดตอนลงเพื่อเป็นเป็นการประหยัดด้านเศรษฐกิจและเวลารวมถึงดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมด้วยโดยสังเกตได้ว่าพิธีกรรมในชีวิตที่จัดขึ้นไม่นิยมใช้ดนตรีกันอีกต่อไปคงใช้แต่ดนตรีประกอบงานศพเท่านั้นซึ่งดนตรีในพิธีศพจะเป็นปี่พาทย์มอญเพลงที่บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญในงานศพนั้นเป็นเพลงที่อยู่ในพิธีรำผีด้วย จึงนับได้ว่าดนตรีมอญยังมีความสำคัญในสังคมไทยอยู่

ถนอมศรี แสงทอง (2540:223) ได้ทำการวิจัยและวิเคราะห์เกี่ยวกับบททำนองร้องเพลงมอญซึ่งได้ให้ข้อสรุปของผลการวิจัยได้ว่า บทเพลงร้องทำนองกลุ่มคำจะตรงกับเสียงลูกตกของบทเพลงบรรเลง ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าเสียงของเพลงมอญจะเป็นเสียงต่ำเสมอและการขับร้องจะยึดเอาทำนองของบทเพลงเป็นหลักเสมอ วรรณของบทเพลงร้องกับเพลงบรรเลงทำนองเพลงจะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ จากการวิเคราะห์บททำนองเพลงร้องมีประโยชน์มากต่อการวิเคราะห์ในเรื่องเสียงของทำนองมอญ สำเนียงเพลงมอญ และรูปแบบการบรรเลง

วิชา เชาวศิลป์ (2537) ได้ศึกษาลักษณะสำคัญของทำนองเพลงที่ใช้ประกอบพิธีทรงเจ้าของชาวมอญ ศึกษาเฉพาะตำบลเกาะเกร็ด โดยศึกษาเพลงเชิญเจ้า เพลงรำดาบ เพลงรำใบไม้ เพลงยกถาด เพลงทาบกล้วย และเพลงชนไก่ ในการศึกษาครั้งนี้ได้บันทึกทำนองเพลงทั้งโน้ตสากล และโน้ตไทย คู่กันไป ทำเพลงที่บันทึกเป็นทำนองกลางๆ ไม่เฉพาะเจาะจงเครื่องมือใดเครื่องมือหนึ่ง การศึกษาเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างของทำนองเพลง การสร้างทำนองใหม่ การย้ายใหม่ ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างของทำนองเพลง การสร้างทำนองใหม่ การย้ายใหม่ มีความคล้ายคลึงกับลักษณะเฉพาะบางอย่างของดนตรีไทยเดิม และดนตรีตะวันตก ในเรื่องการทำวิจัยครั้งนี้ นับว่าเป็นประโยชน์กับการวิจัยในเรื่องของรูปแบบคีตลักษณ์ และองค์

ประกอบของบทเพลงรำผีมาก สามารถนำมาวิเคราะห์บทเพลงต่างๆ ของเพลงมอญที่นอกเหนือจากบทเพลงที่ได้วิเคราะห์เอาไว้แล้ว และสามารถนำมาใช้กับเพลงรำผีของปทุมฯ ได้เป็นอย่างดี

พงษ์ศิริ ศิลปบรรเลง (2540:171) ได้ทำการวิจัยและวิเคราะห์บทเพลงรำมอญของเกาะเกร็ด ซึ่งจากผลสรุปของการวิเคราะห์พบว่า ลำเนียงของเพลงมอญจะพบมากที่สุดในห้องที่ 1 และห้องที่ 2 ของบทเพลง ทำนองเพลงจะมีลักษณะกระโดดข้ามเสียง รูปแบบของเพลงรำมอญและดำเนินแบบต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์เพลงรำผีเป็นอย่างดี เนื่องจากบทเพลงรำมอญนั้น จัดเป็นบทเพลงหนึ่งในเพลงรำผี และการรำผีของคนมอญปทุมธานี และมอญปาก-เกร็ด จึงมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันมากด้วย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาทางหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม บุญช่วย ไช้วัตร (2538 : 110-139) เป็นงานวิเคราะห์เพื่อศึกษาระบบกฎเกณฑ์ในการประพันธ์เพลงเถาและบทบาทเพลงแขกมอญบางขุนพรหมที่มีต่อสังคมไทย ได้สรุปผลของการวิเคราะห์ในด้านทฤษฎีการประพันธ์เพลงเถา ซึ่งการจำแนกประโยควรรคตอนไว้ว่า เพลงแขกมอญบางขุนพรหมมีลักษณะเป็นเพลงสามท่อน 14 จังหวะหน้าทับ ท่อน 1 มี 32 วรรค 16 ประโยค 4 จังหวะหน้าทับ ท่อน 2 มี 32 วรรค 16 ประโยค 4 จังหวะหน้าทับ ท่อน 3 มี 48 วรรค 24 ประโยค 6 จังหวะหน้าทับ จากผลของการวิเคราะห์เพลงแขกมอญบางขุนพรหม จะได้นำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์เพลงรำผีของมอญปทุม

พุทธะ ณ บางช้าง (2535:159) ได้ทำการวิเคราะห์บทเพลงมอญที่ใช้ในวานศพบัว 4 เพลงคือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผี เพลงยกศพ ทางของครูสู่มนต์ตรีเจริญซึ่งได้วิเคราะห์เสียงกับการแบ่งทำนองเพลงมอญ บันไดเสียง รูปแบบทำนองเพลง รูปแบบจังหวะจากการวิเคราะห์พบว่าเพลงมอญทั้ง 4 เพลงมีบันไดเสียงที่แตกต่างกันออกไป การแบ่งท่อนแบ่งทำนองมีส่วนที่ใหญ่ขึ้น วรรคเพลงและลูกตกของเพลงจะเปลี่ยนไปตามบันไดเสียงของบทเพลงทำให้เสียงต่างออกไปจากเพลงไทย

ลักษณะของบทเพลงมอญ ทำนองขึ้นและจบเพลงจะมีลูกกระโดดเพื่อหลบหลุม จากการวิเคราะห์บทเพลงทั้ง 4 เพลงนั้น ถ้านำมาเปรียบเทียบกับเพลงรำผีจะพบลักษณะหลายๆ อย่างของเพลงรำผีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเช่น ลูกตก การกระโดดของเสียงเพื่อหลบหลุม หน้าทับ แต่ละบทเพลงของมอญจะมีอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของเพลงเช่น เพลงรำมอญ การวิเคราะห์บทเพลงทั้ง 4 เพลง สามารถนำมาใช้กับการวิเคราะห์ลักษณะของเพลงรำผี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับเพลงทั้ง 4 เพลง ที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วด้วย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราวิชาการ ผลงานวิจัยการสัมภาษณ์และการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในพิธีจริง โดยแบ่งขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมเอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเพลงรำผี ประวัติความเป็นมาและความเชื่อของเพลงรำผี การวิเคราะห์ประเพณีและวัฒนธรรม และบทเพลง

1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของบทเพลง เช่นทำนองเพลง บันไดเสียง การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง รูปแบบของเพลง

1.3 ศึกษาข้อมูลจริงจากพิธีรำผีของจังหวัดปทุมธานี และศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ในพิธีจริง

1.4 บันทึก วิดทัศน์พิธีรำผีตั้งแต่เริ่มพิธีจนเสร็จพิธี เพื่อศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ และบทเพลงในแต่ละช่วงพิธี

1.5 บันทึกเทปคำสัมภาษณ์นักดนตรีมอญ เพื่อเป็นข้อมูลศึกษาบทเพลงมอญในรูปแบบต่างๆที่อยู่ในพิธีรำผี

1.6 บันทึกเพลงมอญในพิธีรำผี ทั้งหมด 8 เพลงลงเทปบันทึกเสียงแล้วนำมาถอดเทปให้เป็นตัวโน้ตแล้วนำมาวิเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ ต่อไป

2. ขั้นการศึกษาข้อมูล

2.1 รวบรวมเอกสาร พร้อมทั้ง งานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของมอญและประวัติความเป็นมาของชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยเพื่อศึกษาพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์บทเพลงในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพลงรำผี

2.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของบทเพลงในพิธีรำผีกับนักดนตรีมอญ และผู้รู้เรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเพลงมอญกับพิธีรำผีมอญเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเรื่องบทเพลงกับการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป

2.4 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ โครงสร้าง และ องค์ประกอบ ของบทเพลงรำผีเกี่ยวกับ ลักษณะของทำนองเพลง บันไดเสียง การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง การแบ่งวรรคแบ่งประโยค เพลง จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์

2.5 บันทึกโน้ตเพลงรำผีทั้งหมด 8 เพลงเป็นโน้ตไทยและโน้ตสากล

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เอกสารงานวิจัย ตำราวิชาการ และ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยเพลงรำผี และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 สภาพทั่วไปของชุมชนชนชาวมอญในจังหวัดปทุมธานีในอดีตและปัจจุบัน

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของประเพณี และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ ของคนมอญ และการนำดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในพิธีรำผี

3.2 ศึกษาและวิเคราะห์ดนตรีในพิธีรำผี ดังนี้

3.2.1 ลักษณะการผสมวงดนตรีมอญ

3.2.2 ระบบเสียงของดนตรีมอญ

3.2.3 ลักษณะการบรรเลงเพลงมอญ

3.2.4 ลักษณะโครงสร้าง และองค์ประกอบของเพลงมอญรำผี ได้แก่

3.2.4.1 ลักษณะของทำนองเพลง(กระสวนจังหวะ)

3.2.4.2 รูปแบบของทำนองเพลง

3.2.4.3 การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง

3.2.4.4 บันไดเสียงของเพลงมอญ

3.2.4.5 การแบ่งประโยค แบ่งวรรคของทำนองเพลง

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สภาพทั่วไปของชาวมอญ ปทุมธานี

ชาวมอญส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำ อาชีพหลักส่วนใหญ่คือทำไร่ – สวน ผัก ผลไม้ และการทำดิน ปั่นหม้อ ปั่นอิฐ จากการศึกษาชาวมอญปทุมธานี โดยทั่ว ๆ ไป แยกได้ดังนี้

1. สภาพที่อยู่อาศัย

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่าบ้านของชาวมอญจะเป็นบ้านได้ถูสูง ภาย ในตัวเรือนบ้านจะมีเสาสำคัญ 1 ต้น เรียกว่าเสาเอก เป็นเสาที่ชาวมอญเชื่อว่าเป็นที่อยู่อาศัยของผี บ้าน ผีเรือน ที่ชาวมอญเคารพนับถือ ลักษณะแต่เดิมนั้นจะไม่มีฝาบ้าน มักปลูกบ้านไว้โล่ง ๆ มี หลังคาเท่านั้น ที่ใช้กันแดด กันฝน

2. อาหารการกิน

ชาวมอญแต่โบราณ จะทำอาหารจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตผลจากการทำด้วยตนเอง หรือ พืชผลไม้ที่ปลูกขึ้นในครอบครัวหรือชุมชนของตนเอง ดังเห็นได้จากเครื่องเช่นไหว่าผีที่พิธีรำผีนั้นเอง อาหารที่ชาวมอญยังนิยมและชื่นชอบแต่โบราณมาจนถึงปัจจุบันได้แก่

อาหารคาว แกงมะตาด แกงกระเจียบ เป็นแกงที่ ทำมาจากพืชผักที่ปลูกจากครัว เรือน และจำพวกน้ำพริก – ผักจิ้ม

อาหารหวาน แป้งทอด ต้มข้าว ต้มแดง

ผลไม้ กล้วย มะพร้าว อ้อย และพืชผักที่ปลูกงอกงามง่าย ๆ

แต่ในปัจจุบันนี้สภาพความเป็นอยู่ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความเจริญทางด้าน ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทต่อความเป็นอยู่รวมถึงเศรษฐกิจที่แปรปรวนอยู่เสมอความสมบูรณ์ทาง อาหาร ความเจริญทางวัตถุทำให้ความเป็นอยู่ของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน คล้ายคลึงกับชุมชนทั่ว ๆ ไปด้วย

3. ลักษณะการแต่งกายของชาวมอญ

ผู้หญิง ชาวมอญผู้หญิงนิยมไว้ผมมวย และมีโลหะรูปตัวยู(U) ติดไว้ที่มวยผม ภาษาชาวมอญเรียกว่า “หน้ายซึก” ใส่ผ้าถุงสีพื้น ๆ ตามชอบใจ เนื้อแขนกระบอกยาวครึ่งแขน คอกลม สะไบพาดบ่า

ผู้ชาย นุ่งกางเกงคล้ายกางเกงเล เสื้อคอกลมผ่าหน้า

แต่ในปัจจุบันนี้การแต่งกายของชาวมอญจะแต่งกายเหมือนกับคนไทยทั่ว ๆ ไป จะแต่งกายแบบมอญก็ต่อเมื่อมีเทศกาล หรือเป็นการจัดพิธีการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่มาเยี่ยมเยือนเท่านั้น

4. ด้านสังคมของการอยู่ร่วมกัน

เดิมที่ชาวมอญมักอยู่กันอย่างญาติสนิท รู้จักกันทั่วบริเวณ แบ่งปันกันกิน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีการจัดงานใด ๆ ก็ตามจะร่วมลงแขกช่วยงานกันอย่างเต็มแรง โดยไม่เกี่ยงงอนในเรื่องการทำงาน ใครทำงานอะไรได้ ถนัดด้านใดก็จะช่วยกันทำงานนั้น เพื่อให้งานสำเร็จด้วยดี

ผลจากการวิเคราะห์เรื่องสภาพทั่วไปของชาวมอญปทุมธานีทำให้ทราบว่า ชาวมอญปทุมธานี แต่เดิมนั้นมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายไม่ยุ่งยาก ทั้งที่อยู่อาศัย และอาหารการกิน การอยู่ร่วมกันในสังคมแบบเรียบง่ายเหมือนญาติที่ใกล้ชิดกัน แม้ว่าจะไม่ใช่ญาติกันก็ตาม แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมเช่นเดียวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ

ประวัติความเป็นมาของคนตรึมมอญในเมืองไทย

จากการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของคนตรึมมอญในจังหวัดปทุมธานี ทำให้ทราบว่า ชาวมอญในจังหวัดปทุมธานีอพยพมาจากเมืองเมาะตะมะ ในสมัยพระนารายณ์มหาราช อพยพเข้ามาทั้งหมด 9 ครั้ง เป็นระยะสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จากคำบอกเล่าของชาวมอญปทุมธานี ที่เล่าสืบทอดกันมา เล่ากันว่าในต้นสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 6 นั้น มีชาวมอญนักดนตรี 3 คนพี่น้องได้อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดปทุมธานี และแบกฆ้องมอญเข้ามาด้วย ซึ่งนำมาไว้ที่จังหวัดปทุมธานี นับแต่นั้นเป็นต้นมา ปีพาทย์มอญจึงได้เกิดขึ้น และใช้ในพิธีรำผีเป็นครั้งแรก

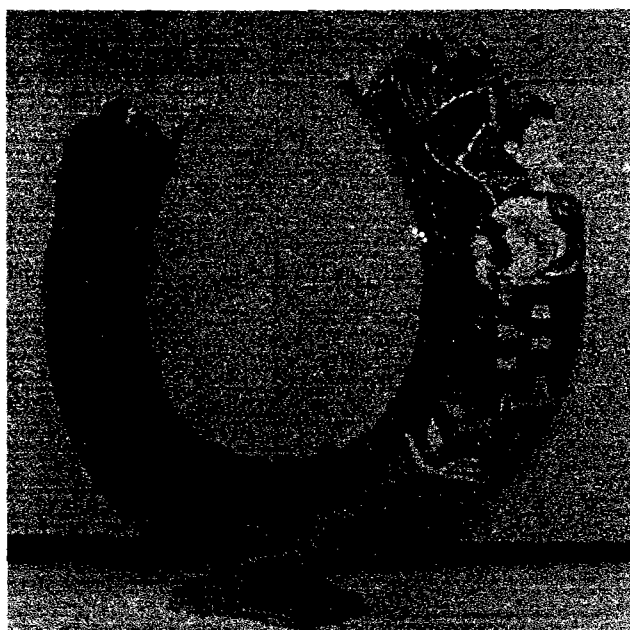
ลักษณะของฆ้องมอญดั้งเดิมนั้น แบ่งเป็น 3 ท่อน ตอนใต้ของฆ้องมอญมีห่วงสำหรับสอดไม้หามหัวท้าย และท่อนล่างติดกับฐานขาฆ้อง

เมื่อทั้ง 3 พี่น้องมาอยู่ที่จังหวัดปทุมธานีจึงได้ถ่ายทอดวิชาดนตรีมอญให้กับลูกหลานชาวมอญที่มาอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งคนไทยที่สนใจดนตรีมอญด้วย จนเป็นที่เคารพนับถือและยกย่องให้เป็นครูดนตรีมอญคนสำคัญของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งจากการค้นคว้าประวัติความเป็นมาของครู

ดนตรีมอญทั้ง 3 คนนั้น ทำให้ได้ทราบถึงประวัติของวงดนตรีมอญ เพลงมอญนักดนตรีคนสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

1. ลักษณะโดยทั่วไปของเครื่องดนตรีมอญ

1. ซ้องมอญ ลักษณะของซ้องมอญจะตั้งเป็นแนวดิ่ง โค้งขึ้น มีหน้าพระและหางหงส์ ตัววงซ้องเรียกว่า “ร้านซ้อง” ทำด้วยไม้สัก แกะลวดลาย(ปีกทอง) สวยงาม ซ้องมอญ และจะประกอบด้วยลูกซ้องทั้งหมด 15 ลูก การเรียงเสียงซ้องมอญจะมีการข้ามเสียง ที่เรียกว่า “หลุม” คือเสียงที่ 3 และเสียงที่ 5 นับจากลูกที่ 1 ของเสียงต่ำ

ภาพประกอบที่ 11 ซ้องมอญ

2. ปีมอญ ลักษณะโดยทั่วไปของปีมอญ ลำโพงจะทำได้ด้วยทองขาว หรือทองเหลือง มีความยาวประมาณ 8 นิ้ว ปากลำโพงกว้างประมาณ 7 เซนติเมตร. ลิ้นปี่จะทำได้ด้วยใบลานหรือใบตาลมีก้านที่ทำด้วยกระลา งา พลาสติก ความยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 – 5 เซนติเมตร

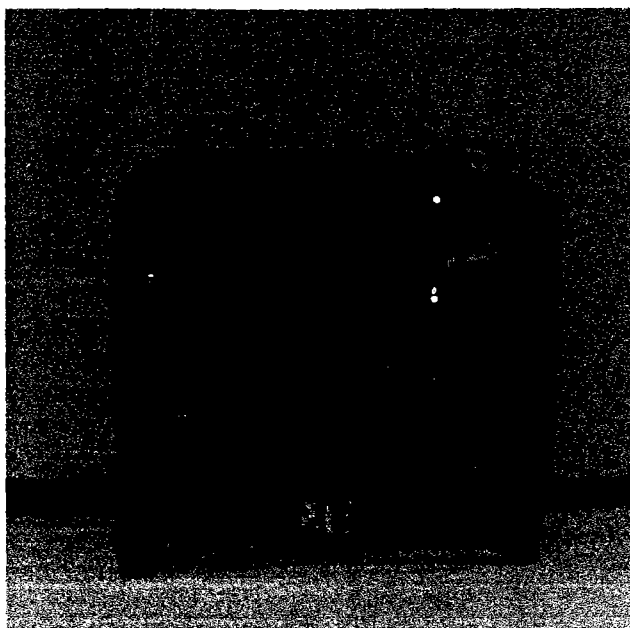
ภาพประกอบที่ 12 ปีมอญ

3. เปิงมาง เดิมนั้น เปิงมาง จะใช้ 1 ลูก แต่ปัจจุบันใช้ 7 ลูก ลำดับเสียง สูง-ต่ำ เรียงกันไป ส่วนที่ใช้แขวนลูกเปิงมางเวลาบรรเลงเรียกว่า “คอก”

ภาพประกอบที่ 13 ลูกเปิงมาง

4. ตะโพนมอญ จะมีสองหน้า หน้าใหญ่เรียกว่าหน้า “เพ่ง” หน้าเล็กเรียกว่า “ทึง” มีความยาวประมาณ 70 เซนติเมตร ดึงหน้าหนังทั้งสองด้วยหนังสัตว์ ตัวตะโพนตั้งอยู่บนขา 2 ขา

ภาพประกอบที่ 14 ตะโพน

2. การผสมวงดนตรี

เครื่องดนตรีที่มาจากเมืองมอญ ซึ่งชาวมอญแบกหามกันมาคือ ห้องวงใหญ่ และมาประดิษฐ์ ตะโพนมอญ เปิงมาง และปี่มอญ ขึ้นในเมืองไทย โดยเอารูปแบบของเครื่องดนตรีมอญจากเมืองมอญมาประดิษฐ์ และจัดตั้งเป็นวงดนตรีมอญที่เรียกว่า “วงปี่พาทย์มอญ” ซึ่งประกอบด้วย

1. ห้องมอญวงใหญ่
2. ตะโพนมอญ
3. เปิงมาง
4. ปี่มอญ

แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการนำเอาระนาดเอก ระนาดทุ้ม และเครื่องดนตรีไทยอีกหลายชิ้นเข้าไปผสมกับของเดิม และแยกเป็น “วงดนตรีมอญวงเล็ก” และ “วงดนตรีมอญวงใหญ่” ตามจำนวนเครื่องดนตรี เช่นวงเครื่องคู่ ประกอบด้วย

1. ปี่มอญ	2. ห้องวงใหญ่	3. ห้องมอญวงเล็ก	4. ระนาดเอก
5. ระนาดทุ้ม	6. เปิงมาง	7. ตะโพนมอญ	8. ฉิ่ง
9. ฉาบ	10. โหม่งมอญ		

เครื่องใหญ่ประกอบด้วย

1. ปี่มอญ 2. ช้องวงใหญ่ 3. ช้องมอญวงเล็ก 4. ระนาดเอก
5. ระนาดทุ้ม 6. เปิงมาง 7. ตะโพนมอญ 8. จิ้ง
9. ฉาบ 10. โหม่งมอญ 11. ระนาดเอกเหล็ก 12. ระนาดทุ้มเหล็ก

แต่ในการบรรเลงประกอบพิธีรำผีก็ยังคงใช้ วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า คือเพิ่มระนาดเอกของไทย อีก 1 รางเท่านั้น

3. ระบบเสียงของเครื่องดนตรีมอญ

จากการศึกษาลักษณะเครื่องดนตรีหลักของมอญ ที่บรรเลงทำนองมี 2 ชนิด คือ

1. ช้องมอญ ช้องมอญตามลักษณะของการเรียงระดับเสียงพบว่า เสียงของช้องมอญนั้นจะมีลักษณะ ที่เรียกว่าหลุมเสียง หรือข้ามเสียงไป เป็นการจัดเรียงเสียงแบบทวนกระโดดในบางลำดับชั้นเสียง ดังนี้

จากเสียงต่ำสุดไปหาเสียงสูงสุด

ซ ล ด ร ม ซ ล ท ด ร ม ฟ ซ ล ท

ลำดับชั้นของเสียง

5 6 1 2 3 5 6 7 1 2 3 4 5 6 7

วิธีการจัดเรียงเสียงในกรณีนี้จะช่วยบังคับการใช้มือช้องให้แตกต่างไปจากมือช้องไทย ซึ่งก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะของปี่พาทย์มอญ

เสียงหลุมทั้ง 2 เสียง จะใช้แทนคู่ 8 ได้อย่างกลมกลืน และเป็นเสียงที่ออกสำเนียงมอญได้ชัดเจนที่สุด ถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเพลงมอญทีเดียว

ตัวอย่างบทเพลงที่ต้องใช้คู่ 4 และสามารถบอกสำเนียงได้ชัดเจน

ซ้าย	----	----	---ซ	---ล	---ท	---ล	---ซ	---ริ
ขวา	----	----	---ซ.	---ล.	---ม	---ม	---ร	---ร

*หมายเหตุ ล – ลาสูง ,ล – ลากกลาง ,ล. – ลาต่ำ

ในเรื่องของทางการบรรเลงเพลงมอญนั้น ถ้าเทียบกับสากล เสียงเพลงไทยจะเท่ากับเสียงทางเพียงขอล่าง

ผลจากการวิเคราะห์ระบบเสียงของเครื่องดนตรีมอญ ทำให้ทราบว่าเสียงเครื่องดนตรีมอญแต่ละชิ้น จะบรรเลงเสียงต่ำเป็นหลัก ซึ่งทำให้เสียงที่ออกมาทุ้ม นุ่มนวล และให้ความชัดเจน

ของลำเนียงเพลงมอญมากกว่าการบรรเลงเครื่องดนตรีทางด้านเสียงสูง โดยเฉพาะการบรรเลงฆ้องมอญซึ่งเป็นเครื่องมือหลักจะมีลักษณะเฉพาะที่สามารถบ่งบอกลำเนียงเพลงมอญได้อย่างชัดเจน จากการตีคู่ 4 ของเสียง โด กับ ฟา และเสียง ซี กับ มี ที่หายไปหรือที่เรียกว่า “หลุม” เสียงคู่ 6 ของฆ้องมอญจะมีเสียงเหมือนกับการบรรเลงคู่ 8 ของฆ้องใหญ่การสานเสียงของคู่ 4 ที่เกิดจากหลุมเสียงจะทำให้เกิดความกลมกลืนของเสียงที่บรรเลง

4. ลักษณะการบรรเลงเครื่องดนตรีมอญ

ฆ้องมอญ เป็นเครื่องมือหลัก จะมีการบรรเลงที่แตกต่างไปจากเครื่องมืออื่น ๆ และเป็นเครื่องมือที่สามารถบอกลำเนียงเพลงมอญได้อย่างชัดเจน มีลักษณะการบรรเลง ดังนี้

1. มือถ่าง หมายถึง การตีลูกฆ้องที่ใช้เสียงผสมกันเกิน 6 ลูก เช่น เสียงซอลต่ำ ลูกดัน กับเสียงมีสูง บรรเลงพร้อมกัน ทำนองเพลงที่ใช้ลูกถ่าง เช่น

5			โด				4
- ซ - ด	- ม ร ม	ซ ร ม ซ	- ด - ฟ	- ซ ี ด ฟ	- มี ร ร	- มี ร ร	- ร - ล

2. คู่ 4 คือการบรรเลงหลบหลุมเสียงที่หายไป คือเสียง “มี” กับ “ที” และเสียง “โด” กับ “ฟา” ลักษณะการบรรเลงคู่ 4 มี 2 คู่ดังนี้

จากลูกทวน ลูกที่ 1 ทางซ้ายมือ ซ. ล. ด ร ม ซ ล ท ด ร มี ฟ ซ ล ท

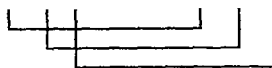
3. คู่ 6 คือการบรรเลงจากลูกทวน ลูกที่ 1 ทางซ้ายมือ มีการบรรเลง 2 คู่ สาเหตุที่บรรเลงคู่ 6 เนื่องจากจะต้องบรรเลงข้ามเสียง “ฟา” กับเสียง “ที” เมื่อบรรเลงให้เป็นเสียงคู่ 8 จึงบรรเลงเพียง 6 ลูก โดยเสียง “ซอล” ลูกสุดท้าย กับเสียง “ซอล” ลูกที่ 6 จะเป็นเสียงเดียวกันเหมือนกับการบรรเลงคู่ 8 ในฆ้องไทย

จากลูกทวน ลูกที่ 1 ทางซ้ายมือ ซ. ล. ด ร ม ซ ล ท ด ร มี ฟ ซ ล ท

4. คู่ 7 คือการบรรเลงจากลูกทวน ลูกที่ 1 ทางซ้ายมือ มีการบรรเลง 3 คู่ สาเหตุที่บรรเลงคู่ 6 เนื่องจากจะต้องบรรเลงข้ามเสียง “ที” เมื่อบรรเลงให้เป็นเสียงคู่ 8 จึงบรรเลงเพียง 7 ก โดยเสียง “ซอล” ลูกสุดท้าย กับเสียง “ซอล” ลูกที่ 6 จะเป็นเสียงเดียวกันเหมือนกับการบรรเลงคู่ 8 ในฆ้องไทย

จากลูกทวน ลูกที่ 1 ทางซ้ายมือ ซ. ล. ด ร ม ซ ล ท ด ร มี ฟ ซ ล ท

5. คู่ 8 คือการบรรเลงจากลูกทวน ลูกที่ 6 เป็นต้นมา จะตีลูกฆ้องครบ 8 ลูก มี 3 คู่ ดังนี้
จากลูกทวน ลูกที่ 1 ทางซ้ายมือ ซ. ล. ด ร ม ซ ล ท ด ร ม ฟิ ซ ล ท

ตะโพนมอญ ลักษณะเสียงของตะโพนมอญของเก่าจะมีเสียง ดังนี้

1. การเกิดเสียงจากการตี ตะโพนหน้าใหญ่

ทั้ง ใช้มือซ้ายตีประคบมือ

2. การเกิดเสียงจากการตี ตะโพนมอญหน้าเล็ก

เถอะ ใช้มือขวาตีหน้าเล็ก มือตรงไม่เปิดและไม่ปิดมือ

ปะ มือขวาตีหน้าเล็ก ปิดมือ

เพ่ง มือขวาตีหน้าเล็ก เปิดมือ

เปิงมาง มีวิธีการบรรเลง 2 วิธี คือ

1. ตีเปิดมือ เสียงจะดังเปิง

2. ตีปิดมือ เสียง เป็ด ปะ

การบรรเลงเปิงมางจะไล่เสียงทางสูงจากขวามือ ไล่ลงมาทางซ้ายมือสุด จะเป็นเสียงต่ำสุดของลูกเปิงการเทียบเสียงเปิงมานั้น ให้ระดับเสียงกลมกลืนกับตะโพนมอญ และให้ระดับเสียงของเปิงมางและตะโพนมีโทนเสียงที่เท่ากับฆ้องมอญ ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักของวงดนตรีมอญ

ปี่มอญ ลักษณะของปี่มอญจะใช้ระบบเสียงต่าง ๆ ดังนี้ คือ

เสียงตรง หมายถึง ระดับเสียงที่ไล่นี้วรรณดา คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ซี โด ไล่เสียง

ดังนี้

โด ปิดนิ้วทั้งหมดนับจากเสียงล่างสุด

เร เปิดนิ้วที่ 1 นับจากเสียงล่างสุด

มี เปิดนิ้วที่ 2 นับจากเสียงล่างสุด

ฟา เปิดนิ้วที่ 3 นับจากเสียงล่างสุด

ซอล เปิดนิ้วที่ 4 นับจากเสียงล่างสุด

ลา เปิดนิ้วที่ 5 นับจากเสียงล่างสุด

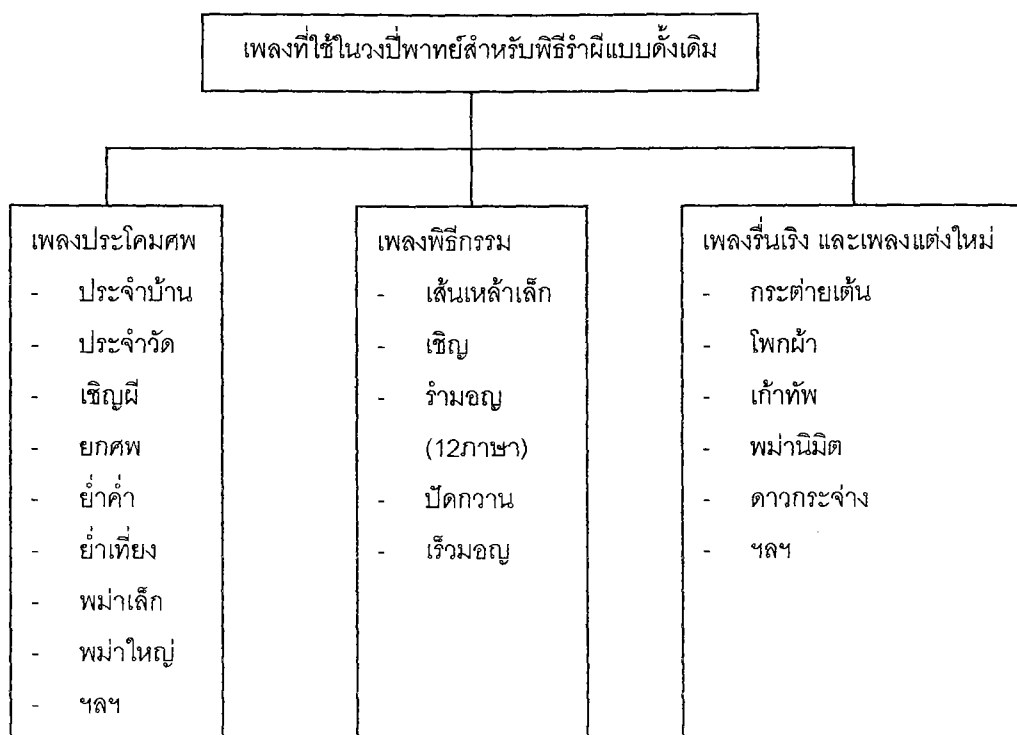
ซี เปิดนิ้วที่ 6 นับจากเสียงล่างสุด

เสียงแหบ	คือการเป่าลักษณะเหมือนเสียงตรง แต่ใช้ลมให้สูงขึ้นได้แก่
โดสูง	คือเป่าเหมือนกับเสียงโดธรรมชาติแต่ดันลมให้สูงขึ้น
เรสูง	คือเป่าเหมือนกับเสียงเรธรรมชาติแต่ดันลมให้สูงขึ้น
มีสูง	คือเป่าเหมือนกับเสียงมีธรรมชาติแต่ดันลมให้สูงขึ้น
ฟาสูง	คือเป่าเหมือนกับเสียงฟาธรรมชาติแต่ดันลมให้สูงขึ้น
ซอลสูง	คือเป่าเหมือนกับเสียงซอลธรรมชาติแต่ดันลมให้สูงขึ้น
เสียงต่ำ	ได้แก่
ซอลต่ำ	คือการเป่าลมให้เสียงต่ำลงโดยไม่ให้ลิ้นของคนเป่ากระทบกับลิ้นปี
ฟาต่ำ	คือค่อยผ่อนลมลง มีลมเป่าเหมือนกับเสียงซอลต่ำ
ลาต่ำ	คือค่อยผ่อนลมลงมีลมเป่าเหมือนกับเสียงลาต่ำ
มีต่ำ	คือค่อยผ่อนลมลงมีลมเป่าเหมือนกับเสียงมีต่ำ
โดต่ำ	คือเปิดนิ้วล่างหมด ปิดนิ้วชี้ และนิ้วนาง เปิดนิ้วกลางกับนิ้วโป้งด้านล่าง

5. บทเพลงมอญ

จากการศึกษาค้นคว้า ทำให้ได้ทราบว่าเพลงมอญหรือดนตรีมอญ เดิมทีนั้น เป็นเพลงที่บรรเลงอยู่ในพิธีรำผีของชาวมอญซึ่งเป็นพิธีที่คนมอญมีความเชื่อว่าเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ และเป็นพิธีที่ให้ความเป็นสิริมงคลต่อชาวมอญ ซึ่งในพิธีนั้นจะกล่าวถึงความเป็นอยู่ของชาวมอญ พิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตาย ซึ่งการจัดพิธีรำผีนั้น เพื่อให้ผู้กระทำพิธีได้แก้อาถรรพณ์ต่าง ๆ ตามความเชื่อของชาวมอญ และยังเป็นพิธีที่ชาวมอญเชื่อว่าทำพิธีแล้วสิ่งร้าย ๆ ทั้งหมดจะหมดไปจากครอบครัวและญาติพี่น้องที่อยู่ในสกุลเดียวกัน ดังนั้น เพลงต่าง ๆ จึงมีทั้งเพลงที่เกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา เพลงที่เกี่ยวกับงานมงคล และเพลงที่เป็นเพลงในงานอวมงคล

บทเพลงมอญนั้น สามารถจำแนกให้เห็นเด่นชัดโดยแยกจากพิธีรำผีซึ่งเป็นพิธีที่เป็นต้นกำเนิดของเพลงต่าง ๆ จนมีผู้ประพันธ์เพลงมอญขึ้นเพิ่มเติมระยะหลังต่อมาดังนี้ คือ

ภาพประกอบที่ 15 แผนภูมิแสดงเพลงที่ใช้ในวงปีพาทย์สำหรับพิธีรำผีแบบดั้งเดิม

ปัจจุบัน ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาปรากฏว่า เพลงที่ใช้อยู่ในพิธีรำผียังมีเหลืออยู่ 8 เพลง ดังนี้

1. เพลงปะละ
2. เพลงรํามอญ 12 ภาษา
3. เพลงประจําบ้าน
4. เพลงดาวกระจาย
5. เพลงพระจันมอญ
6. เพลงพันดาบ
7. เพลงเรืวมอญ
8. เพลงเซ่นเหล้ามอญ

ผลจากการศึกษาทั้งข้อมูลจากเอกสารและงานภาคสนาม พบว่าสาเหตุที่การบรรเลงเพลงมอญที่ต้องใช้ฆ้องมอญขึ้นเพลงก่อน เนื่องจากเครื่องดนตรีที่เข้ามาในเมืองไทยชิ้นแรก คือ ฆ้องมอญ และใช้ฆ้องมอญบรรเลงทำนองเพลงมาตั้งแต่แรกเริ่ม ส่วนเครื่องดนตรีนั้นนำของไทยมาผสมภายหลัง ฆ้องมอญจึงเป็นเครื่องดนตรีเอกและเครื่องหลักของวงปีพาทย์มอญ และเนื่องจากฆ้องมอญมีเสียงที่ไม่ครบตามระดับเสียง คือ เสียงที่ 3 และเสียง 7 ซึ่งจะเป็นหลุมเสียงหรือ

ข้ามเสียงไป การบรรเลงเพลงจึงต้องมีการทดเสียงเพื่อให้ได้เสียงที่ใกล้เคียง หรือเสียงประสานที่กลมกลืนน่าฟัง ลักษณะการบรรเลงที่ให้สำเนียงชัดเจนคือการบรรเลงเสียงคู่ 4 การตีถ่างมือฆ้อง การตีมือฆ้อง ส่วนบทเพลงมอญนั้นจะแยกประเภทของการบรรเลงตามโอกาส และเวลาการบรรเลงด้วย

บทเพลงมอญที่นำมาใช้อยู่ในปัจจุบันนี้นั้น เป็นบทเพลงที่นำมาจากพิธีรำผีทั้งสิ้น จากการศึกษาพบว่าชาวมอญมีความเชื่อเรื่องผีบ้านผีเรือน ดังนั้นจะทำพิธีรำผีเพื่อเป็นการบนบานต่อผีบ้านผีเรือน และเมื่อได้ผลสำเร็จตามที่บนไว้ก็จะแก้บนด้วยการรำผี ซึ่งการรำผีนี้เป็นพิธีที่เป็นพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวมอญซึ่งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย จึงเป็นพิธีที่ถือว่ามีความประเพณีที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวมอญทีเดียว บทเพลงต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธีจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของการสื่อสารและการแสดงความเคารพ การบูชา และการแสดงกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผีที่ชาวมอญนับถือได้รับรู้ถึงการปฏิบัติของชาวมอญต่อสิ่งที่พวกเขาเคารพ บทเพลงต่าง ๆ นั้นมีบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ตามความเชื่อของชาวมอญตั้งแต่โบราณ มีดังนี้

1. เพลง 12 ภาษา(รำมอญ)คือบทเพลงที่ใช้ประกอบนาฏศิลป์ซึ่งเป็นนาฏศิลป์อย่างเดียวของชาวมอญ ซึ่งชาวมอญถือว่าการรำรำเป็นการบูชาด้วยความสวยงาม ตามลักษณะธรรมชาติของมนุษย์
2. เพลงเชิญ เป็นเพลงที่ใช้สำหรับเชิญผีหรือการเคลื่อนย้ายการเดินทางของผีจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง
3. เพลงประจำบ้าน เป็นการบรรเลงเพื่อเป็นการบอกกล่าวกับผีบ้านผีเรือนได้รับรู้ว่ามี การบูชา และถวายอาหารต่าง ๆ ต่อผีบ้านผีเรือน
4. เพลงดาวกระจาย ใช้เมื่อมีพิธีกรรมที่สนุกสนาน หรือกิจกรรมที่มีความสุขกายสบายใจ
5. เพลงพระฉันท์ ใช้บรรเลงเวลาที่มีการถวายอาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ ฉันอาหารเมื่อมีงานบุญเกิดขึ้น
6. เพลงพันดาบ ใช้เมื่อมีกิจกรรมสนุกสนานรื่นเริง หรือเป็นการฉลองชัยชนะเมื่อประสบความสำเร็จ
7. เพลงเร็วมอญ จะบรรเลงเมื่อมีการทำพิธีทางสงฆ์ หรือพิธีกรรมทางศาสนา หรือเวลาที่สนุกสนานมีการละเล่นต่าง ๆ
8. เพลงเช่นเหล้ามอญ บรรเลงเมื่อมีการถวายอาหารต่อผีบ้านผีเรือนตามความเชื่อของชาวมอญ เวลาที่มีการบวงสรวง หรือแก้บน

บทเพลงและการวิเคราะห์

เพลงปะละ

---	---	---ริ	-ม่-ริ	---ดี	---ล	-ซึ-พี	-ม่-ริ
---	---	---ริ	-ม่-ริ	---ช	---ล	-ซึ-ดี	-ริ-

---ซึ	---ริ	-ดี-ริ	-ม่-ซึ	--ลื-พี	-ลื-ซึ	---ม่	---ริ
---ช	---ริ	-ดี-ริ	-ม่-ช	---ท	-ล-ช	---ม่	---ริ

---	-ดี-ดี	--ลท	---ล	---ริ	ดีท-ล	-ริ-ริ	--ลท
---ดี	---ดี	-ช--	-ล--	--ริ-	--ล-	---ช	-ช--

-ดี-ริ	ม่ริ--	--ลท	--ดีริ	-ม่-ริ	-ดี-ช	-ช--	ชลทดี
-ช--	--ดีท	ลช--	ลท--	-ม่-ริ	-ดี-ช	-ริ-ม่	---ดี

-ดีดี	-ดี-ดี	-ริ-ริ	--ลท	--ลท	-ดี-ริ	-ม่-ริ	--ม่ม่
---	---ช	---ช	-ช--	-ช--	-ดี-ริ	-ม่-ริ	-ม่--

-ล-ซึ	-ม่-ริ	-ซึ-ม่	-ริ-ดี	--ลท	---ล	-ล--	-ช-ล
-ล-ช	-ม่-ริ	-ช-ม่	-ริ-ดี	-ช--	-ล--	--ชม่	-ริ-ม่

---ริ	-ม่-ริ	-ริ--	--ลท	ดีริดี-	-ดี-ม่	-ซึ-ม่	-ริ-ดี
---ริ	-ม่-ริ	ริ-ดีท	ลช--	---ช	---ม่	-ช-ม่	-ริ-ดี

---	---ดี	---ริริ	-ท-ท	---ริริ	-ท-ท	--ลท	---ล
---ช	-ดี--	-ริ--	--ล-	-ริ--	--ล-	-ช--	-ล--

--ม่	-ซึ-ริ	-ดี-ริ	-ม่-ซึ	-ลื-พี	-ลื-ซึ	---	-ม่-ริ
--ม่	-ช-ริ	-ดี-ริ	-ม่-ช	-ล-ท	-ล-ช	---ม่	---ริ

---	-ดี-ดี	--ลท	---ล	---ริ	ดีท-ล	-ริ-ริ	--ลท
---ด	---ด	-ท--	-ล--	--ร-	--ล-	---ท	-ท--

-ดี-ริ	มีริ-	--ลท	--ดีริ	-มี-ริ	-ดี-ท	-ท--	ชลทดี
-ท--	-ดีท	ลท--	ลท--	-ม-ร	-ด-ท	-ร-ม	---ด

-ดีดี	-ดี-ดี	-ริ-ริ	--ลท	--ลท	-ดี-ริ	-มี-ริ	--มีมี
---	---ท	---ท	-ท--	-ท--	-ด-ร	-ม-ร	-ม--

-ล-ริ	-มี-ริ	-ท-มี	-ริ-ดี	--ลท	---ล	---ท	-ท--
-ล-ท	-ม-ร	-ท-ม	-ร-ด	-ท--	-ล--	-ท--	-ม-ม

-ท-ท	-ท--	-ท-ท	-ท-ด	--ลท	---ล	---ท	-ท--
--ม-	-ร-ร	--ร-	-ด-ด	-ท--	-ล--	-ท--	-ม-ม

-ท-ท	-ท--	-ท-ท	-ท-ด	--ลท	---ล	-ล--	-มี-มี
--ม-	-ร-ร	--ร-	-ด-ด	-ท--	-ล--	-ม-ม	---

-ล-ริ	-มี-ริ	-ท-มี	-ริ-ดี	--ลท	---ล	-ล--	-ท-ล
-ล-ท	-ม-ร	-ท-ม	-ร-ด	-ท--	-ล--	--ทม	-ร-ม

-ลล	-ล-ล	--ลท	---ล	-ริ--	ดีริ-ดี	--ลท	---ล
---	---ร	-ท--	-ล--	--ลท	---ท	-ท--	-ล--

-ริ--	ดีริ-ดี	--ลท	---ล	-มี-ริ	-ดี-มี	-ริ-ดี	-ท-ล
--ลท	---ท	-ท--	-ล--	-ม-ร	-ด-ม	-ร-ด	--ล-

-มี--	ริ-ริ-	---ท	--ลท	--ลท	-ดี-ริ	-มี-ริ	-มีมี
-------	--------	------	------	------	--------	--------	-------

--รืท	-ล-ช	-ร--	-ช--	-ช--	-ด-ร	-ม-ร	-ม--
-------	------	------	------	------	------	------	------

-ล-ช	-ม-ร	-ด-ม	-ร-ด	-ร-ร	--ม	--ช	--ล
------	------	------	------	------	-----	-----	-----

จากการศึกษาเพลงปะละพบว่า เพลงปะละเป็นเพลงประเภทเพลงประโคมมีท่อนเดียว
ใช้เวลาเชิญผีไปในที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อในการวิจัยไว้ ดังนี้

1 บันไดเสียง

บันไดเสียงและลูกตกเพลงปะละ มีดังนี้

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ฟา	ฟ6	2	ฟา	ฟ6
3	ชอล	ช1	4	ชอล	ช5
5	โด	ด6	6	ชอล	ช3
7	ชอล	ช5	8	โด	ด1
9	ชอล	ช3	10	โด	ด3
11	โด	ด1	12	โด	ด6
13	ชอล	ช1	14	โด	ด1
15	ชอล	ช3	16	ชอล	ช2
17	ชอล	ช1	18	ชอล	ช5
19	ชอล	ช2	20	ชอล	ช3
21	โด	ด2	22	โด	ด1
23	ชอล	ช3	24	โด	ด3
25	โด	ด1	26	ชอล	ช6
27	โด	ด1	28	ชอล	ช6
29	โด	ด1	30	ชอล	ช6
31	โด	ด1	32	ชอล	ช2
33	ชอล	ช2	34	ชอล	ช2
35	ชอล	ช2	36	โด	ด6
37	ชอล	ช3	38	โด	ด3

39	โด	ด1	40	โด	ด6
----	----	----	----	----	----

ในเรื่องบันไดเสียงพบว่า บันไดเสียงของเพลงปะละมีทั้งหมด 3 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง โด ซอล ฟา การดำเนินทำนองของเพลงปะละพบว่าการเปลี่ยนบันไดเสียงสลับกันระหว่าง บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล เพราะจะพบบันไดเสียง ฟา ในวรรคที่ 1 และ 2 ของเพลงเท่านั้น การเปลี่ยนบันไดเสียงในแต่ละวรรคเพลงมีการเปลี่ยนบันไดเสียงดังนี้

1 การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยมีโน้ตนอกบันไดเสียงเป็นตัวเชื่อม

ตัวอย่าง

วรรคที่ 2

--- ดั	--- ลั	- ชั - พิ	- มั รุ รั
--------	--------	-----------	------------

ในวรรคนี้พบว่าใช้บันไดเสียง ฟา และมีโน้ตเสียง มี เป็นโน้ตนอกบันไดเสียงที่ทำหน้าที่เชื่อมบันไดเสียงระหว่างวรรคที่ 2 และวรรคที่ 3 ในวรรคที่ 3 พบว่าการเปลี่ยนบันไดเสียงจากบันไดเสียง ฟา เป็นบันไดเสียง โด ดูจากตารางโน้ตด้านล่าง

วรรคที่ 3

--- ชั	--- รั	- ดั - รั	- มั - ชั
--------	--------	-----------	-----------

พบว่าวรรคในวรรคที่ 3 นี้ใช้บันไดเสียง โด

การเปลี่ยนบันไดเสียงลักษณะนี้ จะพบว่ามีหลายวรรคสลับกันระหว่างบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล ซึ่งพบว่ามีเกือบทุกวรรคเพลง

2 การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยมีวรรคเพลงวรรคหนึ่งเป็นตัวเชื่อม

ตัวอย่าง

วรรคที่ 20 21 และวรรคที่ 22

วรรคที่ 20

-- รั รั	ดั ทั ลั ลั	- รั - ชั	- ชั ลั ทั
----------	-------------	-----------	------------

พบว่าในวรรคนี้ใช้บันไดเสียง ซอล ดูจากลูกตกของเสียงตกที่เสียง ท เป็นลูกตกเสียงที่ 3 ของบันไดเสียงซอล สำหรับเสียงโด ที่พบในบันไดเสียงนี้น่าจะเป็นโน้ตนอกบันไดเสียงที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างวรรค

วรรคที่ 21

- ดั - รั	มั รั ดั ทั	ลั ชั ลั ทั	ลั ทั ดั รั
-----------	-------------	-------------	-------------

ในวรรคที่ 21 นี้สามารถเป็นได้ทั้ง 2 บันไดเสียงคือบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล ซึ่งวรรคที่ 21 นี้จะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างบันไดเสียง ซอล ในวรรคที่ 20 กับ บันไดเสียง โด

ในวรรคที่ 22 ดังจะพบได้ว่าโน้ตในวรรคที่ 22 นั้นเป็นบันไดเสียง โด ดังนี้

วรรคที่ 22

- มี่ - รี่	- ดี่ - ซี่	- ซี่ - มี่	ซึ ลึ ทึ ดึ
-------------	-------------	-------------	-------------

ในวรรคนี้ให้ดูที่เสียงลูกตก จะพบว่าลูกตกเป็นโน้ตเสียงชั้นที่ 1 ของบันไดเสียง โด การเปลี่ยนบันไดเสียงลักษณะเช่นนี้จะพบสลับกับการเปลี่ยนบันไดเสียงในหัวข้อที่ 1 เกือบทั้งเพลง

3 การเปลี่ยนบันไดเสียงแบบจับพลัน

การเปลี่ยนบันไดเสียงลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนแบบกะทันหันเมื่อหมดบันไดเสียงหนึ่ง จะขึ้นอีกบันไดเสียงหนึ่งทันทีโดยไม่มีโน้ตสัมผัสพันธลักษณะใดมาบอกในการเปลี่ยนบันไดเสียงและไม่มีวรรคเพลงเชื่อมบันไดเสียง ดังนี้

ตัวอย่าง จากวรรคที่ 11 และ วรรคที่ 12

วรรคที่ 11

- ลึ - ซึ	- มี่ - รี่	- ซึ - มี่	- รี่ - ดึ
-----------	-------------	------------	------------

วรรคที่ 11 นี้ใช้บันไดเสียง โด

วรรคที่ 12

- ซึ ลึ ทึ	- ลึ - ลึ	- ลึ ซึ มี่	- ซึ - ลึ
------------	-----------	-------------	-----------

เมื่อดูโน้ตในวรรคที่ 12 พบว่าเป็น บันไดเสียง ซอล โดยไม่มีวรรคเชื่อม หรือโน้ตนอก บันไดเสียงเข้ามาช่วยในการเปลี่ยนบันไดเสียง แต่บันไดเสียงของทั้ง 2 บันไดเสียงเป็นบันไดเสียงที่มีความกลมกลืนกัน เพราะโน้ตเสียง ซอล และโน้ตเสียง ลา ในวรรคที่ 11 ซึ่งเป็นโน้ตเสียงที่ 5 และ เสียงที่ 6 ของบันไดเสียง โด เป็นโน้ตเสียงที่ 1 และ 2 ของบันไดเสียง ซอล ในวรรคที่ 12

สรุปได้ว่าวรรคที่ 1 เป็นบันไดเสียง ฟา เพราะเสียง เร น่าจะเป็นลูกตกอยู่ในบันไดเสียง ฟา โดยใช้เสียง มี เป็นเสียงตบแต่งทำนองและเป็นตัวเชื่อมระหว่างบันไดเสียงในวรรคที่ 3 และ 4 ที่เปลี่ยนบันไดเสียงจาก ฟา เป็นบันไดเสียง ซอล ซึ่งเป็นบันไดเสียงใกล้เคียงกัน

2 กระสวนจังหวะ

รูปแบบกระสวนจังหวะที่พบในเพลงปะละมี ดังนี้

รูปแบบที่ 1----- มีจำนวน 1 แห่ง

รูปแบบที่ 2---X ---X มีจำนวน 4 แห่ง

รูปแบบที่ 3---X -X-X มีจำนวน 7 แห่ง

รูปแบบที่	4--XX -X-X	มีจำนวน	4 แห่ง
รูปแบบที่	5--XX XXXX	มีจำนวน	2 แห่ง
รูปแบบที่	6-X-X ---X	มีจำนวน	1 แห่ง
รูปแบบที่	7-X-X -X-X	มีจำนวน	18 แห่ง
รูปแบบที่	8-X-X -XXX	มีจำนวน	10 แห่ง
รูปแบบที่	9-X-X XXXX	มีจำนวน	4 แห่ง
รูปแบบที่	10-XXX -X-X	มีจำนวน	20 แห่ง
รูปแบบที่	11-XXX -XXX	มีจำนวน	2 แห่ง
รูปแบบที่	12-XXX XXXX	มีจำนวน	1 แห่ง
รูปแบบที่	13-XXX XX-X	มีจำนวน	2 แห่ง
รูปแบบที่	14XXXX -X-X	มีจำนวน	2 แห่ง
รูปแบบที่	15XXXX XXXX	มีจำนวน	2 แห่ง

กระสวนจังหวะเพลง คือ ลักษณะอัตราส่วนของตัวโน้ตเป็นลักษณะการใช้เสียงในทำนองเพลงให้เป็นสัดส่วนโดยนำเสียงสั้นยาวและความเจียบมาสร้างลักษณะรูปแบบจังหวะ จากการวิเคราะห์พบว่ากระสวนจังหวะของเพลงปะละมีลักษณะเสียงกระชั้นและห่าง ๆ มากที่สุดคือลักษณะดังนี้ -xxx -x—x ซึ่งเป็นลักษณะเสียงดังนี้

- ซี่ ลี ทิ	- ลี - ลี
- ซี่ ลี ทิ	- ดิ - ริ
- ลี ซี่ มิ	- ซี่ - ลี

ลักษณะทำนองเช่นนี้พบถึง 20 แห่ง ส่วนใหญ่จะพบ 2 ห้องหลังของวรรคเพลงมากกว่า 2 ห้องแรกเมื่อนำเอากระสวนจังหวะมาเชื่อมกันพบว่าถ้าอยู่ 2 ห้องแรกของวรรค ทำนองเพลงเมื่อฟังจะมีความรู้สึกเหมือนไม่จบเพลงแต่ถ้าอยู่ 2 ห้องหลังจะฟังแล้วมีความรู้สึกจบสมบูรณ์มากกว่า

ตัวอย่าง ทำนองเพลงของกระสวนจังหวะ -xxx -x—x ที่อยู่ 2 ห้องแรกฟังแล้วมีความรู้สึกไม่จบทำนอง ต้องมีทำนองมารองรับจึงจะมีความรู้สึกจบจริง

ทำนองแรก

- ซี่ ลี ทิ	- ลี - ลี
-------------	-----------

ทำนองรับ

ทิ ลี ซี่ มิ	- ริ - ลี
--------------	-----------

ตัวอย่างทำนองเพลงของกระสวนจังหวะ -xxx -x -x ที่อยู่ 2 ห้องหลังที่ฟังแล้วให้ความรู้สึกเหมือนยังไม่จบเพลง

ทำนองแรก

- ลี - ซี่	- มี - รั
------------	-----------

ทำนองหลัง

- ซี่ ลี ทุ	- ลี - ลี
-------------	-----------

รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงปะละ

1. รูปแบบคงที่ จำนวนที่พบ 1 แห่ง
2. รูปแบบขาขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง
3. รูปแบบขาลง จำนวนที่พบ 3 แห่ง
4. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
5. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 3 แห่ง
6. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 7 แห่ง
7. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
8. รูปแบบขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 7 แห่ง
9. รูปแบบลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 8 แห่ง
10. รูปแบบคงที่แล้วลงแล้วคงที่จำนวนที่พบ 1 แห่ง
11. รูปแบบลงแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 1 แห่ง

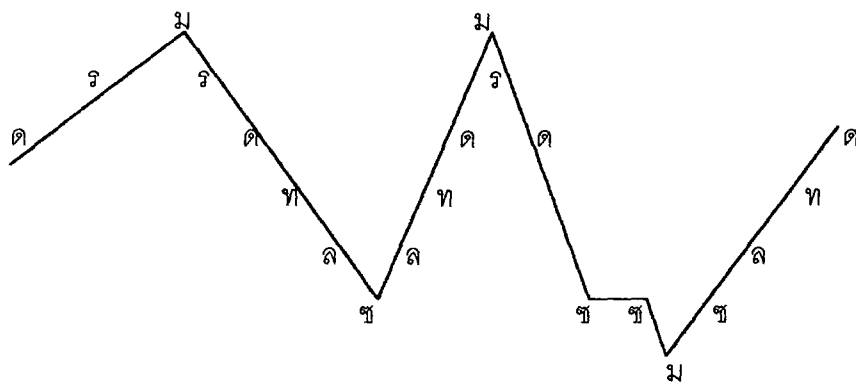
12. รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 5 แห่ง

13. รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง

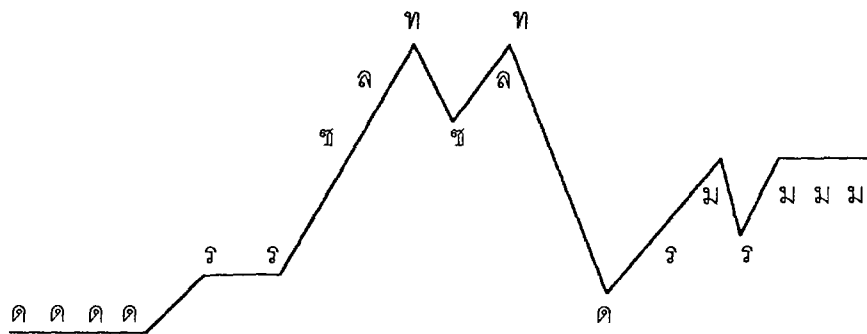
การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง หมายถึง ลักษณะทิศทางของตัวโน้ตในการเคลื่อนที่ไปยังเสียงของโน้ตอื่น ๆ รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่พบมากที่สุดคือ ทำนองขึ้นแล้วลงลงแล้วขึ้นแล้ว ลงแล้วอยู่กับที่แล้วขึ้น จากการวิเคราะห์เรื่องรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ประสงค์พบว่า เพลงประlude เป็นเพลงที่มีการเรียงเสียงทำนองเพลงขึ้น ๆ ลง อยู่เสมอ ๆ และอีกลักษณะคือ เรียงเสียงลงต่ำ แล้วอยู่กับที่แล้วขึ้นสูง และก็จะขึ้นสูงลงต่ำอยู่อย่างนี้บ่อย ๆ ดังตัวอย่าง

ประโยค 1	-- ด ร	ม ร ด ท	ล ช ล ท	ล ท ด ร	- ม - ร	- ด - ช	- ช - ม	ช ล ท ด
ประโยค 2	-- ด ด	- ด - ด	- ร - ร	- ช ล ท	- ช ล ท	- ด - ร	- ม - ร	- ม ม ม
ประโยค 3	-- ล ช	- ม - ร	- ช - ม	- ร - ด	- ช ล ท	- ล - ท	- ช - ช	- ม ช ม

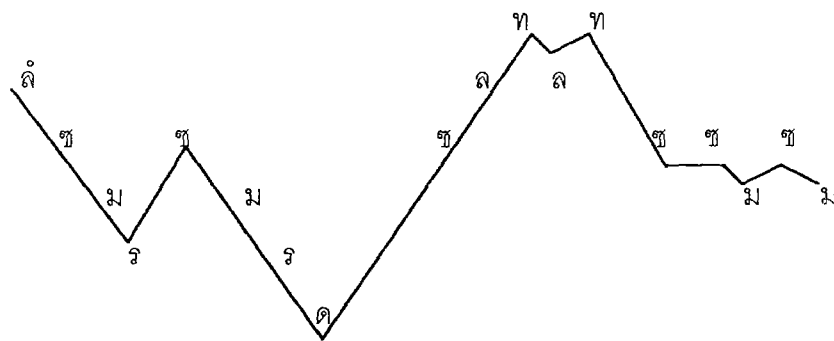
ตัวอย่างรูปแบบทำนองการเคลื่อนที่ เพลงประlude จากประโยคที่ 1

ตัวอย่างรูปแบบทำนองการเคลื่อนไหวที่ เพลงประละ จากประโยคที่ 2

ตัวอย่างรูปแบบทำนองการเคลื่อนไหวที่ เพลงประละ จากประโยคที่ 3

เพลง 12 ภาษา

เพลงที่ 1

---ดี	-ดี-มี	---ริ	---ดี	-ล-ช	-ช-ดี	---ริ	---มี
---ด	-ช-ม	---ร	---ด	--ช-	-ร-ด	---ร	---ม

---ล	-ล-มี	-ล-มี	-ริ-ล	---ล	---มี	-ริ-ดี	-ท-ล
---ล	-ม-ม	-ล-ม	-ร-ล	---ม	---ม	-ร-ด	--ล-

-ท-ท	--ดีริ	-มี-ช	-มี-ริ	-ดี-มี	---	---ช	--ลท
-ล-	ลท-ร	-ม-ช	-ม-ร	-ช--	ริดีทล	-ร--	-ช--

-ดี-ริ	มีริ---	--ลท	-ดี-ริ	--มี-	ริดี-ช	-ช--	ชลทดี
-ช--	--ดีท	ลช---	-ช-ร	-ม--	-ด-ช	-ร-ม	---ด

-ริ-ดี	-ท-ล	-ท--	-ล-มี	-มี-มี	-ริ-ดี	--ลท	---ล
--ด-	--ล-	---ล	-ม-ม	-ช-ม	-ร-ด	-ช--	-ล--

ทล--	---ล	--ลล	-ล-ล	-มี-ริ	-มี-ช	-มี-ล	-มี-มี
--ชม	รล--	---	---ร	-ม-ร	-ม-ช	-ท-ล	-ช-ม

-ริ-ริ	-ริ-มี	-ล-มี	-มี-ริ	-ริ--	--ลท	ดี-ดีมี	-ริ-ดี
--ท-	ท--ช	--ช-	--ร-	ร-ดท	ลช--	-ช-ม	-ร-ด

---ดี	---มี	-ริ-ดี	-ท-ล	-ท-ท	-ทดีริ	-ท-ท	-ทดีริ
---ช	---ม	-ร-ด	--ล-	--ล-	ล--ร	--ล-	ล--ร

-ล-ล	-ลทดี	-ล-ล	-ลทดี	-ท-ท	-ทดีริ	-มี-ช	-มี-ริ
--ช-	ช--ด	--ช-	ช--ด	--ล-	ล--ร	-ม-ช	-ม-ร

-รึ-	--ลท	ดํ-ดํ	-รึ-ดํ	-ท-ท	-ทดริ	-มํ-หํ	-มํ-รึ
ร-ดํท	ลท---	-ท-ม	-ร-ด	--ล-	ล--ร	-ม-ท	-ม-ร

-รึ-	--ลท	ดํ-ดํ	-รึ-ดํ	--ลท	--ล	ทล--	--ล
ร-ดํท	ลท---	-ท-ม	-ร-ด	-ท--	-ล--	--ทม	รล--

--ลล	-ล-ล	--ลท	---ล	-มํ-รึ	-รึ-ดํ	-รึ-ดํ	-ท-ล
----	---ร	-ท--	-ล--	-ร-	-ด-	--ด-	--ล-

-มํ-รึ	-รึ-ดํ	-รึ-ดํ	-ท-ล	-มํ-รึ	-ดํ-มํ	-รึ-ดํ	-ท-ล
-ร-	--ด-	--ด-	-ล-	-ม-ร	-ด-ม	-ร-ด	--ล-

-มํ--	รึรึ-รึ	---ท	--ลท	ดํรึ-ดํ	-ดํ-รึ	-มํ-ดํ	-รึ-มํ
--รึท	-ล-ท	-ร--	-ท--	---ท	---ร	-ม-ด	-ร-ม

-ลํ-หํ	-มํ-รึ	-ดํ--	-ท-ดํ	-ลท	---ล	ทล--	---ล
-ล-ท	-ม-ร	-ด-ท	---ด	-ท--	-ล--	--ทม	รล--

--ลล	-ล-ล	--ลท	---ล	-มํ-รึ	-ท-ล	--ลท	ดํ-รึ
----	---ร	-ท--	-ล--	-ร-	-ล-	-ท--	-ร--

----	--มํมํ	-มํ-หํ	-มํ-หํ	-รึ-มํ	-รึ-ดํ	--ลท	---ล
----	-ม--	-ม-ท	-ม-ท	-ร-ม	-ร-ด	-ท--	-ล--

-ท-ท	-ทลดํ	-รึ-ดํ	-ล-ท	-ท--	-ม-ม	ท-มท	-ท--
--ม-	ม--ด	-ด-	--ท-	-ด-ด	--ร-	-ร--	-ด-ด

-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม--	--ทท	--ลล	ทล--	---ล
------	------	------	------	------	------	------	------

--ร-	ด-ร-	ด-ร-	ด-ร-ร	-จ--	-ล--	--จม	รล--
------	------	------	-------	------	------	------	------

-จ-จ	-จลคํ	-รํ-คํ	-ล-จ	-จ--	-ม-ม	จ-มจ	-จ--
--ม-	ม--ด	--ด-	--จ-	-ด-ด	--ร-	-ร--	-ด-ด

-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม--	--จจ	--ลล	ทล--	---ล
--ร-	ด-ร-	ด-ร-	ด-ร-ร	-จ--	-ล--	--จม	รล--

-จ-จ	-จลคํ	-รํ-คํ	-ล-จ	-จ--	-ม-ม	จ-มจ	-คํ-พํ
--ม-	ม--ด	--ด-	--จ-	-ด-ด	--ร-	-ร--	-ด-ด

-คํ-พํ	-มํ-รํ	-รํ--	รํมํพํจํ	--รํมํ	-จํ-ลํ	-ทํ-ลํ	-จํ-ลํ
-ด-ด	--ร-	-ล-ท	---จ	-คํ--	-จ-ล	-ท-ล	-จ--

จํพํม-	-รํ-รํ	--รํมํ	---รํ	--จจ	-จ--	-ม-ม	-ม--
---ร	---จ	-คํ--	-ร--	-จ--	-ด-ด	--ร-	ด-ร-ร

จ-มจ	-จ--	-ม-ม	-ม--	-ท--	ลท-ท	--ลท	คํ--รํ
-ร--	-ด-ด	--ร-	ด-ร-ร	--ลจ	--ล-	ลจ---	-ร--

-รํ-รํ	-รํ-รํ	--ท-	ลจจ-รํ	---จ	-ม--	---ด	--ร-ม
---	---จ	-ท--	-จ-ร	-ร--	-ร-ร	-จ--	-ด--

---จ	---ม	--จล	---จ	---	--ลล	ทล--	---ล
-ร--	-ร--	---ล	-จ-ด	---ล	---	--จม	รล--

เพลงที่ 2

---ล	---จ	---จ	---รํ
---ล	---จ	---ร	---ร

---รึ	---มึ	-ลึ-หึ	-มึ-รึ	-หึ-มึ	-รึ-ดึ	--ลท	--ลล
---ล	---ม	-ล-ห	-ม-ร	-ห-ม	-ร-ด	-ห--	-ล--

---รึ	-มึ-รึ	-รึ--	--ลท	ดึรึดึ-	-ดึ-มึ	-หึ-มึ	-รึ-ดึ
---ร	-ม-ร	ร-ดึท	ลห---	---ห	-ด-ม	-ห-ม	-ร-ด

----	ดึรึ--	มึรึ--	ดึรึ-ดึ	-มึ-รึ	-ดึ-ท	--ลท	-ดึ-รึ
---ล	--หล	--ดึล	---ห	-ม-ร	-ด-ม	-ห--	-ด-ร

----	--มึมึ	---หึ	-มึ-หึ	-รึ-มึ	-หึ-หึ	-ลึ-หึ	-มึ-รึ
---	-ม--	---ห	-ม-ห	-ล-ท	-ห-ท	-ล-ห	-ม-ร

----	--มึมึ	---หึ	-มึ-หึ	-ร-ม	-ร-ด	--ลท	-ท-ล
----	-ม--	---ห	-ม-ห	-ร-ม	-ร-ด	-ห--	--ล-

---รึ	-มึ-รึ	-รึ--	--ลท	ดึรึดึ-	-ดึ-มึ	-หึ-มึ	-รึ-ดึ
---ร	-ม-ร	ร-ดึท	ลห---	---ห	-ด-ม	-ห-ม	-ร-ด

-ดึ--	ดึรึ--	มึรึ--	ดึรึ-ดึ	-หึ-	ทล--	หล--	หลทคึ
-ห-ล	--หล	--ดึล	---ห	---ล	--หม	--รม	---ด

-หึ-	ทล--	หล--	หลทคึ	--หล	-ดึ-รึ	-ดึ--	รึรึ-ดึ
---ล	--หม	--รม	---ด	-ม--	-ด-ร	-ด-ร	---ด

-ด--	ดึรึ--	มึรึ--	ดึรึ-ดึ	--หห	--หห	-ล-ห	-ห--
-ห-ล	--หล	--ดึล	---ห	-ห--	-ห--	--ห-	-ม-ม

---ห	-ห--	---ห	-ห--	--หล	-ดึ-รึ	-ดึ--	รึรึ-ดึ
-ม-	-ร-ร	--ม-	-ด-ด	-ม--	-ด-ร	-ด-ร	---ด

-ดํ--	ดํรํ--	มํรํ--	ดํรํ-ดํ	--จล	-ดํ-รํ	-ดํ--	รํรํ-ดํ
-จ-ล	--จล	--ดํล	---จ	-ม--	-ด-ร	-ด-ร	---ด

-มํ-รํ	-ดํ-ล	--จล	-ดํ-รํ	-จ-ดํ	-รํ-มํ	-จํ-มํ	-รํ-ดํ
-ม-ร	-ด-ม	-ม--	-ด-ร	-ร-ด	-ร-ม	-จ-ม	-ร-ด

-มํ-รํ	-ดํ-ลํ	--จล	-ดํ-รํ	-จ-ดํ	-รํ-มํ	-จํ-มํ	-รํ-ดํ
-ม-ร	-ด-ม	-ม--	-ด-ร	-ร-ด	-ร-ม	-จ-ม	-ร-ด

เพลงที่ 3

---	---	---	---จ	---ล	---ท	---ล	---จ
---	---	---	---จ	---ล	---ม	---ม	---ร

--รํ	---มํ	-รํ-ดํ	-ท-ล	---ล	-จ-มํ	-รํ-ดํ	-ท-ล
---ร	---ม	-ร-ด	---ล-	---ม	-ร-ม	-ร-ด	---ล-

---จ	--ลล	-จ--	ลล-จ	---จ	--ลท	-มํรํรํ	-รํ-รํ
---จ	-ล--	-จ-ล	---จ	-ร--	---ม	---ท	-ล-จ

-ม-ม	--จล	-ทรํ-	ทล--	-ล--	จล--	ดํดํ--	รํรํ-มํ
-ร-	รล--	---ล	--จล	--จล	--รล	---ร	---ม

--มํมํ	-รํ-มํ	-รํ-มํ	-จํ-ลํ	-ทํ-ลํ	-จํ--	มํมํ--	รํรํ-ดํ
-ม--	-ร-ม	-ร-ม	-จ-ล	-ท-ล	-จ-ม	---ร	---ด

---	ดล-มํ	-จํ-มํ	-รํ-ดํ	-ล--	-จ--	ดํดํ--	รํรํ-มํ
-จ-ด	-จ-ม	-จ-ม	-ร-ด	---จ	-ร-ด	---ร	---ม

---	จล--	จ-จ-	จล--	-ท--	รํท--	-ล--	ทล--
-----	------	------	------	------	-------	------	------

--รม	--ทม	-ร-ม	--ทม	--ลท	--ลช	--ชล	--ทม
------	------	------	------	------	------	------	------

-ท--	รืท--	-ล--	ทล--	-ล--	ทม--	ดํด--	รืรื-ม
--ลท	--ลช	--ชล	--ทม	--ทม	--รด	---ร	---ม

--มํม	-ม-จํ	-ล-จํ	-ม-รํ	--รืรื	-ม-จํ	-ล-จํ	-ม-รํ
-ม--	-ม-ช	-ล-ช	-ม-ร	-ร--	-ม-ช	-ล-ช	-ม-ร

-รืดํท	--ลท	ดํ-ดํม	-ร-ดํ	--ลท	---ล	ทล--	---ล
ร---	ลช--	-ช-ม	-ร-ด	-ช--	-ล--	--ทม	รล--

เพลงที่ 4

----	----	---ท	ลจํ-ม	---ร	---ม	---จ	---ล
----	----	---ท	ลช-ม	---ร	---ม	---ช	---ล

-ท--	ทํท--	ลล--	จจ-ร	----	-ด-ร	-ล-ท	-ล-จ
-ท-ท	---ล	---ช	---ล	----	-ด-ร	-ล-ท	-ล-จ

----	ชล--	ทล--	ชล-ช	-ช--	ชล--	ทล--	ชล-ช
---ม	--มช	--ทม	---ร	-ร-ม	--รม	--ทม	---ร

---ด	---ช	---ด	---ร	---	--มํม	-จ-ร	-ม-จ
---ด	---ร	---ด	---ร	----	-ม--	-ช-ล	-ท-ช

-ร-ม	-จ-ล	-ท-ล	-จ-ม	-ม--	รืรื--	มํม--	จจ-ล
-ล-ท	-ช-ล	-ท-ล	-ช-ท	-ท-ล	---ท	---ช	---ล

-ท--	ทํท--	ลล--	จจ-ท	-ร-ม	---ร	--ลท	ด-ร
-ท-ท	---ล	---ช	---ด	-ด--	-ร--	-ช--	-ร--

----	---วิ	--ดี-	วิม-วิ	----	---วิ	--ดี-	วิม-วิ
---ช	-ร-	-ด-	-ม-ร	---ช	-ร-	-ด-	-ม-ร

----	---วิ	-ช-ล	-วิ-ดี	-ท-ล	--ชล	-ท-	-วิ-วิ
---ช	-ร-	-ร-ม	-ร-ด	-ม-	ชม-	---ล	---ท

----	----	---ดี	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	ทล-	ชล-ช
----	----	--ด-	---ช-	ม-ช-	ม-ช-	--ชม	---ร

-ลชช	---ช	-ทวิ-	ทล-	-ม-	วิวิ-	มิม-	ชีชี-ล
---ด	-ช-	---ล	--ชม	---ร	---ม	---ช	---ล

---วิ	ดีท-ล	---วิ	ดีท-ล	---วิ	ดีท-ล	ทล-	---ล
-ร-	-ลร	-ร-	-ลร	-ร-	-ล-	--ชม	รล-

-ลชช	---ล	-ทิม	-ชี-ม	-ม-	วิวิ-	มิม-	ชีชี-ล
---ด	-ล-	-ท-ล	-ช-ม	-ม-ร	---ม	---ช	---ล

เพลงที่ 5

----	-วิ-วิ	-มิม	-มิม	-วิดีท	--ลท	ดี-ดีม	-วิ-ดี
---ร	----	-ม-ช	-ม-ร	ร---	ลช-	-ช-ม	-ร-ด

----	-วิ-วิ	-มิม	-มิม	-วิดีท	--ลท	ดี-ดีม	-วิ-ดี
---ร	----	-ม-ช	-ม-ร	ร---	ลช-	-ช-ม	-ร-ด

-ดี-ม	----	---ช	--ลท	-ดี-วิ	มิม-	--ลท	ดี-วิ
-ช-	วิดีทล	-ร-	-ช-	-ช-	--ดีท	ลช-	-ร-

----	--มิม	-ลิม	-มิม	----	-มิม	-ลิม	-มิม
----	-ม-	-ล-ช	-ม-ร	---ม	----	-ล-ช	-ม-ร

-รึดัพ	--ลท	ดัด-ดัม	-รึด-ดัม	--ลท	---ล	ทล--	---ล
ร---	ลท--	-ท-ม	-ร-ด	-ท--	-ล--	--ทม	รล--

--ลล	-ล-ล	--ลท	---ล	--ลท	---ล	-ม-ร	-ม-ท
----	---ร	-ท--	-ล--	-ท--	-ล--	-ม-ร	-ม-ท

-ล-ท	-ม-ร	-ด-ด	-ด-ร	--มม	-ล-ม	-ท-ร	-ม-ท
-ล-ท	-ม-ร	-ด--	ท-ร	-ม--	-ม-ม	-ท-ล	-ท-ท

-ล-ท	-ม-ร	-ด-ด	-ด-ร	--มม	-ล-ม	-ท-ร	-ม-ท
-ล-ท	-ม-ร	-ด--	ท-ร	-ม--	-ม-ม	-ท-ล	-ท-ท

-ล-ท	-ม-ร	-ด-ด	-ด-ร	--มม	-ล-ม	-ท-ร	-ม-ท
-ล-ท	-ม-ร	-ด--	ท-ร	-ม--	-ม-ม	-ท-ล	-ท-ท

--ลล	-ล-ล	--ลท	---ล	--ลท	---ล	-ม-ร	-ม-ท
----	---ร	-ท--	-ล--	-ท--	-ล--	-ม-ร	-ม-ท

-ล-ท	-ม-ร	-ด-ด	-ด-ร	--มม	-ล-ม	-ท-ร	-ม-ท
-ล-ท	-ม-ร	-ด--	ท-ร	-ม--	-ม-ม	-ท-ล	-ท-ท

-ล-ท	-ม-ร	-ด-ด	-ด-ร	--มม	-ล-ม	-ท-ร	-ม-ท
-ล-ท	-ม-ร	-ด--	ท-ร	-ม--	-ม-ม	-ท-ล	-ท-ท

-ล-ท	-ม-ร	-ด-ด	-ด-ร	--มม	-ล-ม	-ท-ร	-ม-ท
-ล-ท	-ม-ร	-ด--	ท-ร	-ม--	-ม-ม	-ท-ล	-ท-ท

เพลงที่ 6

----	----	-ท-ล	-ท-ม	-ม--	รึด-ร	มม--	ทึด-ล
------	------	------	------	------	-------	------	-------

---	---	-ท-ล	-ช-ม	-ม-ร	---ม	---ช	---ล
-----	-----	------	------	------	------	------	------

---	---	-ท ^อ -ล ^อ	-ช ^อ -ม ^อ	-ม ^อ --	ร ^อ ร ^อ --	ม ^อ ม ^อ --	ช ^อ ช ^อ -ล ^อ
---	---	-ท-ล	-ช-ม	-ม-ร	---ม	---ช	---ล

---	---ล ^อ	-ล ^อ ล ^อ ล ^อ	-ล ^อ -ล ^อ	-ท ^อ -ท ^อ	-ท ^อ --	ล ^อ ล ^อ --	ช ^อ ช ^อ -ม ^อ
---	---ล	-ลลล	-ล-ล	-ท-ร ^อ	-ท-ล	---ช	---ม

-ม ^อ -ช ^อ	-ม ^อ -ร ^อ	-ด ^อ -ด ^อ	-ด ^อ -ร ^อ	--ม ^อ ม ^อ	-ล-ม ^อ	-ช ^อ -ร ^อ	-ม ^อ -ช ^อ
-ม-ช	-ม-ร	-ด--	ช--ร	-ม--	-ม-ม	-ช-ล	-ท-ช

-ล ^อ -ช ^อ	-ม ^อ -ร ^อ	-ด ^อ -ด ^อ	-ด ^อ -ร ^อ	--ม ^อ ม ^อ	-ล-ม ^อ	-ช ^อ -ร ^อ	-ม ^อ -ช ^อ
-ล-ช	-ม-ร	-ด--	ช--ร	-ม--	-ม-ม	-ช-ล	-ท-ช

-ล ^อ -ช ^อ	-ม ^อ -ร ^อ	-ด ^อ --	-ช-ด ^อ	--ลท	---ล	ทล--	---ล
-ล-ช	-ม-ร	-ด-ช	-ร-ด	-ช--	-ล--	--ชม	วล--

เพลงที่ 7

หัวขึ้น

---ด	--ล-	-ร-ด	---ด	---ด	---ร	-ด-ม	-ร-ด
---ด	---ล	---ช	---ด	---ด	---ร	-ด-ม	-ร-ด

ท่อน 1

---ร	---ช	---ร	---ช	--รร	-ช-ร	-ดท-	-ท--
---ร	---ร	---ร	---ร	-ร--	-ร-ร	---ช	-ม--

-ท--	ทด--	รด--	-ท-ด	-ร-ด	-ท-ด	--รร	-ช-ร
-ม-ช	--มช	--มช	-ม-ด	-ร-ด	-ม-ด	-ร--	-ร-ร

ท่อน 2

-ม--	รวมฟช	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ช	-ช-ร	-ดท-	-ท--
--รด	---ช	--ช-	--ร-	-ร--	ร--ร	---ช	-ม--

-ท--	ทด--	รด--	-ท-ด	-ร-ด	-ท-ด	--รร	-ท-ร
-ม-ท	--มท	--มท	-ม-ด	-ร-ด	-ม-ด	-ร--	-ร-ร

ท่อน 3

-ท--	-ม-ม	-ม-ม	-ม--	-ล--	ดล--	ดล--	-ท--
---ด	--ร-	ด-ร-	ด-ร-ร	--ทล	--ทล	--ทล	-ม--

-ท--	-ท-ท	---ท	-ท-ด	-ร-ด	-ท-ด	--รร	-ท-ร
---ม	----	-ม--	---ด	-ร-ด	-ม-ด	-ร--	-ร-ร

ท่อนจบ

-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	--รร	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	--รร
-ม-ด	-ม-ด	-ม-ด	-ร--	-ม-ด	-ม-ด	-ม-ด	-ร--

-ท-ด	--รร	-ท-ด	--รร	--ม-	-ท-ท	---ม	-ร-ด
-ม-ด	-ร--	-ม-ด	-ร--	---ม	---ด	---ม	-ร-ด

--ม-	-ท-ท	---ม	-ร-ด	---ม	-ร-ด	---ม	-ร-ด
---ม	---ด	---ม	-ร-ด	---ม	-ร-ด	---ม	-ร-ด

-มรด	-มรด	----	---ด
-มรด	-มรด	----	---ด

จากการศึกษาเพลงรำมอญ 12 ภาษาพบว่าเพลง รำมอญ 12 ภาษาเป็นเพลงประกอบนาฏศิลป์ซึ่งเป็นนาฏศิลป์อย่างเดียวของมอญใช้บรรเลงเมื่อมีการแสดงนาฏศิลป์ในงานพิธีหรืองานมงคลทั่ว ๆ ไป หรือรำถวายในการแก้บน การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อในการวิเคราะห์เพลงรำมอญ 12 ภาษาไว้ดังนี้

บันไดเสียงและลูกตกเพลง 12 ภาษา

เพลงที่ 1

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด1	2	โด	ด3

3	ชอล	ท2	4	ชอล	ท2
5	โด	ด2	6	ชอล	ท3
7	โด	ด2	8	โด	ด1
9	โด	ด3	10	โด	ด6
11	ชอล	ท2	12	ชอล	ท6
13	ชอล	ท5	14	โด	ด1
15	ชอล	ท2	16	ชอล	ท5
17	ชอล	ท5	18	โด	ด2
19	โด	ด1	20	โด	ด2
21	โด	ด1	22	ชอล	ท2
23	ชอล	ท2	24	โด	ด6
25	โด	ด6	26	โด	ด6
27	ชอล	ท3	28	โด	ด3
29	โด	ด1	30	ชอล	ท2

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
31	ชอล	ท2	32	โด	ด2
33	โด	ด5	34	โด	ด6
35	โด	ด5	36	โด	ด1
37	โด	ด2	38	ชอล	ท2
39	โด	ด5	40	โด	ด1
41	โด	ด2	42	ชอล	ท2
43	โด	ด5	44	ฟา	ฟ1
45	ชอล	ท1	46	โด	ด6
47	โด	ด2	48	โด	ด2
49	โด	ด2	50	ชอล	ท6
51	ชอล	ท5	52	โด	ด3
53	โด	ด5	54	ชอล	ท2

เพลงที่ 1 พบว่า มีบันไดเสียง 2 เสียง คือ บันไดเสียงโด และบันไดเสียงชอล

เพลงที่ 2

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
			1	ซอล	ซ5
2	ซอล	ซ5	3	ซอล	ซ2
4	ซอล	ซ3	5	โด	ด1
6	โด	ด1	7	โด	ด2
8	ซอล	ซ1	9	ซอล	ซ5
10	ซอล	ซ1	11	ซอล	ซ2
12	ซอล	ซ3	13	โด	ด1
14	โด	ด1	15	โด	ด1
16	โด	ด1	17	โด	ด1
18	โด	ด1	19	ซอล	ซ6
20	โด	ด1	21	โด	ด1
22	โด	ด1	23	โด	ด1
24	โด	ด2	25	โด	ด1
26	โด	ด2	27	โด	ด1

เพลงที่ 2 พบว่า มีบันไดเสียง 2 เสียง คือ บันไดเสียงโด และบันไดเสียงซอล

เพลงที่ 3

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ซอล	ซ1	2	ซอล	ซ1
3	โด	ด6	4	โด	ด2
5	ซอล	ซ1	6	ซอล	ซ1
7	ซอล	ซ6	8	โด	ด3
9	ซอล	ซ2	10	โด	ด1
11	โด	ด1	12	โด	ด3
13	ซอล	ซ6	14	ซอล	ซ6
15	ซอล	ซ6	16	โด	ด3

17	โด	ด2	18	โด	ด2
19	โด	ด1	20	ซอล	ซ2

เพลงที่ 3 พบว่า มีบันไดเสียง 2 เสียง คือ บันไดเสียงโด และบันไดเสียงซอล

เพลงที่ 4

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ซอล	ซ6	2	ซอล	ซ2
3	ซอล	ซ5	4	ซอล	ซ1
5	ซอล	ซ1	6	ซอล	ซ1
7	โด	ด2	8	ซอล	ซ1
9	ซอล	ซ6	10	ซอล	ซ2
11	ฟา	ฟ1	12	โด	ด2
13	โด	ด2	14	โด	ด2
15	โด	ด1	16	ซอล	ซ3
17	โด	ด6	18	ซอล	ซ1
19	ซอล	ซ6	20	ซอล	ซ2
22	ซอล	ซ2	22	ซอล	ซ2
23	ซอล	ซ6	24	ซอล	ซ2

เพลงที่ 4 พบว่า มีบันไดเสียง 2 เสียง คือ บันไดเสียงโด และบันไดเสียงซอล

เพลงที่ 5

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียง	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียง
1	โด	ด2	2	โด	ด1
3	โด	ด2	4	โด	ด1
5	ซอล	ซ3	6	โด	ด2
7	โด	ด2	8	โด	ด2
9	โด	ด1	10	ซอล	ซ2
11	ซอล	ซ2	12	ซอล	ซ1
13	โด	ด2	14	ซอล	ซ1

15	โด	ด2	16	ซอล	ซ1
17	โด	ด1	18	ซอล	ซ2
19	ซอล	ซ2	20	ซอล	ซ1
21	โด	ด2	22	ซอล	ซ1
23	โด	ด2	24	ซอล	ซ1
25	โด	ด1	26	ซอล	ซ2

เพลงที่ 5 พบว่า มีบันไดเสียง 2 เสียง คือ บันไดเสียงโด และบันไดเสียงซอล

เพลงที่ 6

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ซอล	ซ6	2	ซอล	ซ2
3	ซอล	ซ2	4	ซอล	ซ2
5	ซอล	ซ2	6	ซอล	ซ6
7	โด	ด2	8	ซอล	ซ1
9	โด	ด2	10	ซอล	ซ1
11	โด	ด1	12	ซอล	ซ2

เพลงที่ 6 พบว่า มีบันไดเสียง 2 เสียง คือ บันไดเสียงโด และบันไดเสียงซอล

เพลงที่ 7

หัวขึ้น

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด1	2	โด	ด1

ท่อน 1

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ซอล	ซ1	2	ที	ท1
3	โด	ด2	4	โด	ด2

ท่อน 2

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด2	2	ที	ท1

3	โด	ด1	4	โด	ด2
---	----	----	---	----	----

ท่อน 3

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด2	2	ที	ท1
3	โด	ด1	4	โด	ด2

ท่อนจบ

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียง	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียง
1	โด	ด2	2	โด	ด2
3	โด	ด2	4	โด	ด1
1	โด	ด1	2	โด	ด1
3	โด	ด1			

เพลงที่ 7 พบว่า มีบันไดเสียง 3 เสียง คือ บันไดเสียงโด บันไดเสียงซอล และบันไดเสียงที

จากการศึกษาเพลง 12 ภาษา ตามโครงสร้างของเพลงพบว่า เพลง 12 ภาษา ทั้ง 7 เพลง มีบันไดเสียง 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ที ,โด และบันไดเสียงซอล ซึ่งในแต่ละเพลงจะมีบันไดเสียง แตกต่างกันไปตามลักษณะของรูปแบบทำนองเพลงรวมถึงลักษณะการบรรเลงเพลง

เพลงร่ำมอญทั้ง 7 เพลงจะพบว่าการเปลี่ยนบันไดเสียงสลับกันไปมาเสมอ ระหว่างบันไดเสียงต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกการเปลี่ยนบันไดเสียงต่าง ๆ ได้ 3 รูปแบบดังนี้ คือ

1. เปลี่ยนโดยมีโน้ตเสียงสัมผัส หรือเป็นโน้ตที่มีอยู่ในอีกบันไดหนึ่งเป็นโน้ตเชื่อมบันไดเสียงให้ได้รับความกลมกลืนเวลาเปลี่ยนบันไดเสียงด้วย

ตัวอย่างการเปลี่ยนบันไดเสียงในวรรคที่ 11 และวรรคที่ 12 ของเพลงที่ 2

วรรคที่ 11

- ร - ม	- ร - ด	- ซ ล ท	- ท ล ล
---------	---------	---------	---------

วรรคที่ 12

--- ร	- ม - ร	รรัดท	ลซลท
-------	---------	-------	------

จากโน้ตที่ปรากฏข้างบนใช้บันไดเสียง ดรม ซล เสียง ลา และเสียง ซอล นั้นสามารถอยู่ได้ทั้งบันไดเสียง ดรม ซล และ ซลท รม ดังนั้น ลา และ มี จึงเป็นโน้ตที่เป็นตัวเชื่อมบันไดเสียงให้เกิดความกลมกลืนได้เป็นอย่างดี แต่จะพบว่าโน้ตเสียง ที ที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นโน้ตที่ไม่ได้อยู่ในบันไดเสียง โด ดังนั้นโน้ตเสียง ที จึงจัดเป็นโน้ตนอกบันไดเสียง โด ระหว่างบันไดเสียง โด ในวรรค

ที่ 11 และบันไดเสียง ซอล ในวรรคที่ 12 จึงเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบมีโน้ตนอกบันไดเสียง เป็นตัวเชื่อมระหว่างวรรคแต่จะเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบกลมกลืนดังได้อธิบายไว้

วรรค 29				วรรค 30			
- ล - ซ	- ม - ร	- ด - ซ	- ซ - ด	- ซ ล ท	- ล - ล	ท ล ซ ม	ร ล - ล
อยู่ในบันไดเสียง โด				อยู่ในบันไดเสียง ซอล			

2. การเปลี่ยนบันไดเสียงโดย มีวรรคเพลงวรรคหนึ่งเป็นตัวเชื่อม

ตัวอย่างวรรคที่ 20, 21, 22 เพลงที่ 1

วรรคที่ 20	- ท ล ท	ล ท ด ร	- ม - ซ	- ม - ร
------------	---------	---------	---------	---------

ใช้บันไดเสียง ด ร ม ซล

วรรคที่ 21	ร ร ด ท	ล ซ ล ท	ด ซ ด ม	- ร - ด
------------	---------	---------	---------	---------

สามารถเป็นได้ทั้งบันไดเสียง ด ร ม ซล และบันไดเสียง ซลท ร ม

วรรคที่ 22	- ซลท	- ล - ล	ทลซม	รล - ล
------------	-------	---------	------	--------

อยู่ในบันไดเสียง ซลท ร ม

จะพบว่าวรรคที่ 21 เป็นวรรคเชื่อมจาก ด ร ม ซล ของวรรคที่ 20 มาเป็นบันไดเสียง ซลท ร ม ในวรรคที่ 22 ได้อย่างกลมกลืน เนื่องจากในวรรคที่ 21 เป็นได้ทั้งบันไดเสียงโดและ บันไดเสียง ซอล ในวรรคเดียวกัน

3 การเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างฉับพลัน

การเปลี่ยนอย่างฉับพลัน คือการเปลี่ยนบันไดเสียงโดยไม่มีโน้ตสัมผัสใด ๆ ของบันไดเสียง เป็นตัวเชื่อมหรือบอกให้รู้ว่าจะเปลี่ยนบันไดเสียง หมายความว่าเมื่อหมดส่วนของบันไดเสียงหนึ่งก็จะขึ้นอีกบันไดเสียงหนึ่งทันที

ตัวอย่าง เช่นวรรคที่ 11 12 ของเพลงรำอัญเพลงที่ 6

วรรคที่ 11	ล - ซ	- ม - ร	- ด - ซ	- ซ - ด
------------	-------	---------	---------	---------

อยู่ในบันไดเสียง ด ร ม ซล

วรรคที่ 12	- ซ ล ท	- ล - ล	ทลซม	รล - ล
------------	---------	---------	------	--------

อยู่ในบันไดเสียง ซลท ร ม

จะเห็นว่าในวรรคที่ 11 นั้น อยู่ในบันไดเสียง ด ร ม ซล พอถึงวรรคที่ 12 เปลี่ยนเป็น บันไดเสียง ซลท ร ม เลยโดยปกติจะมีเสียงที่ซึ่งเป็นโน้ตเชื่อมเพื่อบอกให้รู้ว่าจะมีการเปลี่ยนบันได

เสียงและจากตัวอย่าง ดังกล่าวจะเห็นว่าเปลี่ยนโดยไม่มี การเชื่อมความสัมพันธ์ของตัวโน้ตหรือวรรคใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะการเปลี่ยนโดยจับพลันจะพบในเพลง 12 ภาษามากที่สุด ลักษณะการเปลี่ยนบันไดเสียงเช่นนี้เป็นลักษณะของการโดดข้ามเสียงของตัวโน้ตในการบรรเลงบรรเลงผลจากการวิเคราะห์เพลงรำมอญ 12 ภาษา พบว่าจะมีการเปลี่ยนบันไดเสียงอยู่ตลอดและจะพบว่าการเปลี่ยนบันไดเสียงโดยจับพลันจะมีตลอดทั้ง 12 เพลงแสดงให้เห็นว่าเพลงรำมอญ 12 ภาษาเป็นเพลงที่มีทำนองโดดข้ามเสียงทั้งเพลงจึงพบการเปลี่ยนบันไดเสียงหลายรูปแบบแต่รูปแบบพบหลายครั้งในแต่ละเพลง

กระสวนจังหวะ คือ สัดส่วนในการใช้ตัวโน้ตของทำนองเพลงนั้น ซึ่งผลจากการวิเคราะห์เพลงรำมอญ 12 ภาษาทั้ง 7 เพลงพบว่า รูปแบบ กระสวนจังหวะเพลง รำมอญ 12 ภาษาที่ปรากฏในแต่ละเพลงมีดัง เพลงที่ 1

รูปแบบที่ 1	---- -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---X ---X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 3	---X --XX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4	---X -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 5	--XX -X-X	จำนวนที่พบ	5 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	16 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-X-X -XXX	จำนวนที่พบ	10 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-XX- XX-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 9	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 10	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	12 แห่ง
รูปแบบที่ 11	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	12 แห่ง
รูปแบบที่ 12	-XXX XX-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 13	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	14 แห่ง
รูปแบบที่ 14	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	10 แห่ง
รูปแบบที่ 15	XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	7 แห่ง
รูปแบบที่ 16	XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	5 แห่ง

เพลงที่ 2

รูปแบบที่ 1	---- -XXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---X ---X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง

รูปแบบที่ 3	---X -X-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 4	---X XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5	--XX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	14 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 9	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	7 แห่ง
รูปแบบที่ 10	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 11	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 12	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 13	XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 14	XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	4 แห่ง

เพลงที่ 3

รูปแบบที่ 1	---- ----	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---- --X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	--X --X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 4	--X -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5	--X -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-X-X --XX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	6 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-X-X -XXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 9	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 10	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 11	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	5 แห่ง
รูปแบบที่ 12	XX-X XX-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 13	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	8 แห่ง
รูปแบบที่ 14	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 15	XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

รูปแบบที่ 16 XXXX XXXX จำนวนที่พบ 2 แห่ง

เพลงที่ 4

รูปแบบที่ 1	---- --	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---- -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	---- -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4	---X ---X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 5	---X -X-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 6	---X XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 7	---X XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	7 แห่ง
รูปแบบที่ 9	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	5 แห่ง
รูปแบบที่ 10	-XX- XX-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 11	--XX -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 12	--XX XXXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 13	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 14	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 15	-XXX XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 16	XX-X XX-X	จำนวนที่พบ	5 แห่ง
รูปแบบที่ 17	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 18	XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 19	XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

เพลงที่ 5

รูปแบบที่ 1	---- -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---X -X-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 3	--XX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	18 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-X-X -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

รูปแบบที่ 6	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	11 แห่ง
รูปแบบที่ 9	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 10	XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 11	XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง

เพลงที่ 6

รูปแบบที่ 1	----	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---- --X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	9 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 6	XX-X XX-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 7	XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

เพลงที่ 7 หัวขึ้น

รูปแบบที่ 1	--X --X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	--X --XX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	-X-X --X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

ท่อน 1

รูปแบบที่ 1	--X --X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 2	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-XXX -X--	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 6	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

ท่อน 2

รูปแบบที่ 1	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-XXX -X--	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 8	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

ท่อน 3

รูปแบบที่ 1	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 2	-X-X -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5	XXXX -X--	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 6	XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

ท่อนจบ

รูปแบบที่ 1	---- --X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	--X -X-X	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 3	--XX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-X-X -XXX	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

สรุปได้ว่ากระสรวนจังหวะ ที่พบมากในแต่ละเพลงมีดังนี้คือ

เพลงที่ 1 รูปแบบกระสรวนจังหวะ	-x-x -x-x
	-x-x -xxx
	-xxx -x-x
	-xxx -x-x
เพลงที่ 2 รูปแบบกระสรวนจังหวะ	x-x -x-x
	-xxx -x-x
	-xxx xxxx
เพลงที่ 3 รูปแบบกระสรวนจังหวะ	-x-x -x-x
เพลงที่ 4 รูปแบบกระสรวนจังหวะ	-x-x -x-x
	-x-x xx-x
เพลงที่ 5 รูปแบบกระสรวนจังหวะ	-x-x -x-x
	-xxx -x-x
เพลงที่ 6 รูปแบบกระสรวนจังหวะ	-x-x -x-x
	-x-x -xx-x
เพลงที่ 7 รูปแบบกระสรวนจังหวะ	--x -x-x

ตามลักษณะกระสรวนจังหวะที่พบทั้ง 7 เพลงสรุปได้ว่าลักษณะของเพลงรำมอญ 12 ภาษาเป็นเพลงที่มีทำนองห่าง ๆ ไม่กระชั้นมีลักษณะโน้ตกระชั้นบ้างแต่พบน้อยมากอาจเป็นเพราะเพลงรำมอญ 12 ภาษาเป็นเพลงประกอบการรำจึงใช้กระสรวนทำนองที่ฟังง่าย ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องจังหวะในการดำเนินทำนองเพลง กระสรวนจังหวะต่างๆที่นำเสนอในการวิเคราะห์จะพบว่าต้องนำรูปแบบของกระสรวนจังหวะมาใช้ร่วมกันเสมอจึงจะเป็นทำนองที่สมบูรณ์

ตัวอย่างของกระสรวนจังหวะที่นำมาใช้ร่วมกันแล้วเกิดทำนองที่คล้องจองกัน

-x-x -x-x และ -x-x -xx-x

เขียนเป็นตัวโน้ตได้ดังนี้

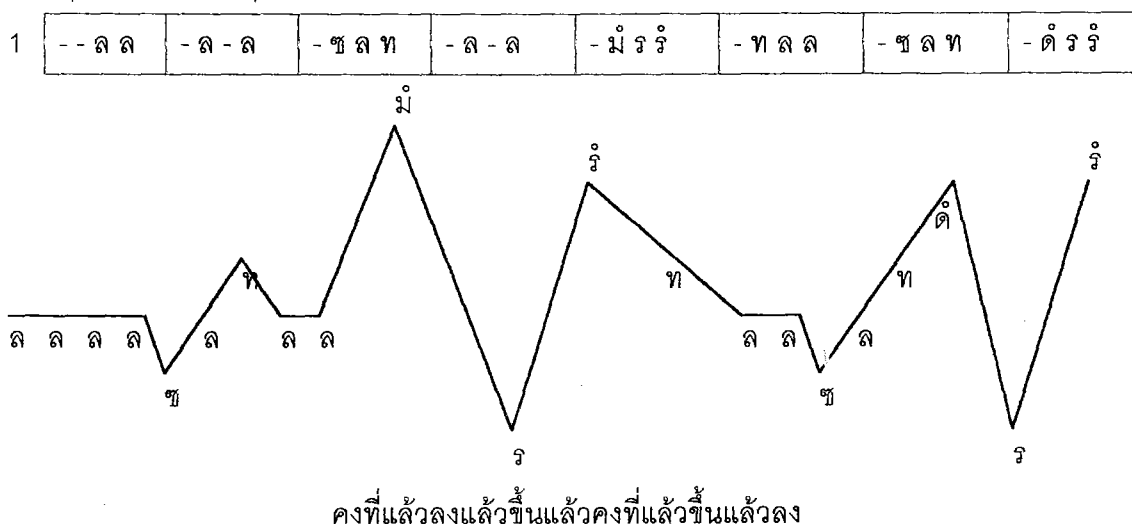
- ลี - ชี	- มี - ริ	- ด - ด	ซ ด - ร
-----------	-----------	---------	---------

รูปแบบทำนองที่พบในเพลง 12 ภาษา

1. ● รูปแบบอยู่กับที่ จำนวนที่พบ 1 แห่ง
2. ——— รูปแบบคงที่ จำนวนที่พบ 3 แห่ง
3. \ รูปแบบขาลง จำนวนที่พบ 9 แห่ง
4. / รูปแบบขาขึ้น จำนวนที่พบ 6 แห่ง
5. ———> รูปแบบคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 3 แห่ง
6. ———>\ รูปแบบคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 13 แห่ง
7. />——— รูปแบบขึ้นแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 5 แห่ง
8. >——— รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 1 แห่ง
9. ———>\> รูปแบบคงที่แล้วลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 9 แห่ง
10. ———>/> รูปแบบคงที่แล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 13 แห่ง
11. />———>\> รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 18 แห่ง
12. >\>——— รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 8 แห่ง
13. />\>——— รูปแบบขึ้นแล้วลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 16 แห่ง
14. >\>/>——— รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 11 แห่ง

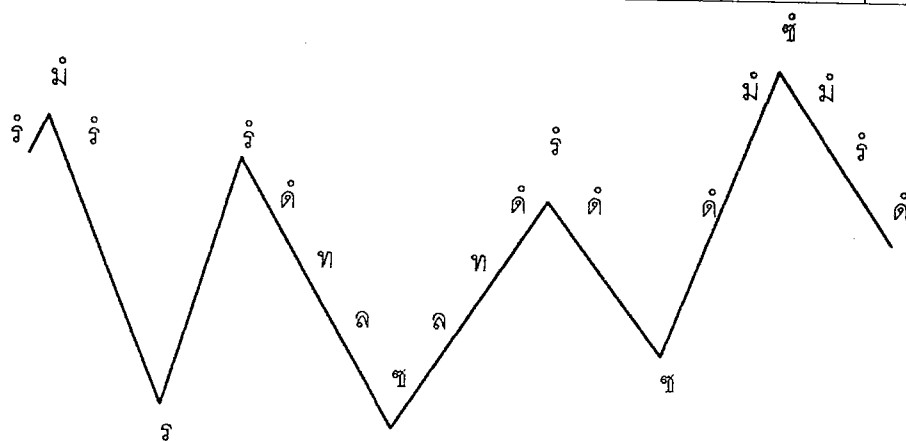
15. รูปแบบลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 37 แห่ง
16. รูปแบบขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 23 แห่ง
17. รูปแบบคงที่แล้วลงแล้วคงที่จำนวนที่พบ 2 แห่ง
18. รูปแบบคงที่แล้วขึ้นแล้วคงที่จำนวนที่พบ 3 แห่ง
19. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 2 แห่ง
20. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง

จากการวิเคราะห์ ลักษณะรูปแบบของทำนองเพลงรำมอญ 12 ภาษาซึ่งผู้วิจัยได้นำลักษณะตัวโน้ตใน 4 ห้องเพลงมาจัดตามลักษณะเสียงที่ปรากฏ ทุก 4 ห้องเพลงหรือ 1 วรรค พบว่ารูปแบบเพลงทำนองที่พบบ่อยที่สุดในเพลงรำมอญ 12 ภาษาคือรูปแบบ ลงแล้วขึ้น ขึ้นแล้วลง สลับฟันปลา ขึ้นแล้วคงที่แล้วลง ลงแล้วคงที่แล้วขึ้นเมื่อนำรูปแบบทำนองเพลงมาต่อเชื่อมกันจะพบรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เด่น ๆ และพบมากที่สุดเ็นเพลงรำมอญ 12 ภาษาทั้ง 12 เพลงดังนี้

2

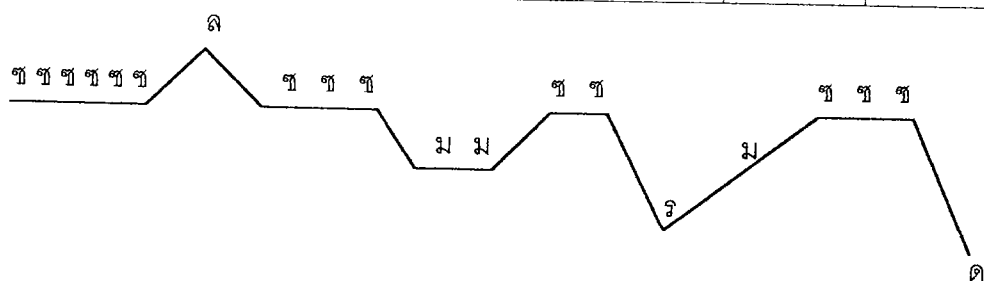
--- รั	- รั - รั	ร รั ดั ท	ล ช ล ท	ดั รั ดั ช	- ดั - รั	- ชั - รั	- รั - ดั
--------	-----------	-----------	---------	------------	-----------	-----------	-----------

สลับฟันปลา

3

- ช ช ช	- ช ช ช	- ล ช ช	- ช - ม	- - ม ช	- - ช ร	- ม - ช	ช ช ด -
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เป็นลักษณะคงที่แล้วขึ้นแล้วลงแล้วคงที่

เพลงประจำบ้าน

---	--- ^{ริ}	--- ^{ดิ}	--- ^ล	--- ^ช	--- ^ล	--- ^{ดิ}	--- ^{ริ}
---	--- ^ร	--- ^ด	--- ^ล	--- ^ช	--- ^ล	--- ^ด	--- ^ร

- ^{มิ} ^{ริ} -	^{ริ} ^{ริ} - ^ล	- ^ล - ^ล	- ^ช - ^{ฟิ}	---	- ^{ฟิ} - ^{ฟิ}	- ^{มิ} - ^{ริ}	^{ฟิ} ^ช - ^{ฟิ}
--- ^ร	--- ^ล	- ^{ดิ} - ^ล	- ^ช - ^{ดิ}	--- ^{ดิ}	---	- ^{ริ} -	--- ^{ดิ}

- ^{มิ} ^ช -	^{มิ} ^{ริ} --	^{ดิ} ^{ริ} --	^{ดิ} ^{มิ} ^{ฟิ}	--- ^{มิ}	- ^{ริ} - ^{มิ}	- ^{ฟิ} - ^ช	- ^ล - ^ช
--- ^{ริ}	-- ^{ดิ} ^ล	-- ^ช ^ล	---	--- ^ท	- ^ล - ^ท	- ^{ดิ} - ^{ริ}	- ^{มิ} - ^{ริ}

- ^ล - ^ช	- ^{ฟิ} - ^{ดิ}	- ^{ดิ} --	^{ดิ} ^{มิ} ^{ฟิ}	- ^{ฟิ} - ^ล	---	- ^ช - ^ช	-- ^{ริ} ^{มิ}
- ^{มิ} - ^{ริ}	- ^{ดิ} - ^ช	- ^ช - ^ล	---	- ^ด --	^ช ^{ฟิ} ^{มิ} ^{ริ}	--- ^{ดิ}	- ^{ดิ} --

^{ฟิ} ^ช ^{ฟิ} -	- ^{ฟิ} - ^ช	- ^ล - ^ล	- ^ช - ^ล	- ^{ฟิ} - ^ช	-- ^ล ^ล	-- ^ช ^ช	- ^ล - ^{ดิ}
--- ^{ดิ}	- ^{ดิ} - ^ช	- ^ล - ^{ดิ}	- ^ช - ^ล	- ^{ดิ} - ^ช	- ^ล --	- ^ช --	- ^ล - ^ด

- ^{ริ} - ^ล	- ^{ดิ} - ^{ริ}	- ^{มิ} - ^{ริ}	- ^{ดิ} - ^ล	- ^ช - ^ช	- ^ช ^ล ^{ดิ}	- ^{ริ} - ^{ดิ}	^ท ^ล - ^ช
- ^ร - ^ม	- ^ด - ^ร	- ^ม - ^ร	- ^ด - ^ม	-- ^ม -	^ม -- ^ด	-- ^ด -	-- ^ช -

- ^ช --	- ^ม - ^ม	^ช - ^ม ^ช	- ^{ดิ} - ^{ฟิ}	- ^ช - ^{ฟิ}	- ^{มิ} - ^{ริ}	- ^{มิ} --	^{ริ} ^{ริ} - ^ล
- ^ด - ^ด	-- ^ร -	- ^ร --	- ^ด - ^ด	-- ^ด -	-- ^ร -	- ^ม - ^ร	--- ^ล

--- ^ช	--- ^ล	--- ^{ดิ}	--- ^{ริ}
--- ^ร	--- ^ม	--- ^ด	--- ^ร

จากการศึกษาเพลงประจำบ้านพบว่า เพลงประจำบ้านเป็นเพลงประเภทเพลงระเคม
ใช้บรรเลงเวลาเริ่มมีพิธีกรรมต่าง ๆ หรือบรรเลงเวลาที่มีการเชิญผีไปในที่ต่าง ๆ เพลงเชิญผีมี

จำนวนท่อนทั้งหมด 1 ท่อน แบ่งเป็นวรรคได้ 14 วรรค ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการวิเคราะห์เพลง ประจำบ้านไว้ดังนี้

1 บ้านไต่เสียง

บ้านไต่เสียงและลูกตกเพลงประจำบ้าน

วรรค	บ้านไต่เสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บ้านไต่เสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด6	2	โด	ด2
3	ฟา	ฟ1	4	ฟา	ฟ1
5	ฟา	ฟ1	6	โด	ด5
7	ฟา	ฟ1	8	โด	ด3
9	ฟา	ฟ3	10	ฟา	ฟ5
11	โด	ด6	12	โด	ด5
13	ฟา	ฟ1	14	โด	ด6
15	โด	ด2			

1. บ้านไต่เสียง พบว่า บ้านไต่เสียงในเพลงประจำบ้าน มี 2 บ้านไต่เสียง คือบ้านไต่เสียง โดและบ้านไต่เสียง ฟา ซึ่งทั้ง 2 บ้านไต่เสียงที่พบนั้นทำหน้าที่เป็นกำหนดตัวโน้ตเสียงหลักในการดำเนินทำนองเพลง จากการวิเคราะห์เพลงประจำบ้านพบว่าการดำเนินทำนองเพลงจะมีการเปลี่ยนบ้านไต่เสียงของทั้ง 2 บ้านไต่เสียงลักษณะเดียวคือ การเปลี่ยนบ้านไต่เสียงโดยมีโน้ตนอกบ้านไต่เสียง เป็นโน้ตเชื่อมวรรคเพลง

ตัวอย่าง

วรรคที่ 7

- ล - ซ	- ฟ - ด	- ด - -	ดรมฟ
---------	---------	---------	------

บ้านไต่เสียงที่ใช้ในวรรคนี้คือ บ้านไต่เสียง ฟา และโน้ตเสียง มี เป็นโน้ตนอกบ้านไต่เสียง ปรากฏให้เห็น และโน้ตเสียง มี ยังเป็นโน้ตที่อยู่ในบ้านไต่เสียงของวรรคที่ 8 ด้วย ดังนี้

- ฟ - ล	ซฟมร	- ซ - ซ	- ดรม
---------	------	---------	-------

ในวรรคที่ 8 จะพบว่าบ้านไต่เสียงเปลี่ยนเปลี่ยนเป็นบ้านไต่เสียง โด โดยมีโน้ตเสียง ฟา เป็นโน้ตนอกบ้านไต่เสียงและโน้ตเสียง ฟา ในวรรคที่ 8 ก็เป็นโน้ตที่บอกให้รู้ถึงการเปลี่ยนบ้านไต่เสียงในวรรคที่ 9 ด้วย เพราะในวรรคที่ 9 พบว่าเปลี่ยนจากบ้านไต่เสียง โด กลับไปใช้บ้านไต่เสียง ฟา อีกดังนี้

พชพด	- พ - ช	- ล - ด	- ช - ล
------	---------	---------	---------

วรรคที่ 9 ใช้บันไดเสียง ฟา

จากการวิเคราะห์เพลงประจำบ้านทั้งเพลงจะพบการเปลี่ยนบันไดเสียงในลักษณะเช่นนี้
สลับกันไปมาทั้งเพลง และจบเพลงด้วยการใช้บันไดเสียงโด ซึ่งเป็นบันไดเสียงเดียวกับวรรคขึ้น
เพลง

รูปแบบกระสวนจังหวะเพลงประจำบ้าน

รูปแบบที่ 1	---- --X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---- -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	---X ---X	จำนวนที่พบ	5 แห่ง
รูปแบบที่ 4	---X -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	6 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-X-X -XXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 9	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 10	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 11	-XXX XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 12	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 13	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 14	XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

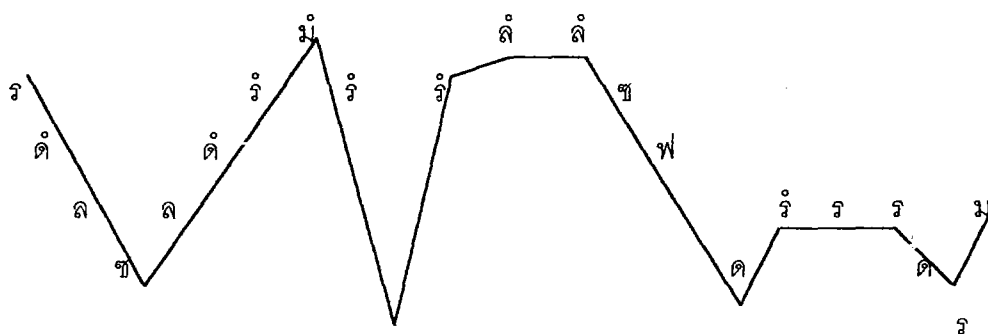
2. กระสวนจังหวะ คือลักษณะของตัวโน้ตที่บอกสัดส่วนของการใช้ทำนองเพลง
กระสวนจังหวะที่พบมากที่สุดในเพลงประจำบ้านได้แก่ รูปแบบ -x-x มี 6 แห่ง แต่จะพบว่าเพลง
ประจำบ้านมีทั้งหมด 14 รูปแบบ แต่มีรูปแบบมีเพียง 1 - 2 รูปแบบซึ่งรูปแบบต่างๆเหล่านี้คือ
ทำนองเพลงนั่นเองสรุปแล้วเพลงประจำบ้านมีทั้งหมด 14 ทำนองเพลงทำนองเพลงที่มากที่สุดคือ
ทำนองเพลงที่มีรูปแบบดังนี้ -X -X ซึ่งได้แก่ทำนองเพลงต่อไปนี้

- ล - ฌ	- ฟ - ด
- ล - ฌ	- ฌ - ฟ
- ล - ล	- ฌ - ล
- ร - ล	- ด - ร
ฟ - ฌ	- ล - ฌ
- ม - ร	- ด - ล

รูปแบบทำนองที่พบในเพลงประจำบ้าน

1. รูปแบบขาขึ้น จำนวนที่พบ 2 แห่ง
2. รูปแบบขาลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
3. รูปแบบคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง
4. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง
5. รูปแบบลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 3 แห่ง
6. รูปแบบขึ้นแล้วลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง
7. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 3 แห่ง
8. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง

รูปแบบการเคลื่อนที่ พบว่ารูปแบบการเคลื่อนที่ที่พบมาก คือ ลักษณะลงแล้วขึ้น และขึ้นแล้วอยู่กับที่ แล้วลง ส่วนรูปแบบอื่น จะพบอย่างละแห่ง สรุปได้ว่าการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงประจำบ้านจะมีลักษณะโดดไป โดดมาไม่อยู่กับที่ ดังตัวอย่าง

เพลงดาวกระจาย

ท่อน 1

-ซ-ม่	-ซ-ด้	-ร-ด้	-ล-ซ	-ซ-ม่	-ซ-ด้	----	ทด-
-ร-ม่	-ซ-ด	--ด-	--ซ-	-ร-ม่	-ซ-ด	--ซล	-ด-

-ซ-ม่	-ซ-ด้	-ร-ด้	-ล-ซ	-ซ-ม่	-ซ-ด้	----	ทด-
-ร-ม่	-ซ-ด	--ด-	--ซ-	-ร-ม่	-ซ-ด	--ซล	-ด-

--พื	ลื-	--พื	ลื-	--พื	ลื-	-ม่-ร	----
รื-	--พื	รื-	--พื	รื-	--พื	ร-ดล	----

--พื	ลื-	--พื	ลื-	--พื	ลื-	-ม่-ร	----
รื-	--พื	รื-	--พื	รื-	--พื	ร-ดล	----

---	---	----	-ล-	---	พื-ร	----	----
---	---	----	-ล-ซ	--ซ-	--ร-	----	----

---	---	----	-ล-	---	พื-ร	----	----
---	---	----	-ล-ซ	--ซ-	--ร-	----	----

-ร-	-ล-	-	-ล-	---	พื-	----	----
-ล-ซ	-ล-ท	-ร-ท	-ล-ซ	--ซ-	--ร	----	----

-ร-	-ล-	-	-ล-	---	พื-	----	----
-ล-ซ	-ล-ท	-ร-ท	-ล-ซ	--ซ-	--ร	----	----

ท่อน 2

-ซ-ม่	-ซ-ด้	-ร-ด้	-ล-ซ	-ซ-ม่	-ซ-ด้	----	ทด-
-ร-ม่	-ซ-ด	--ด-	--ซ-	-ร-ม่	-ซ-ด	--ซล	-ด-

-ช-ม	-ช-ด	-ร-ด	-ล-ช	-ช-ม	-ช-ด	----	ทด--
-ร-ม	-ช-ด	--ด-	--ช-	-ร-ม	-ช-ด	--ชล	-ด--

-ล-ช	-ฟ--	ร-ม-ร	----	-ม-ม	--ฟช	ฟ-ม-ร	----
-ล-ช	-ด-ด	--ดล	----	--ร-	ร-ม---	--ดล	----

-ล-ช	-ฟ--	ร-ม-ร	----	-ม-ม	--ฟช	ฟ-ม-ร	----
-ล-ช	-ด-ด	--ดล	----	--ร-	ร-ม---	--ดล	----

----	-ช-ช	-ฟ-ท	-ฟ-ช	---ช	ฟ-ม-ร	-ม-ร-ร	---ร
---ช	----	-ด-ท	-ด-ช	--ช-	--ร-	---ช	-ร--

----	-ช-ช	-ฟ-ท	-ฟ-ช	---ช	ฟ-ม-ร	-ม-ร-ร	---ร
---ช	----	-ด-ท	-ด-ช	--ช-	--ร-	---ช	-ร--

จากการศึกษาเพลงดาวกระจายพบว่าเพลงดาวกระจายเป็นเพลง ที่ใช้ในงานรื่นเริงและงานบุญทั่ว ๆ ไป มี 2 ท่อน 1 มี 16 วรรค ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

บันไดเสียง

บันไดเสียงและลูกตกเพลงดาวกระจาย

ท่อน 1

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียง
1	โด	ด5	2	โด	ด1
3	โด	ด5	4	โด	ด1
5	โด	ด3	6	โด	ด2
7	โด	ด3	8	โด	ด2
9	ฟา	ฟ2	10	โด	ด2
11	ฟา	ฟ2	12	ซอล	ซ5
ซ1	ซอล	ซ1	14	ซอล	ซ1
15	ซอล	ซ1	16	โด	ด5

จากการวิเคราะห์เพลงดาวกระจายท่อนที่ 1 พบว่าในท่อนที่ 1 มีบันไดเสียง 3 บันไดเสียงคือบันไดเสียงโด ฟาและบันไดเสียง ซอลบันไดเสียง ทั้ง3บันไดเสียงจะพบว่ามีการเปลี่ยนบันไดเสียงสลับกันไปมาโดยมีการเปลี่ยนบันไดเสียงเพียงลักษณะเดียวคือ

การเปลี่ยนบันไดเสียงแบบมีโน้ตนอกบันไดเสียงเป็นตัวเชื่อมประโยค

ตัวอย่าง

วรรคที่ 8

รมฟช	ลชฟม	รมดร	----
------	------	------	------

ในวรรคนี้พบว่าใช้บันไดเสียง โด มีโน้ตเสียง ฟา เป็นโน้ตนอกบันไดเสียง ที่เชื่อมระหว่างวรรคเพลงที่ 8และวรรคที่ 9 ในวรรคที่ 9 จะพบว่าอยู่ในบันไดเสียง ฟา ดังตัวอย่าง วรรคที่ 9

--- ฟ	--- ช	----	- ล - ช
-------	-------	------	---------

วรรคที่ 9นี้อยู่ในบันไดเสียง ฟา ดูจากลูกตกของวรรคเพลง และโน้ตที่อยู่ในวรรคเพลงเป็นหลัก

ท่อน 2

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด5	2	โด	ด1
3	โด	ด5	4	โด	ด1
5	โด	ด2	6	ฟา	ฟ6
7	ฟา	ฟ6	8	ฟา	ฟ6
9	ที	ท6	10	ซอล	ซ5
11	ที	ท6	12	ซอล	ซ5

ในท่อนที่ 2พบว่ามี 4บันไดเสียงคือ บันไดเสียง โด ซอล ฟาและบันไดเสียง ที จะเปลี่ยนบันไดเสียงถึง 4 บันไดเสียงถ้าดูจากทำนองเพลงจะพบว่ามีกาเปลี่ยนทำนองในท่อนเพลงหลายทำนองลักษณะการเปลี่ยนบันไดเสียงพบว่ามีกาเปลี่ยนบันไดเสียง 2แบบคือ

1 การเปลี่ยนบันไดเสียงแบบมีโน้ตนอกบันไดเสียงเป็นตัวเชื่อมดังนี้

ตัวอย่าง วรรคที่ 8

-มรม	รมฟช	ฟมดร	----
------	------	------	------

วรรคเพลงที่ 8อยู่ใน บันไดเสียง ฟา โดยมีโน้ตเสียง มี เป็นโน้ตนอกบันไดเสียง เชื่อมวรรคเพลง

1. การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยใช้โน้ตนอกบันไดเสียงตัวเชื่อมประโยค

ตัวอย่างการเชื่อมประโยคโดยโน้ตนอกบันไดเสียง

วรรคที่ 5

-ลิ-ซี	-พี-ด	ริมีตรี	----
--------	-------	---------	------

ในวรรคที่เป็นโน้ตที่อยู่ในบันไดเสียง ฟา โดยมีโน้ตเสียงมีเป็นตัวเชื่อมบันไดเสียงกับวรรคที่ 6 คือวรรคที่ 6 จะพบว่า เปลี่ยนบันไดเสียงจากบันไดเสียง ฟา เป็นบันไดเสียง โด ดังนี้

วรรคที่ 6	-มริมี	ริมีพีซี	พีมีตรี	----
-----------	--------	----------	---------	------

รูปแบบกระสวนจังหวะเพลงดาวกระจาย

ท่อน 1

รูปแบบที่ 1	----	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---- -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 3	---X ---X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	8 แห่ง
รูปแบบที่ 5	--XX XX--	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 7	XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	6 แห่ง
รูปแบบที่ 8	XXXX ----	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 9	--XX XXXX	จำนวนที่พบ	4 แห่ง

ท่อน 2

รูปแบบที่ 1	--X -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 2	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	8 แห่ง
รูปแบบที่ 3	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 4	--XX XX--	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 5	XXXX ----	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 6	--XX XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง

กระสรวนจิ้งหะ กระสรวนจิ้งหะซึ่งเป็นตัวกำหนดลักษณะของกระสรวนตัวโน้ต ในท่อนที่ 1 พบกระสรวนจิ้งหะ -x-x-x-x และกระสรวนจิ้งหะ xxxx xxxx มากที่สุด ในท่อนที่ 2 พบ -x-x-x-x มากที่สุด กระสรวนจิ้งหะอื่นพบบ้างแต่น้อย จากการวิเคราะห์กระสรวนจิ้งหะพบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะทำนองเพลงสองรูปแบบ คือ ห่าง ๆ และกระชั้น ซึ่งพบว่าการซ้ำตัวโน้ต และซ้ำทำนองพบบ่อยครั้งที่สุดในเพลง ดาวกระจาย

ตัวอย่าง ทำนองเพลงของกระสรวนจิ้งหะ -x-x-x-x

-ริ-ซึ	-ลิ-ทึ	-ทึ-ทึ	-ล-ซึ
--------	--------	--------	-------

จากทำนองเพลงวรรคที่ 13จะพบว่าในวรรคที่ 14จะเป็นทำนองกระชั้นมารองรับทำนองห่าง ๆ ในเพลงดาวกระจายจะพบลักษณะกระสรวนจิ้งหะที่เป็นรูปแบบห่าง ๆ แล้วตามด้วยทำนองกระชั้นเสมอ ๆ ดังตัวอย่างดังนี้

-ริ-ซึ	-ล-ท	-ทึ-ทึ	-ล-ซึ	- -ซซ	พมริ	- - - -
--------	------	--------	-------	-------	------	---------

ตัวอย่าง ทำนองเพลงของกระสรวนจิ้งหะ xxxx xxxx

รมฟซ	ลซฟม	รมฟซ	ลซฟม
------	------	------	------

จากทำนองเพลงวรรคที่ 5

รูปแบบทำนองเพลงดาวกระจาย

1.		รูปแบบขึ้นแล้วคงที่	จำนวนที่พบ 2 แห่ง
2.		รูปแบบขาลง	จำนวนที่พบ 4 แห่ง
3.		รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง	จำนวนที่พบ 2 แห่ง
4.		รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วลง	จำนวนที่พบ 2 แห่ง
5.		รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วขึ้น	จำนวนที่พบ 4 แห่ง
6.		รูปแบบลงแล้วขึ้น	จำนวนที่พบ 8 แห่ง
7.		รูปแบบขึ้นแล้วลง	จำนวนที่พบ 4 แห่ง
8.		รูปแบบคงที่	จำนวนที่พบ 2 แห่ง

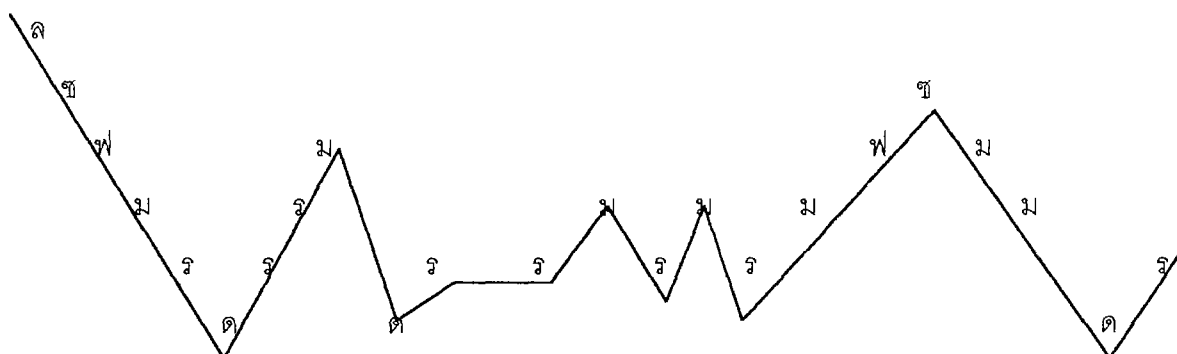
การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง

ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่พบมากที่สุด คือ การเคลื่อนที่แบบลงแล้วขึ้น และการเคลื่อนที่แบบขาลง แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของทำนองเพลงดาวกระจายมีลักษณะการดำเนินทำนองแบบกระโดดเสียงขึ้นสูงและลงต่ำ รูปแบบคงที่พบน้อยมาก ซึ่งเป็นลักษณะของโน้ตที่ข้ามเสียง ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากวิธีการบรรเลงเพลงมอญที่มีการบรรเลงเกินช่วงห่างของเสียง 8 เสียงของตัวโน้ต

ตัวอย่างการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงดาวกระจาย

- ลิข	- ฟิด	ริมิดริ	----	- มรร	ริมฟิ	ฟิมิดริ	----
-------	-------	---------	------	-------	-------	---------	------

- ลิข	- ฟิด	ริมิดริ	----	มิม	ริมฟิ	ฟมิดริ	----
-------	-------	---------	------	-----	-------	--------	------

เพลงพระราชนิพนธ์มอญ

ท่อน 1

ขึ้นเพลง

---ริ	--มิมิ	---จึ	--มิมิ	-ริ-มิ	-จึ-ลึ	-จึ-มิ	-ริ-ติ
---ริ	-ม--	---จึ	-ม--	-ล-ท	-จ-ล	-จ-ม	-ริ-ด

----	ดิดิ-มิ	-จึ-มิ	-ริ-ติ	-ล-จ	-จ--	ดิดิ--	ริริ-มิ
-จ-ด	-จ-ม	-จ-ม	-ริ-ด	--จ-	-ริ-ด	---ริ	---ม

---ริ	--มิมิ	---จึ	--มิมิ	-ริ-มิ	-จึ-ลึ	-จึ-มิ	-ริ-ติ
---ริ	-ม--	---จึ	-ม--	-ล-ท	-จ-ล	-จ-ม	-ริ-ด

----	ดิดิ-มิ	-จึ-มิ	-ริ-ติ	-ล-จ	-จ--	ดิดิ--	ริริ-มิ
-จ-ด	-จ-ม	-จ-ม	-ริ-ด	--จ-	-ริ-ด	---ริ	---ม

----	จล--	-จ-ริ	-ม-จ	-จ-ล	ทล---	----	-จ-ล
-ริ-ม	--จ-ม	-จ-ล	-ล-จ	-ริ--	--จ-ม	-ริ-ม	-ริ-ม

----	---ท	---ริ	---ริ	-ท-ท	ริท--	-ล-ล	ทล--
----	--ท-	-ท--	-ท--	-ล-	--ลจ	--จ-	--จ-ม

----	จล--	-จ-ริ	-ม-จ	-จ-ล	ทล---	----	-จ-ล
-ริ-ม	--จ-ม	-จ-ล	-ล-จ	-ริ--	--จ-ม	-ริ-ม	-ริ-ม

----	---ท	---ริ	---ริ	-ท-ท	ริท--	-ล-ล	ทล--
----	--ท-	-ท--	-ท--	-ล-	--ลจ	--จ-	--จ-ม

ท่อน 2

---รื	--มืมื	---ซื	--มืมื	-รื-มื	-ซื-ลื	-ซื-มื	-รื-ดื
---ร	-ม--	---ซ	-ม--	-ล-ท	-ซ-ล	-ซ-ม	-ร-ด

---	ดืดื-มื	-ซื-มื	-รื-ดื	-ล-ซ	-ซ--	ดืดื--	รืรื-มื
-ซ-ด	-ซ-ม	-ซ-ม	-ร-ด	--ซ-	-ร-ด	---ร	---ม

---รื	--มืมื	---ซื	--มืมื	-ท-ท	รืท--	-ล-ล	ทล--
---ร	-ม--	---ซ	-ม--	--ล-	--ลซ	--ซ-	--ซม

-ท-ท	รืท--	-ล-ล	ทล--	-ลืซื	-รื--	ดืดื--	รืรื-ม
--ล-	--ลซ	--ซ-	--ซม	-ลซม	-ร-ด	---ร	---ม

จากการศึกษาเพลงพระฉันท์มอญพบว่าเพลงพระฉันท์มอญเป็นเพลงที่จัดอยู่ในเพลงประเภทเพลงในพิธีกรรมใช้บรรเลงเวลาที่มีการถวายอาหารแด่พระสงฆ์ เพลงพระฉันท์มอญจัดเป็นเพลง 2 ท่อน จากการวิเคราะห์เพลงพระฉันท์มอญตามหัวข้อที่กำหนดในการวิเคราะห์ มีดังนี้

บันไดเสียงและลูกตกเพลงพระฉันท์มอญ

ท่อน 1

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด3	2	โด	ด1
3	โด	ด1	4	โด	ด3
5	โด	ด3	6	โด	ด1
7	โด	ด1	8	โด	ด3
9	ซอล	ซ2	10	ซอล	ซ2
11	ซอล	ซ5	12	ซอล	ซ6
13	ซอล	ซ1	14	ซอล	ซ2
15	ซอล	ซ5	16	ซอล	ซ6

ท่อน 2

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด3	2	โด	ด1
3	โด	ด1	4	โด	ด3
5	โด	ด3	6	ซอล	ซ6
7	ซอล	ซ6	8	ซอล	ซ3

1. บันไดเสียงพบว่าเพลงพระจันทร์มอญมีสองบันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล การเปลี่ยนบันไดเสียงมี 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างเฉียบพลัน ซึ่งพบในวรรคที่ 7 และ 8 ดังนี้

วรรคที่ 7				วรรคที่ 8			
-ทลท	ร้ทลซ	-ลซม	ทลซม	-ลซม	-ร-ด	ดด-ร้	ร้ร้-ม

ในวรรคที่ 7 พบว่า อยู่ในบันไดเสียงซอล เมื่อถึงวรรคที่ 8 บันไดเสียงเปลี่ยนเป็นบันไดเสียงโด ในวรรคที่ 7 ไม่มีโน้ตตัวโดเป็นโน้ตเชื่อมประโยคหรือเชื่อมวรรคแต่เป็นการเปลี่ยนทันทีเมื่อหมดบันไดเสียง ซอล

1.2 การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยมีวรรคเพลง เป็นตัวเชื่อมประโยคตัวอย่างจากวรรคที่ 4 , 5 , และ 6 ซึ่งพบว่าในวรรคที่ 4 นั้น ใช้บันไดเสียง โด วรรคที่ 5 สามารถเป็นได้ทั้งบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล วรรคที่ 6 เปลี่ยนเป็นบันไดเสียงซอลดังนี้

วรรคที่ 4	-ลซซ	-ซ-ด	ดด-ร	รร-ม
-----------	------	------	------	------

วรรคที่ 5	--- ร	-มมม	--- ซ	-มมม
-----------	-------	------	-------	------

วรรคที่ 6	- ทลท	รทลซ	-ลซล	ทลซม
-----------	-------	------	------	------

กระสรวนจิ้งหะ จากการวิเคราะห์พบว่า กระสรวนจิ้งหะจิ้งหะพบมากที่สุด คือ ลักษณะ -x-x-x-x ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นการบรรเลงทำนอง ห่าง ๆ มากกว่าทำนอง กระชั้น

ตัวอย่าง

-ร-มี	-ซ-ล	-ซ-ม	-ร-ด
-------	------	------	------

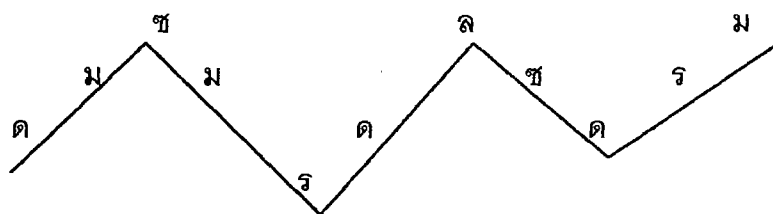
รูปแบบกระสรวนจิ้งหะที่พบในเพลงพระจันทร์มอญ

รูปแบบที่ 1	---- --XX	มีจำนวน 2 แห่ง
รูปแบบที่ 2	---X -XXX	มีจำนวน 8 แห่ง
รูปแบบที่ 3	-X-X -X-X	มีจำนวน 15 แห่ง
รูปแบบที่ 4	-X-X XX-X	มีจำนวน 3 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-X-X XXXX	มีจำนวน 2 แห่ง
รูปแบบที่ 6	--XX XXXX	มีจำนวน 2 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-XXX -X-X	มีจำนวน 4 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-XXX XXXX	มีจำนวน 8 แห่ง
รูปแบบที่ 9	XX-X XX-X	มีจำนวน 3 แห่ง

รูปแบบทำนองเพลงพระจันทร์มอญ

1. รูปแบบขาขึ้น จำนวนที่พบ 3 แห่ง
2. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 2 แห่ง
3. รูปแบบขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 7 แห่ง
4. รูปแบบลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง
5. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 2 แห่ง
6. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 3 แห่ง
7. รูปแบบคงที่แล้วลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 2 แห่ง
8. รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 4 แห่ง

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ที่พบมากที่สุด คือ ลักษณะลงแล้วขึ้น ขึ้นแล้วลง

ด-ด-ม	ซ-ม	-ร-ด	ล-ซ	ด-ร	-ร-ม
-------	-----	------	-----	-----	------

เป็นลักษณะทำนองขึ้นแล้วลงแบบเรียงเสียงตัวโน้ต

เพลงพื้นดาบ

---มํ	---มํ	---ลํ	-จํ-มํ	---ลํ	-จํ-รํ	--รํรํ	-มํ-รํ
---ม	---ม	---ล	-จ-ม	---ล	-จ-ร	-ร--	-ม-ร

----	-ดํ-ดํ	-จ-ดํ	-รํ-มํ	-จํ-ดํ	-รํ-มํ	--ดํดํ	-รํ-มํ
---ด	----	-ร-ด	-ร-ม	-จ-ด	-ร-ม	-ด--	-ร-ม

--รํมํ	-จํ-ลํ	-ลํ-ลํ	-จํ-มํ	-ลํ-จํ	-มํ-รํ	--รํรํ	-มํ-รํ
-ดํ--	-จ-ล	-ดํ-ล	-จ-ม	-ล-จ	-ม-ร	-ร--	-ม-ร

-รํดํ-	-ดํ-มํ	-จํ-มํ	-รํ-ดํ	----	---ดํ	-ท--	-จ-ล
---ด	-จ-ม	-จ-ม	-ร-ด	---จ	-ด--	---ล	-ร-ม

-ท--	-รํ-ดํ	-ท-ล	--จล	-ท--	-รํ-ดํ	-ท-ท	---รํ
---ล	----	-ม--	จม--	--ล	----	-ม--	ลจ-ร

-มํ-รํ	--ลท	-มํรํรํ	-รํ-รํ	--จจ	-จ-จ	-ล--	จจ-ล
-ร-	-จ--	---ท	-ล-จ	----	---ด	-ล-จ	---ล

-ท--	-รํ-ดํ	-ท-ล	--จล	-ท--	-รํ-ดํ	-ท-ท	---รํ
---ล	----	-ม--	จม--	---ล	----	-ม--	ลจ-ร

-มํ-รํ	--ลท	-มํรํรํ	-รํ-รํ	--จจ	-จ-จ	--จล	---จ
-ร-	-จ--	---ท	-ล-จ	----	---ด	-ม--	-จ--

-ຫ--	-ຄ-ຄ	-ຄ-ວິ	-ຕໍ--	-ຄ-ວິ	-ຕໍ-ຫ	--ຫຫ	-ຄ-ຫ
-ວ-ຄ	----	-ມ-ວ	-ຕ-ຄ	-ມ-ວ	-ຕ-ຫ	-ຫ--	-ຄ-ຫ

-ຫ--	-ມ-ມ	ຫ-ມຫ	-ຫ--	-ມ-ມ	-ມ-ມ	-ມ-ມ	-ມ--
-ຕ-ຕ	--ວ-	-ວ--	-ຕ-ຕ	--ວ-	ຕ-ວ-	ຕ-ວ-	ຕ-ວວ

----	-ຄ-ຄ	-ຄ-ວິ	-ຕໍ--	-ຄ-ວິ	-ຕໍ-ຫ	--ຫຫ	-ຄ-ຫ
---ຄ	----	-ມ-ວ	-ຕ-ຄ	-ມ-ວ	-ຕ-ຫ	-ຫ--	-ຄ-ຫ

-ຫ--	-ມ-ມ	ຫ-ມຫ	-ຫ--	-ມ-ມ	-ມ-ມ	-ມ-ມ	-ມ--
-ຕ-ຕ	--ວ-	-ວ--	-ຕ-ຕ	--ວ-	ຕ-ວ-	ຕ-ວ-	ຕ-ວວ

----	-ຄ-ຄ	-ຄ-ວ	-ຕ--	-ຄ-ວ	-ຕ-ຫ	--ຫຫ	-ຄ-ຫ
---ຄ	----	-ມ-ວ	-ຕ-ຄ	-ມ-ວ	-ຕ-ຫ	-ຫ--	-ຄ-ຫ

-ຫ--	-ມ-ມ	ຫ-ມຫ	-ຕໍ-ພິ	-ວິຕໍ-	-ຕໍ-ພິ	-ຫໍ-ພິ	-ມໍ-ວິ
-ຕ-ຕ	--ວ-	-ວ--	-ຕ-ຕ	---ຕ	---ຕ	--ຕ-	--ວ-

-ມໍ--	ວິວິ-ມໍ	-ຫໍ-ມໍ	-ວິ-ຕໍ	-ທ-ຄ	--ຫຄ	-ທ--	-ວິ-ວິ
-ມ-ວ	---ມ	-ຫ-ມ	-ວ-ຕ	-ມ--	ຫມ--	---ຄ	---ທ

----	----	--ຫຄ	---ຫ	-ມໍ--	ວິວິ-ມໍ	-ຄໍ-ຫໍ	-ມໍ-ວິ
----	----	-ມ--	-ຫ--	-ມ-ວ	---ມ	-ຄ-ຫ	-ມ-ວ

-ມໍ--	ວິວິ-ມໍ	-ຫໍ-ມໍ	-ວິ-ຕໍ	-ທ-ຄ	--ຫຄ	-ທ--	-ວິ-ວິ
-ມ-ວ	---ມ	-ຫ-ມ	-ວ-ຕ	-ມ--	ຫມ--	---ຄ	---ທ

--ວິມໍ	---ວິ	--ວິມໍ	---ວິ	--ຄທ	-ວິ-ມໍ	-ຄໍ-ຫໍ	-ມໍ-ວິ
--------	-------	--------	-------	------	--------	--------	--------

-ท--	-ร--	-ท--	-ร--	-ช--	-ร-ม	-ล-ช	-ม-ร
------	------	------	------	------	------	------	------

--ลท	-ร-ม	-ล-ช	-ม-ร
-ช--	-ร-ม	-ล-ช	-ม-ร

จากการศึกษาเพลงพื้นดาบพบว่าเป็นเพลงที่เกี่ยวกับพิธีกรรมใช้เวลาที่มีการทำงานบุญต่าง ๆ เช่น ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน และงานบุญอื่น ๆ เป็นเพลงท่อนเดียวมีทั้งหมด 37 วรรค ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์โครงสร้างของเพลงรำดาบ ดังนี้

บันไดเสียงและลูกตกเพลงพื้นดาบ

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ซอล	ซ6	2	ซอล	ซ5
3	โด	ด3	4	โด	ด3
5	โด	ด3	6	โด	ด2
7	โด	ด1	8	ซอล	ซ2
9	โด	ด6	10	โด	ด2
11	ซอล	ซ1	12	ซอล	ซ2
13	โด	ด6	14	โด	ด2
15	ซอล	ซ1	16	ซอล	ซ1
17	โด	ด6	18	โด	ด5
19	โด	ด1	20	โด	ด2
21	โด	ด6	22	โด	ด5
23	โด	ด1	24	โด	ด2
25	โด	ด6	26	โด	ด6
27	ฟา	ฟ1	28	ฟา	ฟ6
29	โด	ด1	30	ซอล	ซ3
31	ซอล	ซ1	32	ซอล	ซ5
33	โด	ด1	34	ซอล	ซ3
35	ซอล	ซ5	36	ซอล	ซ5
37	ซอล	ซ5			

บันไดเสียง พบว่าเพลงร่ำดาบใช้บันไดเสียงในการดำเนินทำนองเพลง 3 บันไดเสียง โด ซอล ฟา บันไดเสียงที่พบมากที่สุด คือ บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด ส่วนบันไดเสียง ฟา พบ

ในวรรคที่ 27 และ 28 เท่านั้น ในเพลงพื้นดาบนี้พบว่าลักษณะของการเปลี่ยนบันไดเสียงมีดังนี้

1. การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยมีโน้ตนอกบันไดเสียงเป็นตัวเชื่อมระหว่างวรรคเพลง ตัวอย่าง ในวรรคที่ 8 และวรรคที่ 9

วรรคที่ 8

--- ซ	-ด-ด	-ท-ล	-ซ-ล
-------	------	------	------

พบว่าในวรรคนี้ใช้บันไดเสียง ซอล โดยมีโน้ตเสียง โด เป็นโน้ตนอกบันไดเสียงเชื่อมระหว่างวรรคเพลง

วรรคที่ 9

-ท-ล	-ร-ด	-ท-ล	ซมซล
------	------	------	------

อาจใช้บันไดเสียง โด หรือบันไดเสียง ซอลก็ได้ เพราะเป็นได้ทั้ง 2 บันไดเสียง แต่จากลักษณะของทำนองเพลงน่าจะเป็นบันไดเสียง โดมากกว่าบันไดเสียง ซอล ดูจากลักษณะการเรียงลำดับเสียงตัวโน้ตและลูกตกในวรรคเพลง จะเห็นว่าวรรคที่ 8 และวรรคที่ 9 มีการเปลี่ยนบันไดเสียง จากบันไดเสียง ซอล เป็นบันไดเสียง โด โดยมีโน้ตเสียง โด จากวรรคที่ 8 เป็นโน้ตเชื่อมการเปลี่ยนบันไดในวรรคที่ 9

2. การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยมีวรรคเพลงเป็นวรรคเชื่อมต่อตัวอย่าง วรรคที่ 31 , 32 , 33

วรรคที่ 31

----	----	-มซล	-ซ-ซ
------	------	------	------

วรรคที่ 32

-ม-ร	ร-ม	-ซ-ม	-ร-ด
------	-----	------	------

วรรคนี้อาจเป็นได้ทั้งบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล ซึ่งพบว่ามีลักษณะ เป็นวรรค เชื่อมในการเปลี่ยนบันไดเสียงจากบันไดเสียง ซอล ในวรรคที่ 31 มาเป็นบันไดเสียง โด ในวรรคที่ 33 ดังพบว่าในวรรคที่ 33 นั้น ใช้บันไดเสียง โด ในการดำเนินทำนองเพลง ดังนี้

วรรคที่ 33

-ม็-ร	ร็-ม	-ซ็-ม็	-ร็-ด็
-------	------	--------	--------

อยู่ในบันไดเสียง โด

3. การเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างฉับพลัน พบการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างฉับพลัน 3 แห่ง คือ ในวรรคที่ 16 วรรคที่ 30 วรรคที่ 34 ดังตัวอย่างการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างฉับพลันใน วรรคที่ 34 วรรคที่ 33

-ม็-ร็	ร็-ม็	-ซ็-ม็	-ร็-ด็
--------	-------	--------	--------

ใช้บันไดเสียง โด จากการเรียงเสียงตัวโน้ตและลูกตกด้วย เมื่อถึงวรรคที่ 34 จะ เปลี่ยนเป็นบันไดเสียง ซอลทันที โดยไม่มีโน้ตเชื่อมวรรคเพลง หรือ บันไดเสียงร่วมในวรรคเพลง มาเป็นตัวบอกถึงการเปลี่ยนบันไดเสียงดังนี้

วรรคที่ 34

-ท-ล	ซมซล	-ท-ล	-ร็-ท
------	------	------	-------

ใช้บันไดเสียง ซอล แต่จะพบว่า วรรคที่ 33 และ 34 นี้ เป็นวรรคที่สัมพันธ์กันเพราะ เสียงที่ 5 6 ของบันไดเสียง ซอล เป็นโน้ตเสียงที่ 2 3 ของบันไดเสียง โด ดังนั้นการเปลี่ยน บันไดเสียงในวรรคนี้จึงเป็นวรรคที่ มีการดำเนินทำนองที่ให้ความรู้สึกไม่ต่างกันมากนัก ในด้าน ทำนองเพลง

กระสวนจังหวะเพลงพื้นดาบ

จากการวิเคราะห์เรื่องกระสวนจังหวะพบว่า ลักษณะการใช้เสียงในทำนองเพลงพื้นดาบ จะใช้ความยาว 2 ห้องเพลง เพื่อมาเชื่อมต่อกันในการสร้างทำนองเพลง รูปแบบจังหวะที่มีความ ยาว 2 ห้องเพลง กระสวนจังหวะในเพลงพื้นดาบมีทั้งหมด 13 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบกระสวนจังหวะที่พบในเพลงพื้นดาบ

รูปแบบที่ 1	--- --	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2	--X --X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3	--X -X-X	จำนวนที่พบ	6 แห่ง
รูปแบบที่ 4	--XX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 5	-X-X -X-X	จำนวนที่พบ	24 แห่ง
รูปแบบที่ 6	-X-X XX-X	จำนวนที่พบ	6 แห่ง
รูปแบบที่ 7	-X-X -XXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 8	-X-X XXXX	จำนวนที่พบ	4 แห่ง
รูปแบบที่ 9	-XXX -X-X	จำนวนที่พบ	17 แห่ง
รูปแบบที่ 10	-XXX -XXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 11	-XXX XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 12	XXXX -X-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 13	XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง

พบว่า รูปแบบที่พบมากที่สุด คือ - x x x - x - x มีจำนวนถึง 24 แห่ง และรองลงมา คือ - x x x - x - x มี 17 แห่ง ส่วนลักษณะอื่น ๆ มีไม่มาก จากการวิเคราะห์รูปแบบของกระสวนจังหวะ พบว่าทำนองของเพลงพื้นดาบที่มีลักษณะ | - x - x | - x - x | เป็นทำนอง 2 ห้องแรก ของวรรณเพลง

ตัวอย่าง ทำนอง 2 ห้องแรกของวรรณเพลง

1. | - ซี่ - ดี่ - รี่ - มี่ |
2. | - ลี่ - ซี่ - มี่ - รี่ |
3. | - ที่ - ลี่ - รี่ - ดี่ |
4. | - ลี่ - รี่ - ดี่ - ซี่ |

เป็นลักษณะทำนองต่าง ๆ เหมือนการบรรเลงยังไม่จบ ทำนองเพลงต้องมีทำนองจังหวะอีก 2 ห้อง มารับจึงจะมีความรู้สึกว่าจบทำนองเล็ก ๆ 1 ทำนอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ซี่ - ดี่	- รี่ - มี่	- ดี่ - ดี่	- รี่ - มี่
-------------	-------------	-------------	-------------

หรือ

- ที่ - ลี่	- รี่ - ดี่	- ที่ - ที่	ลี่ ซี่ รี่
-------------	-------------	-------------	-------------

ซึ่งมีความรู้สึกเหมือนเป็นทำนองสั้น ๆ ที่ต้องขยายทำนองต่อไป ให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น จึงพอสรุปได้ว่า รูปแบบจังหวะ $| - x - x | - x - x |$ ถ้าอยู่ 2 ห้องแรกต้องมีทำนองมาต่อท้าย จึงจะมีความสมบูรณ์ ทำนอง $| - x - x | - x - x |$ ที่ปรากฏอยู่ใน 2 ห้องหลังของวรรคเพลง ตัวอย่างเช่น

1. $| - \text{ซ} - \text{ด} | - \text{ร} - \text{ม} |$
2. $| - \text{ดี} - \text{ลิ} | - \text{ซ้ - มี่} |$
3. $| - \text{ซ้ - มี่} | - \text{ริ} - \text{ดี} |$
4. $| - \text{ท} - \text{ด} | - \text{ซ} - \text{ล} |$

จะเห็นว่า ถ้าไม่มีทำนอง 2 ห้องเพลงแรก เป็นตัวส่งทำนองให้ จะมีความรู้สึกเหมือนเป็นเพลงที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงต้องมีทำนองเพลง 2 ห้องหลังเป็นทำนองส่งให้ ดังตัวอย่าง

1. $| - - - \text{ด} | - \text{ดี} - \text{ดี} | - \text{ซ} - \text{ดี} | - \text{ริ} - \text{ม} |$
2. $| - \text{ดี} \text{ริ} \text{ม} | - \text{ซ้ - ลิ} | - \text{ดี} - \text{ลิ} | - \text{ซ้ - มี่} |$
3. $| - \text{ริ} \text{ดี} \text{ด} | - \text{ดี} - \text{ม} | - \text{ซ้ - มี่} | - \text{ริ} - \text{ดี} |$
4. $| - - - \text{ซ} | - \text{ด} - \text{ดี} | - \text{ท} - \text{ล} | - \text{ซ} - \text{ล} |$

เมื่อนำกระสวนของตัวโน้ต 2 ห้องหลังมาเป็นทำนองส่ง กับลักษณะกระสวน 2 ห้องหลังพบว่า ทำนองมีความสมบูรณ์มากขึ้น

สรุปเรื่องกระสวนจังหวะที่มีทำนองต่าง ๆ ในลักษณะ $| - x - x | - x - x |$ ต้องมีทำนองมาเชื่อมให้ครบวรรค คือ 4 ห้องเพลง จึงจะเกิดความรู้สึกสมบูรณ์ รูปแบบ $| - x x x | - x - x |$ ที่พบในเพลงพื้นดาบพบว่าที่เป็นทำนอง 2 ห้องแรกมีทั้งหมด 6 ทำนอง ตัวอย่างทำนองเป็น

1. $| - \text{ร} \text{ริ} \text{ริ} | - \text{ม} - \text{ริ} |$
2. $| - \text{ดี} \text{ริ} \text{ม} | - \text{ซ} - \text{ล} |$
3. $| - \text{ริ} \text{ดี} \text{ด} | - \text{ดี} - \text{ม} |$
4. $| - \text{ม} \text{ซ} \text{ล} | - \text{ซ} - \text{ซ} |$
5. $| - \text{ด} \text{ดี} \text{ด} | - \text{ร} - \text{ม} |$
6. $| - \text{ดี} \text{ดี} \text{ดี} | - \text{ซ} - \text{ล} |$

จะเห็นเป็นลักษณะทำนองที่คล้ายกับการตั้งคำถามที่ต้องมีคำตอบ หมายถึงลักษณะทำนองเพลงที่ต้องการทำนองต่อท้าย เมื่อมีทำนองต่อท้ายจะให้ความสมบูรณ์ในทำนองเพลง ดังนี้

2 ห้องแรก				2 ห้องหลัง			
- ด ร ม	- ช - ล	- ด - ล	- ช - ม	- ร - ด	- ด - ม	- ช - ม	- ร - ด

ลักษณะทำนองที่อยู่ 2 ห้องหลัง ตัวอย่างเช่น

1. | - ร ร ร | - ม - ร |
2. | - ด ด ด | - ร - ม |
3. | - ม ร ร | - ล - ช |
4. | - ม ช ล | - ล - ช |

ซึ่งก็พบว่าต้องมีทำนอง 2 ห้องของหน้าวรรคเพลงมาเชื่อมกัน จึงจะเกิดทำนองเพลงที่สมบูรณ์มากขึ้น ตัวอย่างดังนี้

- ม ร ร	- ช ล ท	- ม ร ท	- ล - ช
- ล - ร	- ด - ช	- ช ช ช	- ล - ช

สรุปลักษณะกระสวนจังหวะของเพลงพื้นดาบที่พบมากที่สุดทั้ง 2 รูปแบบ เป็นลักษณะทำนองต่าง ๆ ซึ่งต้องเชื่อมทำนองร่วมกันกับทำนองกระชับ จึงจะเป็นทำนองที่สมบูรณ์

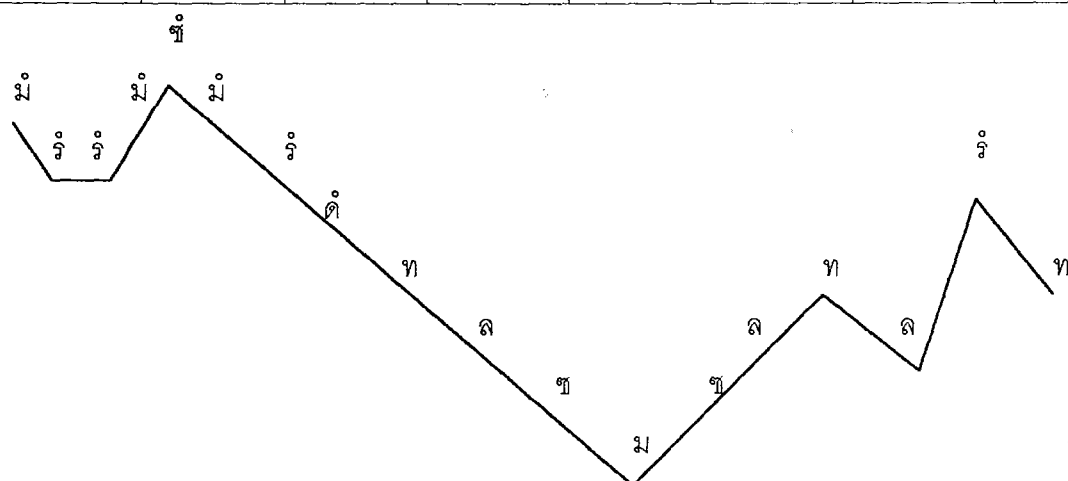
รูปแบบทำนองเพลงพื้นดาบ

1. รูปแบบชาลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
2. รูปแบบชาขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง
3. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 4 แห่ง
4. รูปแบบลงแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 5 แห่ง
5. รูปแบบคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 2 แห่ง
6. รูปแบบคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 2 แห่ง

7. รูปแบบคงที่แล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 4 แห่ง
8. รูปแบบขึ้นแล้วลงแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 3 แห่ง
9. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 2 แห่ง
10. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 3 แห่ง
11. รูปแบบขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 6 แห่ง
12. รูปแบบลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง
13. รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
14. รูปแบบขึ้นแล้วลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง

เมื่อนำรูปแบบของทำนองเพลงมาเชื่อมต่อกัน พบว่า รูปแบบของทำนองเพลงจะมีลักษณะ ขึ้นลงสลับกัน เป็นแบบเรียงเสียงตัวโน้ต ดังตัวอย่าง

-มื-	ริริ-มื	-ซึ-มื	-ริ-ดี	-ท-ล	ซมซล	-ท-ล	-ริ-ท
------	---------	--------	--------	------	------	------	-------

เพลงเรืวมอญเพลงที่ 1

__ด__ด__	__ล__ซ__	__ฟ__ม__	__ร__ด__	__ด__ด__	__ล__ซ__	__ฟ__ม__	__ร__ด__
__ด__	__ล__ซ__	__ม__	__ร__ด__	__ด__	__ล__ซ__	__ม__	__ร__ด__

__ม__ร__	__ด__ล__	__ซ__ล__	__ด__ร__	__ซ__ด__	__ร__ม__	__ซ__ม__	__ร__ด__
__ม__ร__	__ด__ล__	__ม__	__ด__ร__	__ร__ด__	__ร__ม__	__ซ__ม__	__ร__ด__

__ด__ด__	__ล__ล__	__ซ__ล__	__ด__ร__	__ซ__ด__	__ร__ม__	__ซ__ม__	__ร__ด__
__ซ__ด__	__ซ__	ซม__	__ด__ร__	__ร__ด__	__ร__ม__	__ซ__ม__	__ร__ด__

จากการศึกษาพบว่า เพลงเรืวมอญเป็นเพลงพิธีกรรม ใช้เวลาในการทำพิธีสงฆ์ หรือพิธีกรรมทางศาสนา และบรรเลงเวลาที่มีการละเล่นที่สนุกสนานต่าง ๆ เป็นเพลง 1 ท่อน มี 3 ประโยค เพลง 1 ท่อน มี 3 ประโยคเพลง 6 วรรค ผู้วิจัยได้วิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างเพลงเรืวมอญไว้ ดังนี้

บันไดเสียง ซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดทำนองเพลงของเพลงเรืวมอญเพลงที่พบว่ามี 2 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ซึ่งในเพลงเรืวมอญเพลงที่ 1 พบว่ามีการเปลี่ยนบันไดเสียง 2 ลักษณะคือ

1. การเปลี่ยนบันไดเสียง โดยมีโน้ตนอกเป็นบันไดเสียงเป็นตัวเชื่อมวรรคเพลง

ตัวอย่าง วรรคที่ 1

- ด ด ด	- ล - ซ	- ฟ ม ม	- ร - ด
---------	---------	---------	---------

ในวรรคที่ใช้บันไดเสียง โด และมีโน้ตเสียง ฟา เป็นโน้ตนอกบันไดเสียง และเป็นตัวเชื่อมวรรคเพลงระหว่างวรรคที่ 1 และวรรคที่ 2 พบว่าวรรคที่ 2 ใช้บันไดเสียงฟา ดังนี้

ตัวอย่าง วรรคที่ 2

- ด ด ด	- ล - ซ	- ฟ ม ม	- ร - ด
---------	---------	---------	---------

2. การเปลี่ยนบันไดเสียงแบบจับพลัน การเปลี่ยนบันไดเสียงลักษณะนี้ พบในวรรคที่ 3

ตัวอย่าง วรรคที่ 3

- ม - ร	- ด - ล	- ม ซ ล	- ด - ร
---------	---------	---------	---------

ใช้บันไดเสียง โด

พบว่า ในวรรคที่ 2 เป็นได้ทั้งบันไดเสียง ฟา และบันไดเสียง โด อยู่ในวรรคเดียวกัน เมื่อมาถึงวรรคที่ 3 พบบันไดเสียงในวรรคที่ 3 มีเพียงบันไดเสียงเดียว คือ บันไดเสียงโดและไม่มีโน้ตจร

ใด ๆ ปรากฏในวรรค 3 จึงพอสรุปได้ว่า วรรคที่ 2 เป็นวรรคเชื่อมวรรคเพลงเพราะสามารถมีบันไดเสียงใดถึง 2 บันไดเสียง

บันไดเสียงและลูกตกเพลงเร็วมอญเพลงที่ 1

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ฟา	ฟ5	2	ฟา	ฟ5
3	โด	ด2	4	โด	ด1
5	โด	ด2	6	โด	ด1

รูปแบบกระสวนจังหวะที่พบในเพลงเร็วมอญเพลงที่ 1

รูปแบบที่ 1 $_X_X_X_X$ จำนวนที่พบ 6 แห่ง

รูปแบบที่ 2 $_X_X_XXX$ จำนวนที่พบ 1 แห่ง

รูปแบบที่ 3 XXXX_X_X จำนวนที่พบ 1 แห่ง

รูปแบบที่ 4 $_XXX_X_X$ จำนวนที่พบ 4 แห่ง

ซึ่งพบว่า กระสวนจังหวะที่พบมากที่สุดคือ $-x-x | -x-x |$ รองลงมาคือ $-xxx | -x-x |$

ตัวอย่างลักษณะกระสวนจังหวะรูปแบบ $-x-x | -x-x |$ เช่น

$| -ม - ร | - ด - ล |$

$| -ช - ด | - ร - ม |$

$| -ช - ม | - ร - ด |$

ลักษณะของทำนองกระสวนจังหวะที่พบว่าเชื่อมกันเป็นทำนองจะต้องมีกระสวนจังหวะ

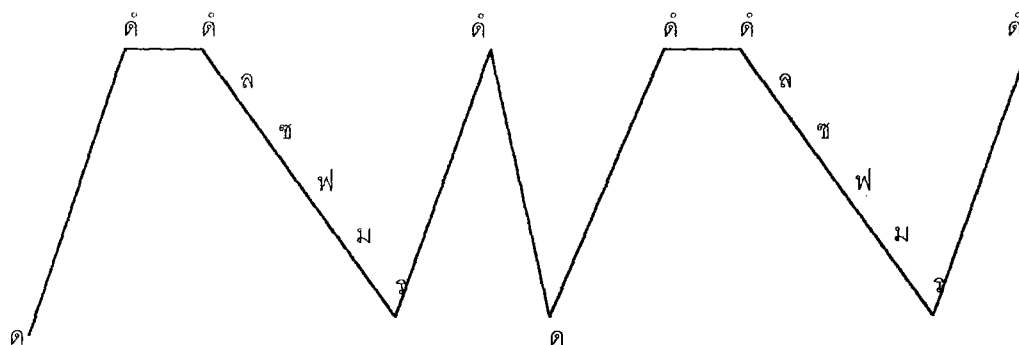
$| x x - x | - x - x |$ เสมอ ตัวอย่าง

- ม - ร	- ด - ล	- ม ช ล	- ด - ร
- ช - ด	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ด

รูปแบบทำนองที่พบในเพลงเรีวมอญเพลงที่ 1

1. รูปแบบขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 3 แห่ง
2. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
3. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 2 แห่ง

รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่พบมากที่สุดคือ ขึ้นแล้วลง ซึ่งมีลักษณะรูปแบบการเคลื่อนที่นำมาเชื่อมทำนองของวรรคเพลง ดังนี้

เพลงเรืวมอญเพลงที่ 2

ท่อน 1

-มี้วี่	---วี่	-วี่-มี้	-ฟี่-ชี่	-มี้-ฟี่	-ลี่-ชี่	-ลี่-ชี่	-มี้-วี่
---ชี่	-ร--	-ล-ท	-ด-ชี่	-ท-ท	-ล-ชี่	--ชี่-	--ร-

-มี้--	มี้--ฟี่	-มี้--	มี้--วี่
--วี่-	-วี่ดี่-	--วี่-	-วี่ดี่-

ท่อน 2

-มี้วี่	---วี่	-ชี่-ชี่	-ชี่-วี่	ฟี่-วี่ฟี่	-วี่--	-วี่-วี่	-ท--
---ชี่	-ร--	-ร--	ร-ร	-ดี่--	ท-ดี่ท	-ชี่--	ชล-ล

-ล--	ล--ท	-ล--	ล--ชี่
-ม-ชี่	-ชี่ม-	-ม-ชี่	-ชี่ม-

ท่อน 3

-ลชช	---ชี่	--ลท	ดี่--วี่	----	-วี่--	-มี้-วี่	--ลท
---ด	-ชี่--	-ชี่--	-ร--	-ชี่-ร	----	--ร-	-ชี่--

----	-ลทวี่	-มี้-วี่	-วี่-วี่
----	ชี่-ร	-วี่ท	-ล-ชี่

จากการศึกษาเพลงมอญเพลงที่ 2 พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีสงฆ์หรือใช้ในเวลามีการละเล่นต่าง ๆ เช่นเดียวกับเพลงมอญเพลงที่ 1 โครงสร้างของเพลงเป็นเพลงที่มี 3 ท่อนในแต่ละท่อนมี 3 วรรคผู้วิจัยกำหนดหัวข้อวิจัยไว้ดังนี้

บันไดเสียง

บันไดเสียงและลูกตกเพลงเรืวมอญเพลงที่ 2

ท่อน 1

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ชอล	ช1	2	ชอล	ช5
3	โด	ด2			

ท่อน 2

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ซอล	ซ5	2	ฟา	ฟ3
3	ซอล	ซ1			

ท่อน 3

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	ซอล	ซ6	2	ซอล	ซ3
3	ซอล	ซ1			

พบว่า มี 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด ซอล และ บันไดเสียง ฟา ดังนี้

ท่อนที่ 1 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และ บันไดเสียง โด วรรค 1 และ วรรค 2 เป็นบันไดเสียงซอล ส่วนวรรคที่ 3 เปลี่ยนเป็นบันไดเสียง โด ลักษณะการเปลี่ยนบันไดเสียงของ วรรคที่ 2 และ วรรคที่ 3 เป็นการเปลี่ยนแบบการเปลี่ยนโดยฉับพลันเนื่องจากพบว่าในวรรคที่ 2 ใช้ บันไดเสียง ซอล พอวรรคที่ 3 พบว่าเป็นบันไดเสียง โด โดยไม่พบว่ามีโน้ตนอกบันไดเสียงเป็นตัว เชื่อมระหว่างวรรคและไม่พบวรรคเพลงที่มีลักษณะวรรคเชื่อมแต่พบว่ามีโน้ตที่สัมพันธ์กันคือโน้ต เสียง เร และโน้ตเสียง มี ที่เป็นโน้ตอยู่ในบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล โดยเป็นโน้ตเสียงที่ 2 และ 3 ในบันไดเสียง โด และเป็นโน้ตตัวที่ 5 และ 6 ของบันไดเสียง ซอล การเปลี่ยนบันไดเสียงใน วรรค 2 และ 3 มีลักษณะ ดังนี้

วรรคที่ 2

| - มี - ท | - ล - ซ | - ล ซ ซ | - มี ร | พบว่าอยู่ในบันไดเสียง ซอล

| - - มี | มี ร ด ฟ | - มี - | มี ร ด ร | พบว่าเป็นบันไดเสียง โด

ท่อนที่ 2 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ซอล และ บันไดเสียง ฟา พบว่ามีการเปลี่ยน บันไดเสียงแบบมีโน้ตนอกบันไดเสียงเป็นตัวเชื่อมบันไดเสียงระหว่างวรรค

ตัวอย่าง

วรรคที่ 2

ฟิดริฟิ	ทริคิ	- ริ - ริ	ซล - ท
---------	-------	-----------	--------

ใช้บันไดเสียง ฟา มีโน้ตเสียง ที่ เป็นโน้ตนอกบันไดเสียงที่เชื่อมระหว่างวรรคที่ 2 และ วรรคที่ 3 เนื่องจากวรรคที่ 3 ใช้บันไดเสียง ซอล ดังนี้

- ล - ซ	ลซมท	- ล - ซ	ลซมซ
---------	------	---------	------

ท่อนที่ 3 ใช้บันไดเสียง ซอล เพียงบันไดเสียงเดียวไม่พบการเปลี่ยนบันไดเสียงในลักษณะใด

รูปแบบกระสวนจังหวะที่พบในเพลงเรืวมอญเพลงที่ 2

ท่อน 1

รูปแบบที่ 1 -X-X -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 2 -XXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3 -XXX -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4 -X-X XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5 -XX- XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

ท่อน 2

รูปแบบที่ 1 -XXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2 XXXX XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3 -X-X XX-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 4 -X-X XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง

ท่อน 3

รูปแบบที่ 1 -XXX -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 2 ---- XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 3 -XXX XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 4 -X-X -X-	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5 -XXX -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

กระสวนจังหวะที่พบมากที่สุดคือรูปแบบ | -X - X | และรองลงมาเป็นรูปแบบ | -X XX | -X- X | ซึ่งกระสวนจังหวะทั้ง 2 แบบจะต้องนำเอาทำนองของกระสวนจังหวะมาเชื่อมกันจึงจะได้ทำนองสมบูรณ์ดังนี้

วรรคที่ 1

- มริวิ	- ร - มี่	- ร - ม	- พ- ฑ
---------	-----------	---------	--------

วรรคที่ 2

- มี่ - ฑ	- ลี่ - ฑ	- ลชช	- มรร
-----------	-----------	-------	-------

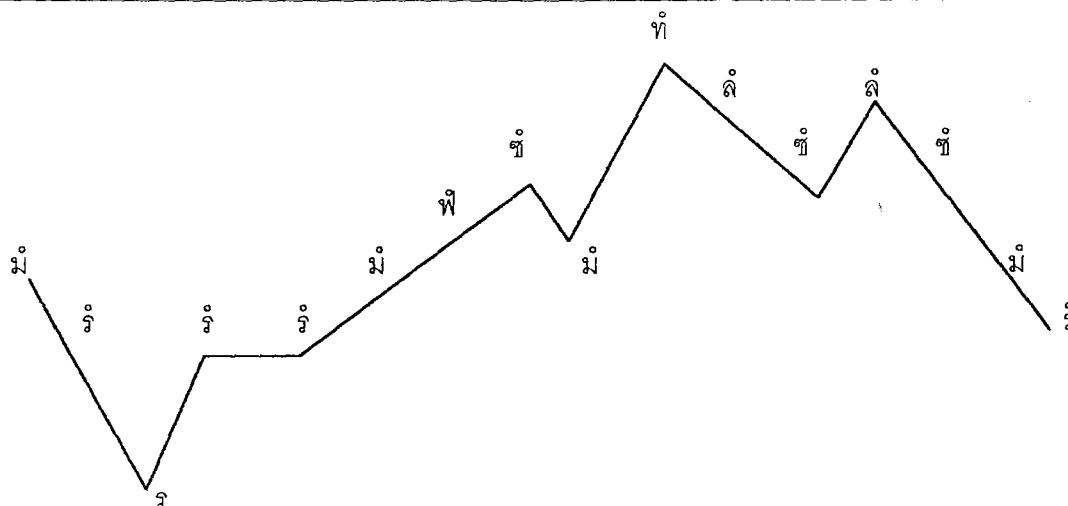
รูปแบบทำนองที่พบในเพลงเรีวมอญเพลงที่ 2

1. รูปแบบคงที่แล้วขึ้น จำนวนที่พบ 2 แห่ง
2. รูปแบบขึ้นแล้วลงแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 2 แห่ง
3. รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
4. รูปแบบคงที่ จำนวนที่พบ 1 แห่ง
5. รูปแบบลงแล้วขึ้นแล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
6. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง จำนวนที่พบ 1 แห่ง
7. รูปแบบคงที่แล้วลงแล้วขึ้น จำนวนที่พบ 1 แห่ง

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง

พบว่า การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นแบบสูงขึ้นแล้วต่ำลงรองลงมาคือรูปแบบคงที่ แล้วสูงขึ้นและเมื่อนำรูปแบบของทำนองการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมาเชื่อมต่อกันจะพบรูปแบบดังนี้

- มี่ รี่	--- รี่	- รี่ - มี่	- ฟี่ - ฑี่	- มี่ - ฑี่	- ลี่ - ฑี่	- ลี่ - ฑี่	- มี่ - รี่
-----------	---------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

เพลงเข่นเหล้ามอญ

ท่อน 1

---	---	---ด	-ร-ม	---ช	---ม	--ร-ม	ช-ล-ช
---	---	-ช--	-ด--	-ร--	-ร--	-ด--	--ช-

---	---ล	-ช ^๑ ล ^๑ ท	-ล ^๑ -ช ^๑	---	---ม	---ช ^๑	---ช ^๑
---	---ล	-ช-ลท	-ล-ช	---	--ม-	-ม--	-ม--

-ล--	ช ^๑ -ม ^๑ ช ^๑ -	-ล--	ช ^๑ ม ^๑ --	-ด--	ด ^๑ ร ^๑ --	ม ^๑ ร ^๑ ---	ด ^๑ ร ^๑ -ด ^๑
--ช ^๑ ม ^๑	-ร ^๑ --	--ช ^๑ ม ^๑	--ร ^๑ ด ^๑	-ช-ล	--ช-ล	--ด ^๑ ล	---ช

-ด--	ด ^๑ ร ^๑ --	ม ^๑ ร ^๑ ---	ด ^๑ ร ^๑ -ด ^๑
-ช-ล	--ช-ล	--ด ^๑ ล	---ช

ท่อน 2

---	-ม ^๑ -ม ^๑	-ช ^๑ -ม ^๑	-ร ^๑ -ด ^๑	-ท--	ท--ด ^๑	-ท--	ท--ด ^๑
--ม	---	-ช-ม	-ร-ด	-ม-ล	-ลช-	--ล-	-ลช-

---	--ม ^๑ ม ^๑	-ช ^๑ -ม ^๑	-ร ^๑ -ด ^๑	-ท--	ท--ด ^๑	-ท--	ท--ด ^๑
---	-ม--	-ช-ม	-ร-ด	--ล-	-ลช-	--ล-	-ลช-

---	-ม ^๑ -ม ^๑	-ช ^๑ -ม ^๑	-ร ^๑ -ด ^๑	--ลท	-ท-ล	ทล---	---ล
---ม	---	-ช-ม	-ร-ด	-ช--	--ล-	--ชม	รล--

ท่อน 3

---	ล-ลล	---	ล-ลล	---	ช-ชช	--ร-ม	-ช-ล
---	-ล--	---	-ล--	---	-ช--	-ด--	-ช-ล

---	ล-ลล	---	ช-ชช	---	ม-มม	--ร-ม	-ช-ล
---	-ล--	---	-ช--	---	-ล--	-ด--	-ช-ล

-ท-ล	--ชล	-ทริ-	ทล--	--ชล	-ช-ม	--ชล	-ช-คั
-ม--	ชม---	---ล	--ชม	-ม--	-ร-ล	-ม--	-ร-ด

-ท-ล	--ชล	-ทริ-	ทล--	--ชล	-ช-ม	--ชล	-ช-คั
-ม--	ชม---	---ล	--ชม	-ม--	-ร-ล	-ม--	-ร-ด

จากการวิเคราะห์เพลงเช่นเหล่านี้พบว่าเพลงเช่นเหล่านี้เป็นเพลงที่อยู่ในพิธีกรรมซึ่งมีการแบ่งโครงสร้างของเพลงไว้คือเป็น 3 ท่อน ท่อน 1 มีความยาว 7 วรรค ท่อน 2 มีความยาว 6 วรรค ท่อน 3 มีความยาว 8 วรรค ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อวิจัยไว้ดังนี้

บันไดเสียงและลูกตกเพลงเช่นเหล่านี้

ท่อน 1

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด3	2	โด	ด1
3	ซอล	ซ1	4	ซอล	ซ1
5	โด	ด5	6	โด	ด1
7	โด	ด1			

ท่อน 2

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด1	2	โด	ด1
3	โด	ด1	4	โด	ด1
5	โด	ด1	6	ซอล	ซ2

ท่อน 3

วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่	วรรค	บันไดเสียง	ลูกตกเสียงที่
1	โด	ด6	2	โด	ด6
3	โด	ด5	4	โด	ด6
5	ซอล	ซ6	6	โด	ด1
7	ซอล	ซ6	8	โด	ด1

พบว่าเพลงเช่นเหล่านี้เป็นเพลงที่มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล ทั้ง 2 บันไดเสียงจะทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดทำนองเพลงในแต่ละท่อนจากการวิเคราะห์พบว่าลูกตกของทำนองเพลงจะมีหลายเสียงแต่เป็นลูกตกที่อยู่ในบันไดเสียงทั้ง 2 บันไดเสียงนี้เท่านั้นซึ่งพบรูปแบบการเปลี่ยนบันไดเสียงในวรรคเพลงดังนี้

1 การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยมีวรรคเพลงเชื่อม จากตัวอย่างวรรคที่ 4 ที่ 5 และวรรคที่ 6 ของเพลงเช่นเหล่านี้ ท่อนที่ 1 วรรคที่ 4 เป็นบันไดเสียง ซอล เมื่อทำนองเพลงดำเนินมาถึงวรรคที่ 5 จะพบว่าในวรรคที่ 5 สามารถเป็นได้ทั้งบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด เมื่อถึงวรรคที่ 6 พบว่าทำนองเพลงที่ปรากฏอยู่นั้นอยู่ในบันไดเสียง โด ดังนั้นในวรรคที่ 5 ควรจะเป็นวรรคเชื่อมทำนองเพลงระหว่างวรรคที่ 4 และวรรคที่ 6 ในจะพบลักษณะการเปลี่ยนบันไดเสียงเช่นนี้ปรากฏอยู่ในหลายวรรคเพลง

ตัวอย่างการเปลี่ยนบันไดเสียงโดยมีวรรคเพลงเชื่อมระหว่างวรรค

| - - - | - - มี่ | - มี่ - ซี่ | - ม - ซี่ | วรรคที่ 4

| - ลี่ ซี่ มี่ | ซี่ รี่ มี่ ซี่ | - ลี่ ซี่ มี่ | - ซี่ มี่ รี่ ดี่ | วรรคที่ 5

| - ด - ล | ดี่ รี่ ซี่ ล | มี่ รี่ ดี่ ล | ดี่ รี่ - ดี่ | วรรคที่ 6

2 การเปลี่ยนบันไดเสียงโดยฉับพลัน การเปลี่ยนบันไดเสียงเช่นนี้จะพบบ่อยครั้งที่สุดในเพลงเช่นเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงโดยไม่มีโน้ตนอกบันไดเสียงมาเชื่อมและไม่พบวรรคเพลงใดปรากฏก่อนมีการเปลี่ยนบันไดเสียงทั้งสิ้นเมื่อหมดบันไดเสียงหนึ่งแล้วเปลี่ยนเป็นอีกหนึ่งบันไดเสียงทันที ดังตัวอย่างการเปลี่ยนบันไดเสียงในวรรคที่ 5 และวรรคที่ 6 ของเพลงในท่อนที่ 2

ตัวอย่าง

| - - - ม | - มี่ - มี่ | - มี่ - ซี่ | - รี่ - ด | วรรคที่ 5

| ซล ท | - ท ล ล | ท ล ซ ม | รล - ล | วรรคที่ 6

พบว่าในวรรคที่ 6 จะเปลี่ยนบันไดเสียงจากบันไดเสียง โด มาเป็นบันไดเสียง ซอล เลย โดยไม่มีโน้ตนอกบันไดเสียงและวรรคเพลงใด ๆ มาเป็นตัวเชื่อมประโยคและวรรคของเพลงมีเพียงโน้ตสัมผัสกันคือเสียง ซอล และโน้ตเสียง ลา เท่านั้นที่พบในบันไดเสียงทั้ง 2

รูปแบบกระสวนจังหวะเพลงเช่นเหล่านี้มอญ

ท่อน 1

รูปแบบที่ 1 ---- จำนวนที่พบ 1 แห่ง

รูปแบบที่ 2 ---- -X จำนวนที่พบ 1 แห่ง

รูปแบบที่ 3 ---- -XX จำนวนที่พบ 1 แห่ง

รูปแบบที่ 4 -X-X -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 5 -X-X -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 6 -X-X XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 7 -XXX -X-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 8 -XXX XXXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 9 XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง

ท่อน 2

รูปแบบที่ 1 ---- -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 2 --X -X-X	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 3 -X-X -X-X	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 4 -X-X XXXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 5 -XX- XXXX	จำนวนที่พบ	3 แห่ง
รูปแบบที่ 6 -XXX -XXX	จำนวนที่พบ	1 แห่ง
รูปแบบที่ 7 XXXX XX-X	จำนวนที่พบ	1 แห่ง

ท่อน 3

รูปแบบที่ 1 ---- XXXX	จำนวนที่พบ	6 แห่ง
รูปแบบที่ 2 -X-X XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง
รูปแบบที่ 3 -XXX -X-X	จำนวนที่พบ	6 แห่ง
รูปแบบที่ 4 -XXX XXXX	จำนวนที่พบ	2 แห่ง

พบว่ากระสวนจังหวะของเพลงจะมีหลายรูปแบบสลับกันในระหว่างวรรคทั้ง 3 ท่อน เพลงมีกระสวนจังหวะที่พบต่างกัันดังนี้

ท่อนที่ 1 กระสวนจังหวะที่พบมากที่สุดคือ -X-X -X-X และกระสวนจังหวะ -XXX XXXX ซึ่งในการดำเนินทำนองจะพบว่า ต้องนำกระสวนจังหวะมาเชื่อมต่อกันจึงครบทำนอง ดังตัวอย่างของทำนองในวรรคที่ 2

| - ร - ซ | - ร - ม | - ด ร ม | ซั ล ซ ซ |

ท่อนที่ 2 กระสวนจังหวะที่พบมากที่สุด -X-X -X-X และกระสวนจังหวะ -XX XXXX กระสวนจังหวะรูปแบบ ที่ 1 มีลักษณะทำนองดังนี้

| - ซ้ - ม้ | - ร้ - ด้ | ซึ่งพบว่า เป็นทำนองอยู่ 2 ห้องหลังของวรรคเพลง ดังตัวอย่าง

| - - - - | - ม ม ม | - ซ้ - ม้ | - ร้ - ด้ | วรรคที่ 3

ท่อนที่ 3 กระสวนจังหวะที่พบในท่อนที่ 3 มากที่สุดคือ - XXX - X - X ลักษณะทำนองดังกล่าวได้จะพบใน 2 ห้องหลังของวรรค แก่ทำนองในวรรค ที่ 2 4 6 และวรรคที่ 8 ดังนี้

| - ม ซ ล | - ซ - ม | - ม ซ ล | - ซ - ด | วรรคที่ 6 และวรรคที่ 8

| - - - - | ซ ซ ซ ซ | - ด ร ม | - ซ - ล | วรรคที่ 2

| - - - - | ม ล ม ม | - ด ร ม | - ซ - ล | วรรคที่ 4

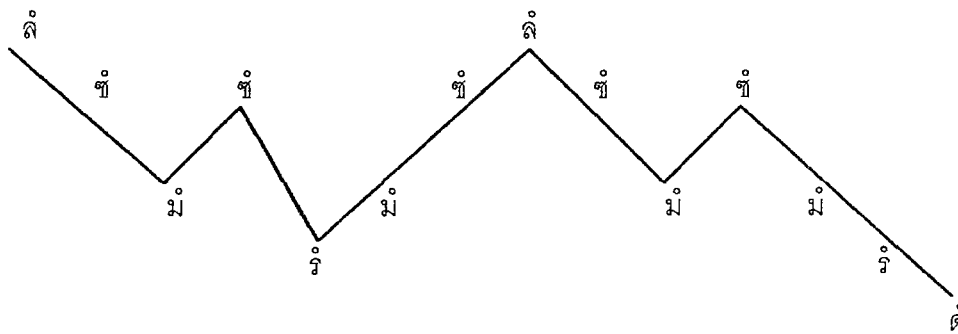
รูปแบบทำนองที่พบในเพลงเช่นหล้ามอญ

1.		รูปแบบขาลง	จำนวนที่พบ 1 แห่ง
2.		รูปแบบขาขึ้น	จำนวนที่พบ 1 แห่ง
3.		รูปแบบคงที่แล้วลง	จำนวนที่พบ 3 แห่ง
4.		รูปแบบคงที่แล้วขึ้น	จำนวนที่พบ 3 แห่ง
5.		รูปแบบขึ้นแล้วลง	จำนวนที่พบ 2 แห่ง
6.		รูปแบบคงที่	จำนวนที่พบ 1 แห่ง
7.		รูปแบบลงแล้วขึ้น	จำนวนที่พบ 4 แห่ง
8.		รูปแบบขึ้นแล้วคงที่แล้วลง	จำนวนที่พบ 2 แห่ง
9.		รูปแบบลงแล้วคงที่แล้วขึ้น	จำนวนที่พบ 1 แห่ง
10.		รูปแบบขึ้นแล้วลงแล้วขึ้น	จำนวนที่พบ 2 แห่ง

11. รูปแบบขึ้นแล้วคงที่ จำนวนที่พบ 1 แห่ง

การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเช่นเหล่าที่พบบ่อยๆคือคงที่แล้วลง คงที่แล้วขึ้นดังตัวอย่างการของทำนองเพลงเมื่อนำมาเชื่อมกันได้รูปแบบดังนี้

-ลิ้ม	ชิมมิ	-ลิ้ม	ชิมมิ
-------	-------	-------	-------

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา วิจัยเพลงรำผีของชาวมอญจังหวัดปทุมธานีซึ่งได้ดำเนินการมาเป็นลำดับสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและบทบาทของเพลงรำผีในจังหวัดปทุมธานี
- 2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทเพลงรำผีของจังหวัดปทุมธานี
- 3 เพื่อรวบรวมเพลงในพิธีรำผีทั้ง 8 เพลง บันทึกเป็นโน้ตไทยและโน้ตสากล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เริ่มจากการ รวบรวมข้อมูลงานวิจัย จากเอกสาร หนังสือวิชาการ บทความที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์และเข้าร่วมในพิธีกรรมจริง ซึ่งจากการศึกษาสภาพความเป็นจริงของชุมชนชาวมอญ โดยการศึกษา เรื่องราวเกี่ยวกับดนตรี วัฒนธรรมต่างๆ รวมถึงความเป็นอยู่ของชาวมอญในปัจจุบัน จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานวิจัยในรูปแบบการพรรณนา ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการค้นคว้าและวิจัยเป็นขั้นตอนต่อไป

การรวบรวม และศึกษาข้อมูล

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมได้มาจากการศึกษาซึ่งแยกได้ดังนี้

- 1 ศึกษาจากสภาพทั่วไปของชุมชนและวัฒนธรรมต่างที่เกี่ยวข้องกับดนตรี โดยเฉพาะพิธีรำผีกับชุมชนในปัจจุบัน
- 2 ข้อมูลจากบทความหรือข้อความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือทางวิชาการ และหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก และใช้ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือวิชาการเป็นข้อมูลสนับสนุนโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพของชุมชน

เป็นการวิเคราะห์ในเรื่องของวัฒนธรรมที่มีดนตรีเกี่ยวข้องอยู่ด้วยโดยนำมาจัดลำดับความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของชุมชนกับวัฒนธรรมต่างๆ และเรื่องของดนตรีกับวัฒนธรรม ในเรื่องความเชื่อถือเรื่องผีมอญปัจจุบันนี้ ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิจัย พบว่า ชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี ที่ยังใช้ภาษามอญและเป็นคนมอญเก่าแก่ ยังมีความเชื่อเรื่องผีมอญ และยังมีการทำพิธีรำผีเพื่อเป็นการบนบานต่อผี และเป็นการแก้บนอยู่ แต่คนมอญบางกลุ่มที่ผสมกับคนเชื้อสายอื่น ๆ ก็จะไม่มีความเชื่อเรื่องผีมอญน้อยลง โดยส่วนใหญ่แล้ว ในอำเภอเมือง และอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานียังคงมีความเชื่อเรื่องผีมอญอยู่อย่างเดิม แต่การทำพิธีรำผีลดน้อยลงเนื่องจากขัดข้องเรื่องงบประมาณการใช้จ่าย จึงทำให้การจัดพิธีรำผีในปัจจุบันลดขั้นตอนลง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เพลงที่ใช้ในพิธีรำผีหายไปด้วย เนื่องจากเพลงในพิธีรำผีนั้น เป็นเพลงที่ใช้เฉพาะเจาะจงในแต่ละขั้นตอน ในปัจจุบันนี้เพลงรำผีที่ยังคงมีเหลืออยู่ พบว่าเหลือเพียง 8 เพลง บรรเลงสลับกันไปมา ส่วนวงดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีรำผีในปัจจุบัน เป็นวงปี่พาทย์มอญเครื่อง 5 คือนำเอาระนาดเอกของไทยเข้าไปร่วมบรรเลงร่วมกับวงดนตรีมอญดั้งเดิม

2. ลักษณะเฉพาะของดนตรีมอญ

จากการศึกษาและวิจัยพบว่าดนตรีมอญเป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง เพลงในแต่ละเพลงมีบทบาทและหน้าที่ในการบรรเลงเฉพาะตัว ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ในเรื่องบทบาทหน้าที่และการบรรเลง ลักษณะทั่ว ๆ ไปของดนตรีมอญไว้ดังนี้

2.1 ระบบเสียงของดนตรี เสียงของดนตรีมอญมีเสียงต่ำ การดำเนินทำนอง และการเคลื่อนที่ของทำนองและระดับเสียงของเครื่องดนตรีมอญจะตรงกับเสียงเพี้ยนขอล่างของดนตรีไทยการจัดระบบเสียงยึด“ฆ้องมอญวงใหญ่”เป็นหลัก การบังคับการใช้มือฆ้องมอญ จะแสดงให้เห็นสำเนียงของเพลงมอญได้อย่างชัดเจน ในระบบเสียงของฆ้องมอญนั้นจะมีการกระโดดข้ามเสียงไม่เป็นลำดับเสียงเหมือนเสียงในดนตรีไทย เป็นผลให้การบรรเลงฆ้องมอญมีรูปแบบที่เฉพาะตัวซึ่งเกิดจากการบรรเลงและเกิดเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ของทำนองเพลงและการบรรเลงที่เรียกว่า หลุม เสียง ถ่างเสียง ทดเสียง

2.2 การบรรเลงเพลง จะพบว่าท่วงทำนองของบทเพลงมอญจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของบทเพลง เช่นเพลงประจำบ้าน เพลงประจำวัด จัดเป็นเพลงประโคนจะขึ้นเพลงด้วยตะโพนมอญก่อน เนื่องจากตะโพนมอญซึ่งมีหน้าที่บรรเลงทำนองและยังเป็นเครื่องมือที่คอยกำกับบทเพลงด้วยจึงมีหน้าที่ขึ้นเพลงที่เป็นเพลงประโคนเพราะเพลงประโคนของเก่าคือเพลงที่ถูก

จัดไว้บรรเลงเฉพาะงานอวมงคลเท่านั้นส่วนเพลงบรรเลงรื่นเริงทั่ว ๆ ไป จะขึ้นบทเพลงด้วยฆ้องมอญ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่เป็นเครื่องหลักที่ดำเนิน เพลงมอญมาแต่โบราณและมีเสียงกังวานสดใส และสื่ออารมณ์สนุกสนานได้เป็นอย่างดี การบรรเลงเพลงมอญด้วยฆ้องมอญจะมีหลุมเสียงดังนั้นในการบรรเลงจะใช้วิธีหลบหลุมเสียง สามารถทำได้หลายวิธีเช่นการบรรเลงคู่ 4 หรือหลบหลุมด้านเสียงต่ำไปบรรเลงเสียงสูงแทนแต่การบรรเลงเสียงสูงจะบอกสำเนียงเพลงได้ไม่ชัดเจนเท่าเสียงต่ำ การบรรเลงเพลงมอญนั้นถ้าผู้บรรเลงมีความรู้และความเข้าใจเรื่องบทเพลงและวิธีการบรรเลง จะรู้ว่าทำนองเพลงมอญแท้ๆ นั้นจะบรรเลงห่าง แต่เป็นไปอย่างมีระเบียบเทคนิคการบรรเลงจะสามารถบอกสำเนียงได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันการบรรเลงเพลงมอญจะพบว่ามีมีการปรุงแต่งเสียงให้ละเอียดขึ้นกว่าเดิมทำให้สำเนียงเพลงและลักษณะเฉพาะของความเป็นดนตรีมอญถูกกลืนหายไปจากเดิม การบรรเลงในปัจจุบัน บอกสำเนียงเพลงมอญได้ไม่ชัดเจนเหมือนการบรรเลงแบบเก่า ซึ่งในปัจจุบันนักดนตรีที่ยังบรรเลงเพลงมอญของเก่าที่ยังเหลืออยู่บ้างแต่น้อยมาก ลักษณะการบรรเลงเพลงมอญรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่เปรียบเทียบให้เห็นได้ดังนี้

ทำนองที่ 1

มื้อมอญแบบเก่า

--ลล	-ล-ล ⁵	-ขลท	-ล-ล	-ขลท	-ล-ล	-ขขข	-ข-ม
-มข	-ข-ร	--รข	-ข-ด				

มื้อมอญแบบปัจจุบัน

--ลล	-ล-ร	ลรลท	-ล-ล	-ขลท	-ล-ล	-ลขข	-ม-ม
ขลขข	-ร-ร	ขลขข	-ด-ด				

หรือทำนองที่ 2 ดังนี้

มื้อมอญแบบเก่า

-ล-ข	-ม-ร	-ด-ข	-ข-ด	-ขลท	-ล-ล	-ม--	-ร-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

มื้อมอญแบบปัจจุบัน

-ล-ข	-ม-ร	-ข-ม	-ร-ด	-ขลท	-ล-ล	ทลขม	รล-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

2.3 การผสมวงดนตรีมอญ แบ่งตามลักษณะการผสมของวงดนตรีมอญแบบเดิมจนวิวัฒนาการมาถึงปัจจุบัน ได้ดังนี้

2.3.1 วงรูปแบบเดิม ประกอบด้วย

2.3.1.1 ปี่มอญ

2.3.1.2 ซ้องมอญ

2.3.1.3 เปิงมาง 1 ลูก

2.3.1.4 ตะโพนมอญ 1 ใบ

2.3.2 การผสมวงที่นำเอาเครื่องดนตรีไทยเข้าไปผสม แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

2.3.2.1 ปี่พาทย์มอญเครื่องห้า

2.3.2.2 ปี่พาทย์มอญเครื่องคู่

2.3.2.3 ปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่

บทเพลงและการวิเคราะห์

บทเพลงที่ใช้ประกอบพิธีรำผีในปัจจุบันมีทั้งหมด 8 เพลง ซึ่งผลของการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของดนตรี ปรากฏให้เห็นในบทเพลงต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้

1. บันไดเสียง

บันไดเสียงที่พบจากการศึกษาเพลงรำผีทั้ง 8 เพลงมีทั้งหมด 4 บันไดเสียง ดังนี้

1.1 เพลง 12 ภาษา

เพลงที่ 1 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล

เพลงที่ 2 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล

เพลงที่ 3 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล

เพลงที่ 4 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล

เพลงที่ 5 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล

เพลงที่ 6 มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล

เพลงที่ 7 มี 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด ซอล และ บันไดเสียง

ที่ และบันไดเสียง ซอล

1.2 เพลงปะละ มี 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด ฟา และ บันไดเสียง ซอล

1.3 เพลงประจำบ้าน มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ฟา

1.4 เพลงพระฉันมอญ มี 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล

1.5 เพลงพินดาบ มี 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด ฟา และ บันไดเสียง ซอล

1.6 เพลงเซ่นเกล้า มอญ มี 2 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ซอล

1.7 เพลงดาวกระจาย มี 4 บันไดเสียง คือบันไดเสียง โด ที่ ซอล และบันไดเสียง ฟา

1.8 เพลงเร้วมอญ

1.8.1 เพลงที่ 1 มี 2 บันไดเสียง คือ บันได เสียง โด และ บันไดเสียงฟา

1.8.2 เพลงเร้วมอญเพลงที่ 2 มี 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง โด ซอล และฟา

โดยพบว่า ทั้ง 8 เพลง ในพิธีราผี จะเปลี่ยนบันไดเสียงสลับกันไปมาอยู่เสมอโดยมีโน้ตเชื่อมระหว่างบันไดเสียงทั้งสองบันไดเสียงเป็นตัวบอกว่าจะมีการเปลี่ยนบันไดเสียง หรือมีวรรคเพลงที่มีบันไดเสียงทั้ง 2 บันไดเสียงอยู่ในวรรคเดียวกันเพื่อบอกให้รู้ว่ามี การเปลี่ยนบันไดเสียงในวรรคต่อไป เช่นในวรรคที่ 9 ,10 ,11 ของเพลง 12 ภาษาเพลงที่ 1 จากวรรคที่ 9 อยู่ในบันไดเสียง โด เมื่อถึงวรรคที่ 10 จะเป็นได้ทั้งบันไดเสียง โด และ บันไดเสียง ซอล เมื่อถึงวรรคที่ 11บันไดเสียง ก็จะเปลี่ยนเป็นบันไดเสียง ซอล ดังนี้

วรรค 9	- ริ ด ต.	- ท ล ล	- ท - -	- ล - มั	บันไดเสียง ดรรม ซล
วรรค 10	- ชั - มั	- ริ - ดั	- ซ ล ท	- ล - ล	บันไดเสียง ดรรม ซล หรือ ซลท รรม
วรรค 11	ทลซม	ร ล - ล	- ล ล -	- ล - ล	บันไดเสียง ซลท รรม

จะพบลักษณะนี้มากที่สุดในการเล่นรำผีมอญเป็นการแสดงให้เห็นว่าเพลงมอญจะเป็นลักษณะเพลงที่มีทำนองไม่คงที่แต่จะกระโดดข้ามเสียงอยู่ตลอดเวลาเป็นผลทำให้มีการเปลี่ยนบันไดเสียงในเวลาบรรเลงอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนบันไดเสียงไปมาอยู่เสมอแต่การเปลี่ยนบันไดเสียงของเพลงมอญในพิธีราผีก็เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงกันอย่างกลมกลืน เนื่องจากมีโน้ตสัมผัส และวรรคเพลงที่สามารถเชื่อมบันไดเสียงของวรรคและประโยคเพลง และลักษณะเฉพาะ

2.4 เพลงดาวกระจาย มี 2 ท่อน

ท่อน 1 มี 16 วรรคเพลง

ท่อน 2 มี 12 วรรคเพลง

2.5 เพลงพระจันทร์ มี 2 ท่อน

ท่อน 1 มี 15 วรรคเพลง

ท่อน 2 มี 8 วรรคเพลง

2.6 เพลงพินดาบ มี 1 ท่อน มี 37 วรรคเพลง

2.7 เพลงเรือมอญ

2.7.1 เพลงที่ 1 มี 1 ท่อน 6 วรรคเพลง

2.7.2 เพลงที่ 2 มี 3 ท่อน ท่อนละ 3 วรรคเพลง

2.8 เพลงเข่นเหล้ามอญ มี 3 ท่อน

ท่อน 1 มี 7 วรรคเพลง

ท่อน 2 มี 6 วรรคเพลง

ท่อน 3 มี 8 วรรคเพลง

3 การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง

จากการศึกษาถึงลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมอญรำผีทั้ง 8 เพลง พบว่าการเคลื่อนที่ที่พบในการบรรเลงที่พบมากที่สุดได้แก่

3.1 การเคลื่อนที่แบบซ้ำตัวโน้ต

3.2 การเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา

3.3 การเคลื่อนที่แบบขาลงและขาขึ้น

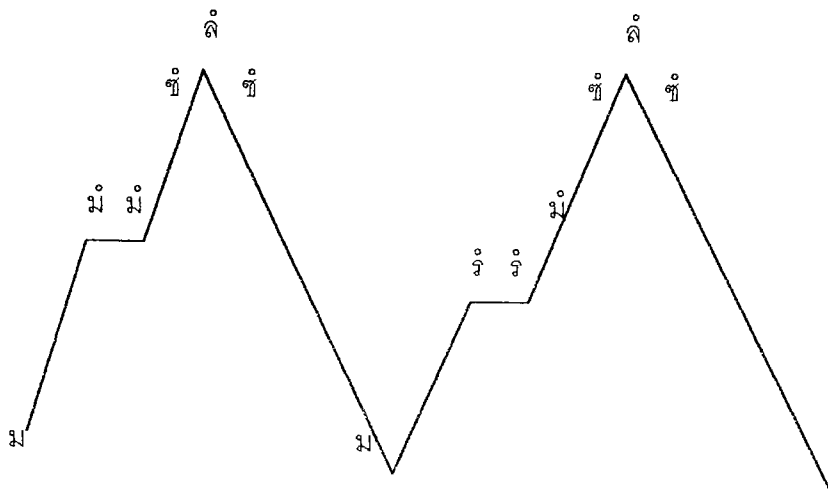
3.4 การเคลื่อนที่แบบขึ้นแล้วลงแล้วอยู่กับที่

3.5 การขึ้นเสียงอยู่กับที่

3.6 การเคลื่อนที่แบบลงแล้วอยู่กับที่แล้วขึ้น

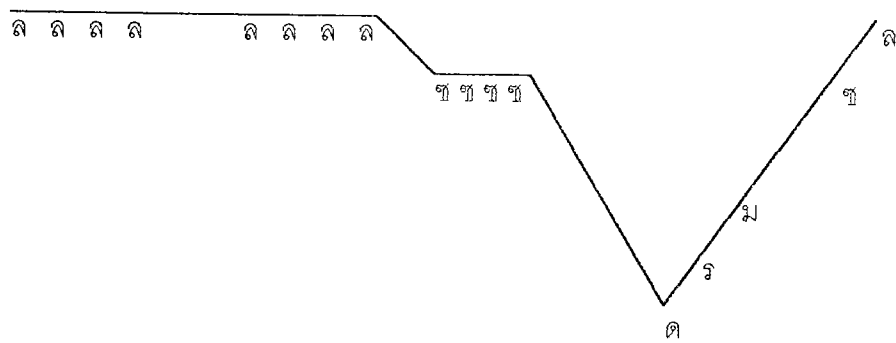
3.3. การเคลื่อนที่แบบขาขึ้นและขาลง

- ม ม ม	- ชี - ลี	- ชี - ม	- ร ร ร	- ม - ชี	- ลี - ชี	--- ร	----
---------	-----------	----------	---------	----------	-----------	-------	------

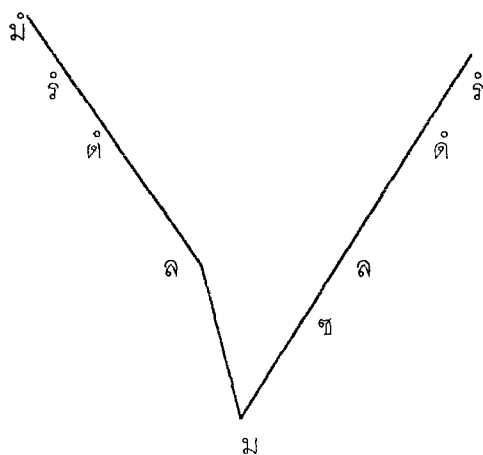
3.4. การเคลื่อนที่แบบซ้ำตัวโน้ตอยู่กับที่

----	ล ล ล ล	----	ล ล ล ล	----	ช ช ช ช	- ด ร ม	- ช - ล
------	---------	------	---------	------	---------	---------	---------

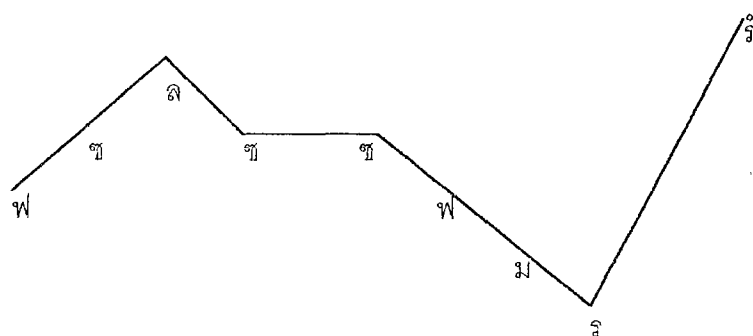
3.5. การเคลื่อนที่แบบลงแล้วอยู่กับที่แล้วขึ้น

ม ^๐ - ร ^๐ -	- ด ^๐ - ล	- ม ช ล	- ด ^๐ - ร ^๐
-----------------------------------	----------------------	---------	-----------------------------------

3.6. การเคลื่อนที่แบบขึ้นแล้วอยู่กับที่แล้วลง

--- ฟ	--- ช	---	- ล - ช	--- ช	ฟ ม ร ร	----	----
-------	-------	-----	---------	-------	---------	------	------

4 กระสวนจังหวะ

จากการศึกษาพบว่ากระสวนจังหวะที่พบบ่อยที่สุดในเพลงรำผีที่ศึกษาครั้งนี้จะเป็นกระสวนจังหวะที่เป็นรูปแบบของทำนองเพลงและลักษณะเทคนิคการบรรเลงเฉพาะตัวของ การบรรเลงกระสวนจังหวะที่พบบ่อยที่สุดคือลักษณะ -X-X -X-X จะพบทั้งวรรคหน้าและวรรคหลัง ของประโยคเพลงรูปแบบที่พบน้อยส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่มีลักษณะกระสวนจังหวะกระชั้นซึ่งแบบ กระสวนจังหวะกระชั้นได้แก่ -XXX XXXX, XXXX XXXX, -XXX -XXX แสดงให้เห็นว่าเพลง มอญในพิธีรำผีจะมีกระสวนจังหวะตัวโน้ตแบบห่าง ๆ ไม่กระชั้นมือฆ้องที่ใช้บรรเลงจะไม่สลับซับซ้อนง่ายต่อการฟัง เสียงของตัวโน้ตจะไม่มากเสียง ทำนองเพลงจะเป็นทำนองห่าง ๆ ซึ่งจากการ ศึกษาพบว่าลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของการบรรเลงเพลงมอญแบบเก่าดั้งเดิมถ้านำมา

เปรียบเทียบกับการบรรเลงในปัจจุบันจะพบว่าในปัจจุบันนี้การบรรเลงจะมีการตกแต่งเสียงเพิ่มขึ้นจนการบรรเลงที่เรียกว่ามือซ้องมอญการบรรเลงมือซ้องนั้นมีลักษณะคล้ายการบรรเลงซ้องไทยมากกว่าการบรรเลงซ้องมอญ การบรรเลงมือซ้องแบบเก่าและแบบใหม่ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบไว้ให้เห็นในการวิเคราะห์หีบเพลงแล้ว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงรำผีมอญจังหวัดปทุมธานีครั้งนี้ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของเพลงมอญในอดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีความเป็นมาอย่างไรและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง รวมถึงลักษณะการผสมวงดนตรีแบบเดิมของมอญกับวงดนตรีมอญในปัจจุบันด้วย นอกจากนี้แล้วยังได้เกิดความเข้าใจเพลงมอญในรูปแบบต่างๆมากขึ้นเช่นเรื่องโครงสร้างของเพลงมอญที่เกี่ยวกับการแบ่งวรรคแบ่งประโยคเพลง บันไดเสียง รูปแบบลีลาการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง กระสวนจังหวะเพลง การนำเพลงไปใช้ในโอกาสต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การแบ่งประโยคเพลง แบ่งตามลักษณะทำนองเพลงจากความรู้เรื่องการฟัง ซึ่งเมื่อนำมาบันทึกเป็นโน้ตไทยจะได้ลักษณะต่าง ๆ คือ 4 ห้องเพลงเป็น 1 วรรคเพลง 8 ห้องเพลงเป็น 1 ประโยคเพลงและเมื่อบรรเลงไปจนครบจังหวะหน้าทับที่กำหนดและทำนองเพลงจบอย่างสมบูรณ์จะนับเป็น 1 ท่อนเพลง ตัวอย่างการบรรเลงที่แบ่งเป็นวรรคเพลง ประโยคเพลง ท่อนเพลง

2. บันไดเสียงพบว่าเพลงรำผีทั้ง 8 เพลงมีบันไดเสียงที่บรรเลงสลับกันไปมา 4 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง โด บันไดเสียง ฟา บันไดเสียง ที บันไดเสียง ซอล ในบางเพลงจะพบ 2 บันไดเสียง บางเพลงพบ 3 บันไดเสียง ตามที่ได้ทำการวิเคราะห์ไปแล้ว ในการเปลี่ยนบันไดเสียงแต่ละครั้งจะพบว่ามีโน้ตในบันไดที่จะเปลี่ยนหรือโน้ตรองของบันไดเสียงนั้นๆมาเป็นตัวเชื่อมทำให้เกิดความกลมกลืนของเสียงบางครั้งพบว่ามี 2 บันไดเสียงในวรรคเดียวกันซึ่งจะมีการเปลี่ยนบันไดเสียงในวรรคต่อไปเช่นกัน

3. กระสวนจังหวะเพลงจะเป็นตัวบอกลักษณะของทำนองเพลงและลีลาของเพลงจากการศึกษาพบว่าทำนองเพลงมอญของเดิมจะมีทำนองห่างๆ ไม่กระชั้นอย่างปัจจุบัน ในปัจจุบันมีการตกแต่งเสียงตัวโน้ตให้มีเสียงมากกว่าเดิมจนทำให้ลักษณะการบรรเลงที่เรียกว่ามือซ้องมอญรูปแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของการข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะสิ่งที่น่าสนใจ และผลประโยชน์ที่อาจเกิดจากงานวิจัย ดังหัวข้อต่อไปนี้

1.การอนุรักษ์บทเพลงในรูปแบบเดิมคือลักษณะการใช้มือและรูปแบบการบรรเลงเพลงมอญ ยังมีนักดนตรีมอญที่ยังอยู่ในจังหวัดปทุมธานีอีกหลายท่านที่ยังคงบรรเลงทำนองเพลงในรูปแบบเดิม และลักษณะการบรรเลงแบบเดิมไว้ ถ้าได้มีการศึกษาทำนองของเดิม และวิธีการบรรเลงแบบเดิม จะทำให้การศึกษาเพลงมอญเกิดความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และรู้จักเพลงมอญมากขึ้นกว่าทุกวันนี้

2.บทเพลงมอญแท้ ๆ นั้น ลักษณะดั้งเดิม เป็นทำนองหยาบ ๆ กระสวนจังหวะจะไม่ละเอียดเหมือนปัจจุบัน ความไพเราะของบทเพลงที่ได้รับมาจากวิธีการบรรเลง และสำเนียงเพลงที่ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของการบรรเลงเพลงมอญดั้งเดิม แต่เนื่องจากการถ่ายทอดในปัจจุบัน ไม่มีการถ่ายทอดอย่างจริงจัง และถ่ายทอดไม่ถูกแบบแผน จึงทำให้สำเนียงเพลงและรูปแบบของเพลงมอญดั้งเดิมเริ่มมีการผสมผสานระหว่างทำนองเพลงมอญเดิม กับทำนองเพลงไทย จึงไม่สามารถฟังสำเนียงเพลงมอญที่แท้จริงได้ชัดเจน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เงิน ช้องเสนาะ.ผู้ให้สัมภาษณ์ , สายสุณีย์ ชาวปลื้ม.ผู้สัมภาษณ์ ,12 มีนาคม 2542.
- จุฬาลงกรณ์ , มหาวิทยาลัย.บทบาทในด้านสังคม วัฒนธรรมและการเมือง ความเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี มอญ.งานวิจัย.2526.
- เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ.ประวัติชาวมอญ 2540.
- เชื้อ ว่องสว่าง.เกราะเกร็ด.พิมพ์เป็นบรรณาการเนื่องในโอกาสครบรอบวันเกิดอายุ 65 ปี กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์ 2527
- ณรงค์ ช้องเสนาะ.ผู้ให้สัมภาษณ์ สายสุณีย์ ชาวปลื้ม.ผู้สัมภาษณ์.23 มีนาคม 2542.
- ถนอมศรี แสงทอง.การศึกษาทางร้องเพลงไทยสำเนียงมอญ.ปริญญาานิพนธ์ ศศม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2540.
- ทองคำ พันนัทร.ปทุมธานีในอดีต.ม.ป.ป.
- เบญจรงค์ กุลสุ.ดนตรีมอญเมืองปทุมธานี สมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี จังหวัดปทุมธานี กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.กรมการปกครอง , 2525.
- บุญช่วย โสวัตร.การวิเคราะห์เนื้อทำนองเพลงหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม.วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล ,2539.อัดสำเนา.
- พงษ์ศิริ ศิลปบรรเลง.เพลงมอญเกราะเกร็ด.ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2539.อัดสำเนา.
- พระมหาช่วง โชติปาโล.ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญ 12 เดือน.งานพระราชทานเพลิงศพ พระปทุม ธรรมโชติ.2540.
- พุทธ ณ บางช้าง.เพลงในพิธีงานศพ.ปริญญาานิพนธ์.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , ประสานมิตร , 2541.อัดสำเนา.
- มงคล พงษ์เจริญ.ผู้ให้สัมภาษณ์,สายสุณีย์ หะหวัง ผู้สัมภาษณ์,16 กุมภาพันธ์ 2542.
- มนัส ชาวปลื้ม.แม่ไม้เพลงกลอง.ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ.มนัส ชาวปลื้ม.2541.
- มานพ วิสุทธิแพทย์.ดนตรีไทยวิเคราะห์.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชวนพิมพ์ ,2533.
- เมี้ยน บุญมาก.ผู้ให้สัมภาษณ์,สายสุณีย์ หะหวัง ผู้สัมภาษณ์,25 มีนาคม 2542.
- รามัญญานุสรณ์.ประวัติศาสตร์มอญ.พิมพ์ในงานบรรจุอัฐิของพระครูเหลื่อง ธรรมโชโต 2537.
- เล็ก ดนตรีเจริญ.ผู้ให้สัมภาษณ์,สายสุณีย์ หะหวัง ผู้สัมภาษณ์,29 เมษายน 2542.
- วิเชียร อ่อนละมุล.ปัทมายุ.กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ จันทเกษม,2540.

วิมาลา ศิริพงษ์. การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมไทยปัจจุบัน กรณีศึกษาสกุลพาทย์โกสัล
และสกุลศิลป์บรรเลง.วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
 อัดสำเนา.

ศรัญ นักรบ. ดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า กรณีศึกษาหมู่บ้านหาเตื่อ อำเภอเจ้าฟ้าหลวง จังหวัดเชียงใหม่.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. กรุงเทพฯ ฯ : 2541.อัดสำเนา.

ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี. วัฒนธรรมประเพณีมอญปทุมธานี. 2534.

สัจด์ ภูเขาทอง. การดนตรีและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว , 2532.

สุรวัชร์ สวัสดิกุล. ผู้ให้สัมภาษณ์, สายสุนีย์ หะหวัง ผู้สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2541.

อนุสรณ์มอญรำลึกgramมอญสุพรรณ. ชาวไทยเชื้อสายมอญ บำเพ็ญมหากุศล แต่พระพรหมศพ
สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7, กรุงเทพฯ ฯ: วิทยาการพิมพ์:
 2538.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระรามัญมุนี (สมัยกลโล) 2538. มอญเสียเมือง.

กิตติ วรกุลกิตติ กรุงเทพฯ ฯ 2533.

อุทิศ นาคสวัสดิ. ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย (ภาค 1). กรุงเทพฯ ฯ : เจริญการพิมพ์, 2512.

ภาคผนวก

เพลงปะละ

เพลง 12 ภาษา

เพลงที่ 1

เพลงที่ 2

เพลงที่ 3

เพลงที่ 4

เพลงที่ 5

เพลงที่ 6

เพลงที่ 7

เพลงประจำบ้าน

เพลงดาวกระจาย

เพลงพระจันทร์มอญ

ท่อน 1

1.

ท่อน 2

2.

เพลงพินดาบ

เพลงเรวมอญเพลงที่ 1

เพลงเร็วมอญเพลงที่ 2

ท่อน 1

ท่อน 2

ท่อน 3

เพลงเช่นเหล้ามอดู

ตอนที่ 1

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสายสุณี ขาวปลื้ม
วัน เดือน ปีเกิด	18 พฤษภาคม พ.ศ. 2502
สถานที่เกิด	อำเภอ ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	12/4 ตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ข้าราชการประจำสถาบันราชภัฏพระนคร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โปรแกรมวิชาดนตรี สถาบันราชภัฏพระนคร
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2512 ประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดตาล พ.ศ.2515 ประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดตำหนักเหนือ พ.ศ.2517 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากเกร็ด พ.ศ.2519 ประโยควิชาชีพครูตอนต้น วิทยาลัยครูพระนคร พ.ศ.2521 ประโยควิชาชีพครูชั้นสูง วิทยาลัยครูพระนคร พ.ศ.2523 การศึกษามหาบัณฑิต (ดุริยางศาสตร) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พ.ศ.2543 การศึกษามหาบัณฑิต (มานุษยดุริยางควิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพลงรำผีมอญ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

ของ

สายสุนีย์ ขาวปลื้ม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยดุริยางควิทยา

มีนาคม 2543

การศึกษาเพื่อการวิเคราะห์ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาเพลงรำผีมอญของ
จังหวัดปทุมธานี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการวิเคราะห์ 3 หัวข้อดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาและบทบาทของเพลงรำผีในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทเพลงรำผีของจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อรวบรวมเพลงในพิธีรำผีทั้ง 8 เพลง บันทึกลงเป็นโน้ตไทย และโน้ตสากล

วิธีการดำเนินการวิเคราะห์เริ่มต้นนั้น การศึกษาข้อมูลจากตำราวิชาการการสัมภาษณ์
และจากการออกภาคสนามในพิธีจริง จากบันไดเก็บเพลงต่าง ๆ ด้วยการบันทึกแถบเพลง และวิธี
ทัศน์ แล้วนำมาบันทึกเป็นโน้ต หลังจากนั้นก็จึงนำโน้ตมาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า

1. เพลงมอญในปัจจุบันที่บรรเลงกันทั่วไปนั้น มีต้นกำเนิดมาจากเพลงในพิธีในพิธีรำผี ซึ่งเป็น
พิธีกรรมทางความเชื่อของชาวมอญมาแต่โบราณ เพลงมอญดั้งเดิมมีการบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ
ดังนี้

- 1.1 บรรเลงในพิธีทางศาสนา
- 1.2 บรรเลงในงานประเพณี
- 1.3 บรรเลงงานรื่นเริงทั่วไป

2. ผลจากการวิเคราะห์เพลงพบว่า

เพลงรำผีทั้ง 8 เพลง ในปัจจุบันที่ยังบรรเลงอยู่มีลักษณะต่าง ๆ ตามโครงสร้างคือ

2.1 บันไดเสียงพบว่าทั้ง 8 เพลงมีบันไดเสียง 4 บันไดเสียง คือ

- 2.1.1 ดรม – ซล
- 2.1.2 ซลท – รม
- 2.1.3 ทดร – ฟซ
- 2.1.4 ฟซล – ดร

2.2 กระบวนจังหวะของทำนองเพลงพบว่า พบว่ากระบวนจังหวะของทำนองเพลงเป็น
ลักษณะทำนองต่าง ๆ มากกว่ากระบวนจังหวะทำนองกระชั้นจะมีเฉพาะเพลง เช่นเหล้ามอญเท่า
นั้นที่มีกระบวนจังหวะกระชั้นในการดำเนินทำนอง

2.3 การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง พบว่าลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเป็นลักษณะ
กระโดดเสียงไปมาสูงขึ้นแล้วต่ำลงต่ำลงแล้วสูงขึ้นซึ่งพบว่าเป็นผลสืบมาจากลักษณะการบรรเลง

2.4 รูปแบบของทำนองเพลงที่พบคือ รูปแบบขึ้นแล้วลง ลงแล้วขึ้นสลับพันปลา รูปแบบลง
แล้วคงที่ขึ้นแล้วคงที่ ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบทุกเพลงในเพลงรำผี

2.5 การแบ่งวรรค แบ่งประโยคเพลงพบว่า แบ่งจาก 4 ห้องเพลงเป็นหนึ่งวรรคเพลง และ 8 ห้องเพลงเป็นหนึ่งประโยคเพลง ส่วนการแบ่งเป็นท่อนเพลงนั้นยึดการจบทำนองเพลงเป็น 1 ท่อนเพลง

ซึ่งในการเคลื่อนที่ของทำนองในแต่ละวรรคเพลงจะจบการเปลี่ยนบันไดเสียงสลับกันไปมาเสมอ แต่เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงแบบกลมกลืนเนื่องจากจะมีตัวโน้ตที่เป็นโน้ตจ้องหรือโน้ตเสียงรอง ซึ่งอยู่ระหว่างบันไดเสียงเป็นตัวเชื่อม

3. นำเพลงรำผีทั้ง 8 เพลง บันทึกเป็นโน้ตไทย และโน้ตสากล

RAM PEE MON IN PATUMTANI

AN ABSTRACT

BY

SAISUNEE KHOWPUM

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Ethnomusicology
March 2001

This research is to study music for “Rum Pee” which is an old Mon tradition and believe. The purposes of this study are;

1. To study the history and rules of Rum Pee in Mon society in Patumtani province
2. To analyze the music that accompanied Rum Pee
3. To notate music for Rum Pee in both Thai and Western notation system.

The study started with interviewing Mon people associated with Rum Pee, recording Rum Pee tradition and its music, and finally notating the music for Rum Pee.

The results of this study were

1. The present Mon music melodies performing in both Thai and Mon societies derived from the music for Rum Pee. The old Rum Pee music is performed in the following occasions.

- to accompany religious ritual
- rewatation ceremony
- entertainments

2. The analysis of eight Rum Pee musics found that;

- The music were composed in 4 different scales which are scale of Do, Sol, Ti, and Fa
- The music made use of long notes except Senlao Mon which made use of more frequent and short notes
- Wide skips of melodies were usually found in all 8 songs
- The prominent melodic patterns found in Rum Pee music are upward and downward directions, serrated directions upward and stay at one level directions, and downward and stay at one level directions.
- Phrasings of the music are always in 4 beats which equivalent to 4 bars of Thai notation system or 2 bars of Western notation system.